biblioteca școlarului

GEORGE BACOVIA

PLUMB

biblioteca școlarului

George
BACOVIA

PLUMB

POEZII

INTERNAȚIONAL
BUCUREȘTI — CHIȘINĂU

Colecție inițiată și coordonată de Anatol Vidrașcu și Dan Vidrașcu
Pe copertă: *Abație în stejăriș* de Caspar David Friederich (colaj)
Concepția grafică a colecției și coperta: Vladimir Zmeev

REFERINȚE ISTORICO-LITERARE:

A. E. Baconsky,
Eugen Lovinescu, Șerban Cioculescu,
George Călinescu, Pompiliu Constantinescu,
Nicolae Manolescu, Constantin Ciopraga,
Tudor Vianu, Nichita Stănescu,
Mihail Petroveanu.

G. Bacovia

Editura „Litera Internațional"
O. P. 33; C.P. 63, sector 1, București, România
tel./fax (01) 3303502; e-mail: info@litera.ro

Grupul Editorial „Litera"
str. B. P. Hasdeu, mun. Chișinău, MD-2005, Republica Moldova
tel./fax +(3732) 29 29 32, 29 41 10, fax 29 40 61;
e-mail: litera@litera-publishing.com

Difuzare:

S.C. David D.V.Comprod SRL
O. P. 33; C. P. 63, sector 1, București, România
tel./fax +(01) 3206009

Librăria „Scripta"
str. Ștefan cel Mare 83, mun. Chișinău, MD-2012,
Republica Moldova, tel./fax: +(3732) 221987

Prezenta ediție a apărut în anul 2001 în versiune tipărită
și electronică la editura „Litera Internațional" și
Grupul Editorial „Litera".

Editori: *Anatol și Dan Vidrașcu*
Lectori: *Tudor Palladi, Petru Ghencea*
Tehnoredactare: *Marin Popa*

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic din Chișinău
Comanda nr. 11350

CZU 821.135.1-1+821.135.1-3
B 12

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții
Bacovia, George
Plumb: versuri, proză/ George Bacovia; col. iniț. și coord. Anatol și Dan Vidrașcu; conc. gr. col. și cop./Vladimir Zmeev; — B., Ch.: Litera, 2001 (Combinatul Poligrafic). — 328 [p]. — (Bibl. școlarului, serie nouă, nr. 208)
ISBN 973-8358-15-9
ISBN 9975-74-361-7
821.135.1-1+821.135.1-3

ISBN 973-8358-15-9
ISBN 9975-74-361-7

CUPRINS

VERSURI

P R O Z Ă

TABEL CRONOLOGIC

1845 Se naşte Dimitrie Vasiliu, tatăl poetului, fiu al răzeşului Vasile Andonie din Bogdăneşti şi al Paraschivei (Pachia), fiica cronicarului Mustea. Andonie va fi unul din pseudonimele poetului.

1855 Se naşte la Iaşi mama poetului, Zoe Langa, fiică a unui boier mijlociu pârcălabul de Iaşi Gheorghe Iancu Langa. Rămasă fără părinţi de la 6 ani, ea va urma ca elevă internă cursurile unui pension ieşean, aflându-se în îngrijirea unei mătuşe.

1870 Ofiţer în garda civilă din Bacău, Dimitrie Vasiliu se căsătoreşte la 25 de ani cu Zoe Langa, de 15 ani.

1870—1881 Se nasc surorile mai mari ale poetului Maria şi Ana (Aneta). Ambele vor urma şcoala normală superioară din Iaşi, devenind institutoare. Cel de-al treilea copil al familiei, Nicolae, se stinge în primii ani de viaţă. Virginia, Ecaterina (Tinca) şi Elena (Lina) vor urma fie şcoala profesională, fie cursurile pensionului Camp Albert din Iaşi. Ultima va funcţiona ca subdirectoare a şcolii normale din Bacău până la moarte, sucombând după dispariţia poetului.

1881 La 4/5 (16/17) septembrie vede lumina zilei Gheorghe Vasiliu. La Oficiul de stare civilă e anunţat pe data de 5.

1881—1887 Îşi petrece anii copilăriei la Bacău, pe strada Bacău-Piatra (azi Nicolae Bălcescu). Tatăl său îşi deschide între timp un magazin de „coloniale“ şi „băuturi spirtoase“.

1887 Frecventează grădiniţa de copii a soţilor Schmidt. Deprinde unele noţiuni de limba germană.

1888 Este afectat de o criză de friguri palustre. De unde are loc amânarea înscrierii la şcoală.

1889 Viitorul poet se întremează aflat în grija bunicii dinspre tată, din satul Bogdăneşti.

1890 Figurează pentru un scurt timp pe lista elevilor la un pension german din Bacău.

1891—1894 Urmează cursul primar la Şcoala domnească (azi şcoala nr. 1) cu învăţătorul Nicolae Biberi. Premiant I în toate clasele.

1894—1898 Frecventează gimnaziul „Principele Ferdinand". Obţine nota maximă la desen, caligrafie, muzică, gimnastică. Ca şi Virginia, acasă ia lecţii de vioară. Este disciplinat, nu suportă pedepsele. Este apreciat de colegi pentru aplicaţia lui la analizele literare. Se distinge printr-o comportare camaraderească. De atunci datează prietenia cu Grigore Tăbăcaru, înrudit cu poetul, viitor profesor şi editor de reviste. Scrie versuri din clasa a III-a gimnazială, unele dintre care vor intra în primul său volum, Plumb *(este vorba de piesele* Plouă, Rar, Sonet, Tablou de iarnă, Nevroză, Şi toate*). Pe lângă poeţii români, clasici şi contemporani (Alecsandri, Eminescu, Coşbuc, Vlahuţă), citeşte simboliştii francezi (de la Verlaine şi Rolliant până la Mallarmé) în colecţia „Les hommes d'aujourd'hui", editată de Librairie Vannier. Totodată lecturează opere din clasicii latini, din romanticii francezi, germani, englezi, americani (Edgar Poe) etc.*

1899 Obţine premiul I la concursul de desen artistic după natură de la Bcucureşti. Trimite la „Literatorul" lui Al. Macedonski poezia Şi toate, *exprimându-şi entuziasmul faţă de volumul* Excelsior *al acestuia.*

1900 Se prezintă la examenul de admitere la şcoala militară din Iaşi. După un trimestru însă se retrage.
În acest an scrie poezia Plumb.

1901 Se înscrie în clasa a V-a a gimnaziului devenit liceu, din Bacău.

1903 Ia examenul de bacalaureat cu media de 6,63.
Se înscrie la Facultatea de drept din Bucureşti. Face cunoştinţă cu Al. Macedonski. Citeşte la cenaclul acestuia poeziile Plumb *şi* Note de toamnă. *Publică în ziarul „Seara" al lui Al. Bogdan-Piteşti versuri. În altă publicaţie, a lui Cantilli, apar:* Lacustră *(prima versiune) şi* Nevroză. *În „Arta" (Iaşi) văd lumina tiparului:* Toamnă („Răsună din margini de târg") *şi* Melancolie, *purtând pentru întâia oară semnătura G. Bacovia.*

1904 Dă publicităţii în „Arta" poezia Moină *şi două pasteluri (*Adio, pică frunza – *sub titlul* Adio – *şi* Buciumă toamna*), o* Nocturnă

(„E-o muzică de toamnă“), Alean, Amurg violet, Toamnă *(„Clavirile plâng în oraş“),* Trudit, Decor, Aiurea, Epitaf *şi* Amurg *(Trec corbii — ah, „Corbii“), sub titlul* Corbii. *Mai tipăreşte* Singur, *sub titlul* Umbre triste, *în revista bucureşteană „Mărgăritarul“.*

1905 Cu toate că i se anulează şi anul precedent de studii din cauza unui examen pierdut, rămâne în capitală, împreună cu fratele său Eugen, înscris între timp şi el la aceeaşi Facultate de drept. Colaborează la „Românul literar“, unde publică poeziile Balet *şi* Ecou de serenadă.

1906 Se întoarce la Bacău. Îşi găseşte familia într-o casă nouă, din strada Liceului. Scrie Serenada muncitorului. *În „Liga conservatoare“ publică poezia Rar, iar în „Românul literar“* – Cuptor *(sub titlul* Iulie*),* Vals de toamnă, Matinală, Panoramă, Decembrie *(sub titlul* Decembrie*). În acest an scrie primele poeme în proză.*

1907 Se înscrie la Facultatea de drept din Iaşi. Se prezintă la toate sesiunile. În afară de cursurile de specialitate audiază prelegeri la Facultatea de filosofie.
În „Românul literar“ publică: Sonet, Pulvis, Plouă, Pălind, Seară tristă *şi* Note de toamnă *(„Tăcere… e toamnă în cetate…“), sub titlul* Fiori.

1908 Aceeaşi revistă îi găzduieşte Amurg, *sub titlul* Strigoii.
În ziarul „Opinia“, an. III, nr. 1174 din 29 octombrie, I. M. Raşcu, semnând Evandru, publică un articol despre lirica lui Bacovia, sub titlul Un cântăreţ al toamnei.

1911 Îşi ia licenţa în drept. La 11 noiembrie se înscrie în baroul băcăuan. Dar nu va exercita avocatura. La Iaşi îl cunoaşte personal pe I. M. Raşcu. Împreună cu Mihai Codreanu participă la o şezătoare a revistei „Versuri“ (ulterior „Versuri şi proză“), în care publică poeziile Finis, Plumb, Tu ai murit, Gri *(cu titlul Gris), sub pseudonimul George Andoni.*

1912 Colaborează la noua serie a revistei „Românul literar“ cu Poema în oglindă, *iar la „Flacăra“ lui C. Banu cu* Nervi de toamnă *(„E toamnă, e foşnet, e somn…“) şi* Amurg antic. *În redacţia publicaţiei de pe urmă îi întâlneşte pe Adrian Maniu, Ion Pillat, N. Davidescu. Ion Manulescu îi publică în „Insula“ poezia* Spre toamnă, *sub titlul* Nervi de toamnă.

Exercită funcţia de profesor suplinitor la şcoala primară din Bacău şi într-o comună din jurul oraşului. Mai apoi devine copist la prefectură. Este avansat ajutor de contabil. În revista ieşeană „Absolutio“ I. Ludo semnează un articol intitulat Un poet al toamnei, *dedicat poeziei bacoviene.*
Din cauza bolii poetul demisionează din post.

1914 Se internează la sanatoriul de boli nervoase al doctorului Mărgăritărescu din capitală. Este preocupat de tipărirea volumului Plumb*. În „Seara“ publică:* Nervi de toamnă *(„La toamnă, când frunza va îngălbeni“),* Nocturnă *(„Fug rătăcind în noaptea cetăţii“) şi* Romanţă *(„Când luna e o roză de argint“). „Noua revistă română“ îi publică:* Plumb de toamnă, În grădină, În parc, Oh, amurguri, Plumb de iarnă *(„Ninge secular, tăcere, pare a fi bine“). În „Ilustraţiunea naţională“ apar:* Serenada muncitorului *(sub titlul* Serenadă*). Publicaţia „Versuri şi proză“ îi găzduieşte poeziile:* Altfel, Fanfară *(sub titlul* Fanfară militară*)*, Amurg de iarnă *(sub titlul Plumb de iarnă) „Absolutio“: Plumb de iarnă („Iarna, de-o vreme, mă duce regretul“). Către finele anului, în vreme ce volumul* Plumb *se mai afla sun tipar, G. Bacovia revine la Bacău. Este vizitat de Al. Macedonski.*

1915 Scoate, împreună cu Ion Iordăchescu, un fost coleg, funcţionar la prefectura din Bacău (care semna dealtfel versuri sub numele de Ion Amaru) şi cu Şmil Kraus, revista „Orizonturi noi“. Dar întrucât n-aveau sprijin material, publicaţia după al treilea număr îşi încetează existenţa. Poetul publică în „Cronica Moldovei“ Nervi de primăvară *(„Primă vară…“) şi* Nocturnă (*„Stau… şi moina cade, apă, glod…“)*
În „Facla“ apare un articol semnat de Al. Macedonski despre poezia bacoviană. „Cronica Moldovei“ de asemenea publică un alt articol despre creaţia lui G. Bacovia, autorul articolului este Aurel Savela. Tot aici îi apare şi poezia Marş funebru *(sub titlul* Interior trist*). „Revista critică“ îi publică* Vae soli… *(sub titlul* Acum*). „Noua revistă română îi tipăreşte:* Note de toamnă *(„Toamna-n grădină şi-acordă vioara“ şi* Dormitând. *„Flacăra“ îi găzduieşte în paginile ei:* Note de primăvară, Note de toamnă (*„În toamna violetă, compozitori celebri“),* Vobiscum *şi poemele în proză* Amăgire *şi* Pe gânduri. *Acum o cunoaşte pe viitoarea sa soţie, Agafia Grigorescu. Datorită recomandării lui C. Banu*

către I.G. Duca, ministrul instrucţiunii publice, la 16 iunie poetul este angajat la Direcţia învăţământului secundar şi superior din minister copist clasa a III-a.
În iulie vede lumina tiparului volumul Plumb, cu un tiraj de 500 exemplare. De notat că în acelaşi an au apărut Poezii *de Octavian Goga,* Amăgiri *de Ion Pillat şi* Parodii originale *de G. Topârceanu. Graţie faptului că volumul apare în ajunul intrării ţării în primul război mondial, momentul nu a fost favorabil pentru a fi receptat din plin de către public rodul activităţii lirice a poetului. Autorul este mobilizat. Împreună cu alţi funcţionari, în octombrie este trimis să însoţească arhiva ministerului în refugiu la Iaşi.*

1916 Abia în acest an poezia bacoviană este apreciată în „Noua revistă română“ (an. XVII, nr. 23. 24-31 ianuarie, p. 342). La rubrica „Însemnări“ citim din articolul lui N. Davidescu: „…Bacovia e, înainte de toate, sincer. Poezia lui nu ţinteşte niciodată un anumit efect literar; totdeauna însă ea aduce cu sine, fără să-şi dea socoteală, unul. Aceste flori cresc tocmai din lipsa de preocupaţii mărunte cu care Bacovia se mulţumeşte să se analizeze şi să-şi noteze, scurt, precis, cu nervii strânşi într-o înnăscută încordare, impresiile.“
Tot în acest an apare o recenzie înflăcărată la volumul Plumb *în „Cronica“ (în nr. II, 57, 13 martie). Autorul ei este Ion Vinea.*

1918 Colaborează la „Literatorul“ (serie nouă) cu poezia Nocturnă *(„Nu e nimeni… plouă… plânge-o cucuvaie“) şi cu poemul în proză* Înzadar *(cu titlul* Van*). „Cartea vremii“, cel de-al treilea avatar al publicaţiei „Cronica Moldovei“, îi tipăreşte* Poemă finală.

1919 În aceeaşi „Cartea vremii“ îi apare poezia Vânt.

1920 Este desemnat şef de birou clasa a III-a la Ministerul Muncii.

1921 Este avansat şef de birou clasa I. Din cauza unei eczeme apăsătoare care îl va chinui doi ani de zile este nevoit să-şi dea demisia din funcţie. Revista „Ideea europeană“ îi publică poezia Sânge, plumb, toamnă. *„Cuvântul liber“ îi tipăreşte poezia* Amurg *(„Pe seară, la geamuri, un nor violet şi de aramă“) şi poemul în proză* Valuri.
N. Davidescu îşi dezvoltă ideile din articolul apărut în „Noua revistă română“ în Aspecte şi direcţii literare*, vol. I.*
În cea de-a doua ediţie a antologiei lui Ion Pillat Poezia toamnei, *G. Bacovia figurează cu poeziile:* Alean, Amurg *(„Ca lacrimi mari*

de sânge"), Note de toamnă *(„Tăcere… e toamnă în cetate"), cu titlul* Fiori, Nervi de toamnă *(„La toamnă când frunza va îngălbeni"),* Note de toamnă *(„Toamna-n grădină şi-acordă vioara"),* Pastel *(„Buciumă toamna"),* Toamnă *(„Răsună din margini de târg").*

1922 „Flacăra" îi tipăreşte poezia Plumb de iarnă *(„Şi iar… aceeaşi oră de dimineaţă"). „Gândirea" îi publică* Frig. *Tratându-se de eczemă, G. Bacovia revine la Bacău, unde află de logodna Agathei Grigorescu cu un ofiţer.*
Vede lumina tiparului antologia Cartea dragostei (ediţia a II-a) de Radu D. Rosetti şi Emanoil Cerbu (Editura „Alcalay şi Calafeteanu, Bucureşti), volum care include şi poezia lui G. Bacovia Nevroză.

1923 Revine la Bucureşti. Agatha Grogorescu îi promite, după ruperea logodnei, de a se căsători cu el, o dată cu încheierea studiilor proprii. Pentru volumul Plumb *ministrul Artelor îl decernează cu un premiu de 5000 lei. Este o ocazie de comentarii favorabile creaţiei poetului. Între acestea se consideră şi cel al lui Cezar Petrescu, care retipăreşte în „Gândirea" un amplu grupaj de poezii, însoţit de o prezentare succintă, sub pseudonimul Darie.*
Criticul Eugen Lovinescu consideră lirica bacoviană ca „poezia cenesteziei imobile […], secreţiunea unui organism bolnav, după cum igrasia e lacrima zidurilor umede" (Critice, vol. IX, Editura Ancora, Bucureşti). În „Cugetul românesc" poetul e prezent cu poeziile Dimineaţa, Gol, Nervi de toamnă *(„Iarbă de plumb şi aer tare") şi trei poeme în proză:* În cafeu, Ninsoare, Târziu. *La stăruinţele poetului Agatha Grigorescu face prima vizită la Bacău, întărindu-şi astfel angajamentul luat de a se căsători cu G. Bacovia.*

1924 Poetul obţine un loc de suplinitor la catedra de desen şi caligrafie a şcolii comerciale de băieţi din Bacău. Participă la Piatra-Neamţ la o şezătoare literară, alături de Mihail Sadoveanu, Cezar Petrescu, Ionel Teodoreanu, George Topârceanu, Ion Marin Sadoveanu.
Revista „Omul liber" prezintă poezia Serenada muncitorului, *sub titlul* Serenadă *şi un articol de Ion Pas (semnat p. a. s.), în care se accentuează asupra „gestului de revoltă surprinzător, brutal" al poetului contra „răului" social. La rugămintea profesorului*

Bogdan-Duică de la Facultatea de filologie din Cluj, care avea de gând să comenteze împreună cu studenţii poezia lui G. Bacovia şi să scoată mai apoi o nouă ediţie a acesteia, poetul expediază, prin fratele său Constantin, un manuscris cu piese din „trilogia“ Plumb, Scântei galbene *şi volumul inedit pe atunci* Cu voi… *Profesorul va face în adevăr în anul următor analiza liricii bacoviene la seminarul catedrei sale, însă editarea volumului nu se va întâmpla. Manuscrisul operelor expediate va rămâne în posesia bibliotecii Facultăţii de filologie din Cluj. De notat că în acest an la Râmnicu-Sărat apare o nouă ediţie a volumului* Plumb, *cu un tiraj redus. „Cugetul românesc“ îi publică poezia* Furtună. *G. Bacovia e prezent în* Antologia poeţilor de azi *de Ion Pillat şi Perpessicius (vol. I, Editura „Cartea românească“, Bucureşti) cu piesele:* Altfel, Amurg de iarnă, Dimineaţă, Fanfara militară), Furtună, Lacustră, Nocturnă *(„Fug rătăcind în noaptea cetăţii“), cu titlul* Laş, Scântei galbene *(„Vom spune că toamna a venit… foarte trist),* Plumb, Plumb de iarnă *(„Iarna, de-o vreme, mă duce regretul“).*

1925 Scoate la Bacău, împreună cu fostul său coleg de şcoală Grigore Tăbăcaru, revista „Ateneul literar“ (apoi devenită „Ateneul cultural“), care va apărea până în 1928. Aici va publica pe parcursul anului poeziile Nervi de primăvară *(„Melancolia m-a prins pe stradă“),* Poveste, Scântei galbene *(„O femeie în doliu pe stradă“),* Umbra *şi poemele în proză:* Când cad frunzele, Nuvelă din trecut, Cântec târziu.

„Mişcarea literară“, săptămânalul lui Liviu Rebreanu, publică un articol de Adrian Maniu, în care lirica bacoviană este prezentată drept „o poezie nouă, frământată din personalitate şi deznădejde, lipsită de zgura oricăror ambiţii şi deşertăciuni. Aceeaşi publicaţie îi prezintă şi poezia Scântei galbene *(„Vom spune că toamna a venit… foarte trist“), sub titlul* Pal.

Societatea scriitorilor români acordă lui G. Bacovia cel dintâi premiu al său de poezie (în sumă de 10 000 lei). Cu suma respectivă poetul îşi va edita culegerea Scântei galbene.

1926 „Ateneul cultural“ îi tipăreşte poeziile: Baladă („O noapte de sineală din vremi voievodale“), Destul, Pantofi, Psalm *şi poemul în proză* Un visător.

Funcţionează ca profesor de desen şi caligrafie la şcoala normală de băieţi din Bacău. Un portret al poetului, executat de Tache Soroceanu, fiind expus la Salonul oficial din capitală, obţine premiul I.
G. Bacovia îşi editează la Bacău volumul Scântei galbene *(tipografia „Minerva“). Agatha Grigorescu editează pe cheltuiala ei la Tipografia „Lupta“ din Bucureşti volumul de poeme în proză reunite sub titlul* Bucăţi de noapte.

1927 După ce-şi ia licenţa în litere şi filosofie, ca şi examenul de capacitate, Agatha Grigorescu e numită profesoară suplinitoare la catedra de limba română a Şcolii normale „Elena Doamna“ din capitală.
Volumul de poeme în proză Bucăţi de noapte *cucereşte atenţia şi simpatia critică a lui Perpessicius care se exprimă franc de două ori pe marginea lui: Întâia oară culegerea devine obiectul central al unei „menţiuni critice“ (ulterior cuprinse în* Opere, *2, Editura pentru literatură, B., p. 234–239), iar a doua oară într-o referinţă despre „Istoria literaturii române moderne contemporane“ (IV. Evoluţia prozei literare) de Eugen Lovinescu (inclusă în* Opere, *3, Editura Minerva, B., 1971, p. 259). De remarcat că ambele „menţiuni“ reprezintă acelaşi text gravat pe fundalul unor întemeiate şi expresive judecăţi, alimentate de bunul-simţ. De aici şi cultul pentru stilul superlativ, pentru gradaţia precisă şi pentru fixarea atitudinală în timp şi spaţiu: „Ironie, simbol, ecouri enigmatice, un amestec bizar de atitudine, melodramă şi pantomimă şi, mai presus de toate, o artă a poeziei, o cizelare a frazei şi periodului, atâtea însuşiri care fac din* Bucăţi de noapte, *în ciuda proporţiilor liliputane, o realitate fundamentală“. În legătură cu volumul* Scântei galbene *Perpessicius relevă că simplitatea cu care „Bacovia sugerează un peisagiu, o dezvoltare sufletească, o nevroză, o senzaţie geologică, misterioasă prin însăşi depistarea ei, ne dă măsura acestui mare artist (...). O realizare de mare şi subtilă artă (...) a unui suflet terorizat de toate adversităţile contemporane (...), un mucenic al propriului destin implacabil“ (*Opere*, 2, p. 196.).*
„Ateneul cultural“ îi tipăreşte poeziile: Contrast, Ebreia, Sepulcre violate, Proză *(„Plouă...“), sub titlul* Nevroză, Proză *(„Amorul hidos ca un satir“). Revista „Viaţa literară“ prezintă poezia* În altar. *Colaborează la revista „Căminul nostru“, care apare la Bacău, editată fiind de doi dintre prietenii săi pre nume C. Ionescu-*

*Olt şi G. Şt. Cazacu, cu recenzii la cărţile lor de versuri (*Pro gloria Bacchi *şi, respectiv,* Simfonii de seară*, precum şi la volumul intitulat* Muguri cenuşii *de către Agatha Grigorescu. În „Viaţa literară (an. II, nr. 53) este tipărit interviul* De vorbă cu G. Bacovia, *acordat lui I. Valerian.*

1928 La 28 iunie G. Bacovia se căsătoreşte la Bucureşti cu Agatha Grigorescu. Prima lună convieţuiesc în locuinţa de la Cotroceni a fratelui său Constantin. După aceea se mută într-o mansardă mobilată. Traiul modest şi inconfortabil, şi mai ales vestea că Liviu Rebreanu, în pofida eforturilor depuse, nu i-a putut obţine decât un post de copist clasa a III-a la Ministerul Artelor, în direcţia condusă de Ion Minulescu, îl fac să treacă printr-o nouă criză de nervi. Drept care este internat în clinica doctorului Marinescu.

Criticul Pompiliu Constantinescu caracterizează astfel în Opere şi autori *(Editura Ancora, Bucureşti) poezia lui G. Bacovia: „O gangrenă a universului îi otrăveşte şi-i roade fiinţa, o solitudine maniacală îl împinge la un solilocviu pe muche de cuţit, între luciditate şi demenţă; ca şi pe marii romantici, amorul şi moartea îl obsedează, dar fără patetism retoric, fără elanuri zgomotoase spre fericire şi fără filosofare grandilocventă (…). Eul bacovian răsuceşte un tragic, obsedant scâncet… materia în dezagregare are un fel de conştiinţă de sine, vizibilă în însuşi propriul ei proces de dezatomizare“.*

1929 În iunie, stabilit la Bucureşti, G. Şt. Cazacu editează, împreună cu G. Bacovia, revista „Orizonturi noi“ (seria a II-a). Va publica în coloanele ei în continuare câteva pagini de proză, Cântec târziu, *poezia* Cu voi… *(care împrumută numele volumului respectiv), sub titlul* Vobiscum, *un medalion Macedonski* (Un poet al frumosului), *precum şi o recenzie despre versurile lui G. Şt. Cazacu, reeditată ulterior drept prefaţă la volumul acestuia, intitulat* Calea sângelui.

Mihail Sebastian remarcă, într-un articol din „Revista scriitoarelor şi scriitorilor români“ (nr. 3, din luna martie), că lirica lui G. Bacovia e „singura dramă sinceră pe care poezia noastră, de la Eminescu încoace, o cuprinde“. La recomandarea lui Eugen Lovinescu (care-l invitase totuşi zadarnic pe poet la cenaclul său) Editura Ancora tipăreşte spre finele anului, într-un singur volum, Plumb *(ediţia a III-a) şi* Scântei galbene *(ediţia a II-a), cu un tiraj de 300 exemplare. De notat că tratativele de editare a*

volumului au fost purtate de către soţie, Agatha Grigorescu, căreia dealtfel G. Bacovia i l-a consacrat.

Cartea se bucură de o amplă rezonanţă critică.

Al. Philippide se pronunţă pentru acordarea premiului naţional de poezie lui Tudor Arghezi şi George Bacovia. Academia Română îl solicită să-şi prezinte candidatura la premiul său anual de poezie, dar pe care îl acordă totuşi lui I. Valerian. Acesta din urmă îi ia un nou interviu poetului: „Cântec târziu". Romanul unui poet. De vorbă cu G. Bacovia *pentru „Viaţa literară" (an. IV, nr. 107, 13-27 aprilie). Colaborează la revistă cu* Poeme în proză (Când cad frunzele, Nuvelă din trecut, În zadar) *şi cu poeziile* Fugă, Şi ninge… *(sub titlul* Iarnă*),* Nocturnă *(„O, nu mai cânta, harmonie pribeagă").*

„Curentul" (literar şi artistic) publică în patru foiletoane, Cântec târziu. *Cezar Petrescu, în cuvântul introductiv, îl situează pe G. Bacovia în imediata apropiere a lui Tudor Arghezi. Îl jignesc însă exagerările privind traiul mizer al „bietului poet", care conform biografului său M. Petroveanu, „denunţa în interviul amintit insensibilitatea societăţii faţă de condiţia artistului în genere".*

Graţie eforturilor lui Liviu Rebreanu, Bacovia e numit în postul de referent la Direcţia Cultura poporului, de curând înfiinţată în Ministerul Artelor. Redactează texte pentru căminele culturale şi o poezie ocazională de Florii (Imn), *pe care o publică revista „Orizonturi noi". Tot aici îi apare şi poezia* Liceu.

Editura revistei „Orizonturi noi" tipăreşte volumul Cu voi… *într-un tiraj de 3000 exemplare. Volumul a aşteptat doi ani de zile pentru a fi publicată la Editura Cartea românească. De relevat că în acest an apar de asemenea* Joc secund *de Ion Barbu,* Paradisul suspinelor *de Ion Vinea,* Privelişti *de B. Fundoianu*, Strofe pentru toată lumea *de Ion Minulescu.*

"Viaţa literară" îi publică poeziile: Imn, Crize *şi* Amurg *(„Trec burgheze colorate").*

"Revista scriitoarelor şi scriitorilor români" îi prezintă poeziile Pe deal, *sub titlul* Târziu, *şi* Din urmă, *sub titlul* Solitar. *Revista „Îndreptar" îi găzduieşte* Pastel *(„Sărmanii plopi de lângă moară"), sub titlul* Elegie de iarnă. *„Tribuna literelor" din Bacău îi prezintă poezia* Renunţare, *sub titlul* Niciodată. *Participă la un matineu literar la Teatrul Mic, prezentat fiind asistenţei de către Ion Pillat şi de către Dimitrie Pompei, profesor la facultatea de matematici din Cluj. De*

asemenea ia parte la un festival de poezie de la Casa femeii, *la care citeşte versuri alături de Tudor Arghezi. Dar, invitat să repete lectura poeziilor, poetul dispare din sală, potrivit aceluiaşi M. Petroveanu.*
În toamnă Agatha Grigorescu, consoarta poetului, devine titulara uneia din catedrele de limba şi literatura română la liceul din Bacău. În cele din urmă, după două luni de navetă Bucureşti-Bacău, soţii Bacovia se statornicesc la Bacău, poetul renunţând la serviciu.

1931 Se stinge din viaţă mama poetului.
În acelaşi an se naşte fiul Gabriel (Briel).
"Viaţa literară" îi tipăreşte poezia Sfârşit de toamnă, *sub titlul* Variantă. *Citeşte versuri la o şezătoare a Afeneului „Nicolae Iorga". Eugen Jebeleanu, care se afla printre ascultători, avea să scrie în „Rampă" din 31 decembrie articolul* Bacovia, cântăreţ proletar, *arătându-se profund impresionat de creaţia „acestui om mărunt cu vocea vaiet şi ochii abisuri".*

1932 G. Bacovia este invitat în luna februarie, împreună cu alţi scriitori ai vremii, de către profesorul D. Caracostea, şeful catedrei de istoria literaturii române, la seminarul său pentru a vorbi studenţilor de creaţia proprie.
Societatea scriitorilor români îi stabileşte o pensie lunară de 1000 lei. În antologia în limba germană a poeţilor români (alcătuitor şi traducător fiind Franyó Zoltán) G. Bacovia este prezent cu poeziile Toamnă *(„Răsună din margini de târg"),* Amurg *(„Ca lacrimi mari de sânge") şi* Pastel *(„E-o muzică de toamnă").*

1933 Agatha Grigorescu, în timpul vacanţei de vară, construieşte la Bucureşti, pe terenul propriu, locuinţa familiei, care, după intrarea în eternitate a poetului, va deveni muzeu memorial.
Familia Bacovia revine la Bucureşti, unde Agathei Grigorescu i se făgăduieşte detaşarea solicitată. O recidivă a bolii îl face pe poet să se intereseze pentru a treia oară, de astă dată în clinica doctorului Obreja. Potrivit aceluiaşi biograf şi editor al operei bacoviene M. Petroveanu, „convalescenţa şi-o petrece în grădina casei sale şi în rare plimbări prin cartier".
"Revista scriitoarelor şi scriitorilor români" îi prezintă poeziile Memento, *sub titlul* Ecou de romanţă *şi* Serenadă *(„Poetizează luna").*

1934 Paul Zarifopol îi propune publicarea unei antologii lirice la Editura Fundaţiei pentru literatură şi artă. Volumul apare sub

titlul Poezii, *îngrijit şi prefaţat de Adrian Maniu. De notat că în acelaşi an văd lumina tiparului volumele* Caietul verde *(adăugit) de Ion Pillat,* La pragul minunii *de V. Voiculescu, Inimi sub săbii de Eugen Jebeleanu,* Întoarcerea poetului la uneltele sale *de Camil Baltazar.*

Împreună cu Tudor Arghezi, este distins cu premiul naţional de poezie. Răspunde la serie o de întrebări, privind includerea sa în almanahul Who's who. *De remarcat că „numele şi opera" poetului „fuseseră semnalate editurii engleze de Lucian Blaga, pe atunci ataşat al ţării la Berna, pe lângă Liga Naţiunilor" (M. Petroveanu). Exegetul Şerban Cioculescu publică în „Adevărul" din 23 aprilie (p. 1–2) o cronică referitoare la volumul* Poezii. *Iată în rezumat punctele lui de vedere fundamentate critic şi exprimate plastic: „O acuitate inedită în poezia dlui Bacovia e intuirea dezagregării (...). Deşi absolut contrară transcendenţei, direcţia plângerii bacoviene împrumută poemei sale în stare curată un accent sfâşietor care va rămâne în lirica românească (...). Poetul* Plumbului *a fost primul emiţător al unui suflet autentic, pe o singură coardă, cu vibraţii adânci şi joase, strecurate în versurile poeţilor tineri de după război".*

1935 Poetul oferă, împreună cu Arghezi, Minulescu, N. D. Cocea, Ionel Teodoreanu, Agatha Grigorescu-Bacovia, autografe la librăria Alcalay.

În luna lui cuptor îşi petrece concediul la mare. În „Viaţa literară" figurează cu poeziile: Trec nouri *şi* Elegie *(cu titlul* Remember*). Încredinţează la rugămintea lui Adrian Maniu revistei „Muzică şi poezie" poema* Seară *(„Ce este cerul ori ziua a trecut"), sub titlul* Cântec de seară. *Colaborează la „Revista Fundaţiilor" cu piesele* Din vremuri *(„E frig, iarna") şi* Un cântec.

1936 Vede lumina tiparului Comedii în fond, *în colecţia Biblioteca pentru toţi (Editura Alcalay, Bucureşti).*

Revista „Muzică şi poezie" îi oferă spaţiu în coloanele ei pentru poeziile: Nihil... *şi* Gaudeamus. *Iar în „Revista Fundaţiilor" figurează cu piesele:* Dies irae *şi* Regret.

1937 În antologia Poezia românească de la origine până în zilele noastre *(1673-1937) de Gh. Cardaş (apărută la Institutul de arte grafice „Tiparul universitar", G. Bacovia este prezentat cu vestita poezie* Lacustră.

1938 O altă criză face necesară spitalizarea poetului la clinica de psihiatrie a Spitalului central, aici asistat fiind de doctorul Tomescu. Convalescenţa şi-o face la vila din Buştenia a Societăţii scriitorilor români. Critica se exprimă pe marginea volumului său Comedii în fond. *Iată ce scrie Vladimir Streinu în articolul* G. Bacovia: *„Umanitatea gânditoare se anulează la acest poet în simple acte de adaptare, ca în ordinea vegetală sau, cel mai adesea, ca în fenomene de geotropism ale universului inert. Drumul său pleacă din conştiinţă şi, trecând prin organic, pătrunde adânc în anorganic, a cărui viaţă dreaptă o trăieşte. Direcţia coborâtoare către primordialitate îl obligă să încalce limita exterioară a prăbuşirii sufleteşti (vezi* Pagini de critică literară, *Editura Fundaţiei pentru literatură şi artă, B., 1938, p. 42-45).*

"Viaţa românească" (nr. 8) oferă cititorilor săi un grupaj de traduceri din lirica bacoviană în limba franceză, semnate de către Maria Holban.

Agatha Grigorescu-Bacovia, deşi câştigă procesul intentat Ministerului Învăţământului, obţine transferul de la Bacău la Bucureşti, însă e titularizată la şcoala normală de fete din Măgurele-Ilfov.

1939 Poetul Mihai Beniuc semnează un articol despre Bacovia în „Ţara nouă" (an. I, nr. 26, 12 noiembrie). Fixat în descendenţa lui M. Eminescu, autorul e configurat mai cu seamă în latura socială a liricii sale.

Al. Piru, într-un articol din „Jurnalul literar" (an. I, nr. 27, 3 iulie, p. 3) „circumscrie punctele de contact şi diferenţele dintre Bacovia, Rolliant şi simbolism în general" (M. Petroveanu).

1940 Societatea scriitorilor români majorează pensia poetului de la 1000 la 2000 lei lunar.

1941 Vede lumina tiparului fundamentala şi enciclopedica lucrare a lui G. Călinescu Istoria literaturii române *de la origini până în prezent. Poezia lui G. Bacovia este considerată estetic ca un document al „manierismului patetic".*

Pictorul Coman Ardeleanu execută două portrete ale poetului: unul în ulei şi altul în pastel.

1942 Editura Fundaţiilor pentru literatură încheie un contract cu G. Bacovia în vederea tipăririi unui volum de Opere *în colecţia ediţiilor*

definitive. Agatha Grigorescu este titularizată la Liceul „Domniţa Ileana“ din capitală.

Critica literară continuă să analizeze creaţia poetului. Şerban Cioculescu menţionează în ale sale Aspectele lirice contemporane *(Casa şcoalelor, B.,): „Dar se mai poate vorbi de un Bacovia al provinciei, când majoritatea poemelor se înalţă peste amănuntele locale, ca să smulgă universului, din alternanţa periodică a anotimpurilor, sensul final al vieţii?”*

1943 În antologia Literatura română contemporană *de Vladimir Streinu (Editura Dacia, B.) G. Bacovia este prezentat cu poeziile:* Amurg de iarnă, Decembrie, Decor, Fanfară, Note de toamnă *(„Tăcere… e toamnă în cetate“), cu titlurile* Fiori, Lacustră, Marş funebru, Memento, Nevroză, Nocturnă *(„Stau… şi moina cade, apă, glod“),* Pastel *(„Sărmanii plopi de lângă moară“),* Plumb, Plumb de toamnă, Seară tristă.

Poetul acordă un interviu (De vorbă cu Bacovia) *lui Vasile Netea în „Vremea“) an. XV, nr. 701, 6 iunie).*

1944 Conform biografilor săi, Agatha Grigorescu-Bacovia şi fiul Gabriel se refugiază la Pucioasa. De aici vor coresponda cu poetul rămas în Bucureşti. După 23 august familia revine în capitală. Soţia îşi reia activitatea de profesoară.

În Editura Fundaţiei pentru literatură şi artă vede lumina tiparului volumul de Opere *al autorului.*

1945 G. Bacovia este numit bibliotecar la Ministerul Minelor şi Petrolului. Volumul colectiv intitulat Poezia socială românească *(Tipografia Minerva, Braşov) îl prezintă pe poet cu poezia* Amurg *(„Trec burgheze colorate“).*

1946 Are loc aniversarea a 65 de ani de viaţă şi a 50 de ani de activitate literară a lui G. Bacovia. Este numit consilier la Ministerul Artelor, care îi conferă premiul său pentru poezie. Acordă lui Eugen Jebeleanu un interviu în „Veac nou“ (an. II, nr. 42). În „Naţiunea“ figurează cu poeziile Nihil novi II („Şi zilele de vară“) şi Zgomote. *Apare volumul* Stanţe burgheze. *Tot în acest an văd lumina tiparului* Bilete de papagal *de Tudor Arghezi, Ţara luminii de Magda Isanos,* Un om aşteaptă răsăritul *de Mihai Beniuc şi* Focul din amnar de Cicerone Theodorescu.

“Într-o analiză a contaminărilor stilistice din lirica bacoviană“, Tudor Vianu pune în relief o nouă fază, modernă, a evoluţiei ei“ (vezi Figuri şi forme literare, Casa şcoalelor, B., p. 132-133). Antologia Poezia muncii şi a libertăţii *alcătuită de Al. Şahighean şi prefaţată de Victor Eftimiu (Editura Confederaţiei Generale a Muncii din România) îl prezintă cu poeziile* Dimineaţă *şi* Note de toamnă.
Agatha Grigorescu-Bacovia este transferată la Şcoala centrală din capitală. Obţine o catedră la Seminarul pedagogic universitar.

1947 Are loc sărbătorirea poetului la Bacău. O agapă la fostul său liceu. Se desfăşoară un festival bacovian la teatrul din localitate (recital de poezie şi muzică pe versuri bacoviene, balet etc.
Ziarul din Bacău „Înainte“ publică poezia Doina („Dintre câte-am încercat“).
Postul pe care îl ocupă poetul la Ministerul Artelor este desfiinţat.

1948—1954 Poezia lui G. Bacovia este în dizgraţie. Autorul este „considerat“ „decadent“.
Poetul însă continuă să scrie versuri. Elocvent în această ordine este şi volumul postum Stanţe şi versete*, apărut în 1970 în Editura Minerva.*
Vreme îndelungată este preocupat de ilustrarea unei lucrări în manuscris a publicistului Stelian Metzulescu, Istoria culturii oltene, *cu portrete de scriitori şi oameni de cultură din regiune (M. P.).*
I se redeschide o veche leziune pulmonară. Refacere lentă. Clipe grele, nelinişti mari.
Revenirea poetului în activitate. Primul semn este înregistrarea la radio a unui grupaj din versurile sale lirice.

1955 Consiliul de Miniştri îi acordă o pensie de onoare de 2000 lei lunar.

1956 Revista „Steaua“, după publicarea unui studiu amplu în două numere la rând, semnat de A. E. Baconsky, în care autorul pledează pentru „valorificarea deplină a liricii bacoviene“, *îi găzduieşte poeziile* Cogisto *şi* În iarnă. *„Tânărul scriitor“ îi publică poezia* Arhaism. *În „Scrisul bănăţean“ figurează cu poeziile Seară („Linişte“) şi* Epodă. *„Flacăra“ îi tipăreşte poezia* Şi dacă. *„Scânteia“ îi prezintă poezia* Egipet *(sub titlul Divagări utile).*

Vede lumina tiparului volumul Poezii*, în preajma celui de-al doilea congres al Uniunii scriitorilor. Volumul este însoţit de o prefaţă semnată de Eugen Jebeleanu. În acelaşi an apare şi* Cântare omului *de Tudor Arghezi.*
În luna septembrie i se decernează Ordinul Muncii clasa I. Revista „Contemporanul“ şi ziarul „România liberă“ publică în paginile lor articole omagiale consacrate poetului. În „Flacăra“ din 1 noiembrie acordă un interviu lui Cicerone Theodorescu. Revista „Muzica“ îi dedică un număr cuprinzând un grupaj de lieduri pe versurile sale.
La 14 decembrie e sărbătorit la Casa scriitorilor „Mihail Sadoveanu“ în prezenţa lui Tudor Arghezi.

1957 „Viaţa românească (nr. 1, ianuarie) îi publică poezia Doină *(„Frunze se târăsc“), iar „Viaţa studenţească“ – piesa* De-aş fi artist.
Bolnav, poetul alcătuieşte sumarul unei noi ediţii, mai ample, de Poezii. *Antologia va apărea însă după plecarea în eternitate a autorului. Ea va fi însoţită de asemenea de o prefaţă de Eugen Jebeleanu.*
În ziua de 22 mai, după orele 8 dimineaţa, inima lui G. Bacovia îşi încetează bătăile.

VERSURI

CUPRINS

PLUMB
1916

PLUMB

Dormeau adânc sicriele de plumb,
Și flori de plumb și funerar vestmânt —
Stam singur în cavou... și era vânt...
Și scârțâiau coroanele de plumb.

Dormea întors amorul meu de plumb
Pe flori de plumb... și-am început să-l strig —
Stam singur lângă mort... și era frig...
Și-i atârnau aripile de plumb.

PASTEL

Buciumă toamna
   Agonic — din fund —
Trec păsărele,
   Și tainic s-ascund

Țârâie ploaia...
   Nu-i nimeni pe drum;
Pe-afară de stai
   Te-năbuși de fum.

Departe, pe câmp,
   Cad corbii, domol;

CUPRINS

Și răgete lungi
Pornesc din ocol.

Tălăngile, trist,
Tot sună dogit...
Și tare-i târziu,
Și n-am mai murit...

DECOR

Copacii albi, copacii negri
Stau goi în parcul solitar:
Decor de doliu, funerar...
Copacii albi, copacii negri.

În parc regretele plâng iar...

Cu pene albe, pene negre
O pasăre cu glas amar
Străbate parcul secular...
Cu pene albe, pene negre.

În parc fantomele apar...

Și frunze albe, frunze negre;
Copacii albi, copacii negri;
Și pene albe, pene negre,
Decor de doliu, funerar...

În parc ninsoarea cade rar...

CUPRINS

AMURG

Trec corbii — ah, „Corbii“
Poetului Tradem —
Și curg pe-nnoptat
Pe-un târg înghețat,

Se duc pe pustii...
Pe când, de argint,
În amurg de-argint,
S-aprinde crai-nou

Pe zări argintii
În vastul cavou...
Iubito... ah, „Corbii“
Poetului Tradem...

LACUSTRĂ

De-atâtea nopți aud plouând,
Aud materia plângând...
Sunt singur, și mă duce-un gând
Spre locuințele lacustre.

Și parcă dorm pe scânduri ude,
În spate mă izbește-un val —
Tresar prin somn, și mi se pare
Că n-am tras podul de la mal.

Un gol istoric se întinde,
Pe-aceleași vremuri mă găsesc...

CUPRINS

Și simt cum de atâta ploaie
Piloții grei se prăbușesc.

De-atâtea nopți aud plouând,
Tot tresărind, tot așteptând...
Sunt singur, și mă duce-un gând
Spre locuințele lacustre...

GRI

Plâns de cobe pe la geamuri se opri,
Și pe lume plumb de iarnă s-a lăsat;
„I-auzi corbii!" — mi-am zis singur... și-am oftat;
Iar în zarea grea de plumb
Ninge *gri*.

Ca și zarea, gândul meu se înnegri...
Și de lume tot mai singur, mai barbar, —
Trist, cu-o pană mătur vatra, solitar...
Iar în zarea grea de plumb
Ninge *gri*.

SONET

E-o noapte udă, grea, te-neci afară.
Prin ceață — obosite, roșii, fără zare —
Ard, afumate, triste felinare
Ca într-o crâșmă umedă, murdară.

CUPRINS

Prin măhălăli mai neagră noaptea pare...
Șivoaie-n case triste inundară —
Ș-auzi tușind o tusă-n sec, amară —
Prin ziduri vechi ce stau în dărâmare.

Ca Edgar Poe mă reîntorc spre casă,
Ori ca Verlaine, topit de băutură —
Și-n noaptea asta de nimic nu-mi pasă.

Apoi, cu pași de-o nostimă măsură,
Prin întunerec bâjbâiesc prin casă,
Și cad, recad, și nu mai tac din gură.

AMURG DE TOAMNĂ

Amurg de toamnă pustiu, de humă,
Pe câmp sinistre șoapte trec pe vânt —
Departe plopii s-apleacă la pământ
În larg balans lenevos, de gumă.

Pustiu adânc... și-ncepe a-nnopta,
Și-aud gemând amorul meu defunct;
Ascult atent privind un singur punct
Și gem, și plâng, și râd în hî, în ha...

TABLOU DE IARNĂ

Ninge grozav pe câmp la abator
Și sânge cald se scurge pe canal;
Plină-i zăpada de sânge animal —
Și ninge mereu pe un trist patinor...

CUPRINS

E albul aprins de sânge-nchegat.
Și corbii se plimbă prin sânge... și sug;
Dar ceasu-i târziu... în zări corbii fug
Pe câmp, la abator, s-a înnoptat.

Ninge mereu în zarea-nnoptată...
Și-acum când geamuri triste se aprind
Spre abator vin lupii licărind.
— Iubito, sunt eu la ușa înghețată...

ÎN GRĂDINĂ

Scârțâie toamna din crengi ostenite
Pe garduri bătrâne, pe streșini de lemn,
Și frunzele cad ca un sinistru semn
În liniștea grădinii adormite.

O palidă fată cu gesturi grăbite
Așteaptă pe noul amor...
Pe când, discordant și înfiorător,
Scârțâie toamna din crengi ostenite.

SPRE TOAMNĂ

Pe drumuri delirând,
Pe vreme de toamnă,
Mă urmărește-un gând
Ce mă îndeamnă:
— Dispari mai curând!

În casa iubitei de-ajung,
Eu zgudui fereastra nervos,
Și-o chem ca să vadă cum plouă
Frunzișul, în târgul ploios.

Dar, iată, și-un mort evreiesc...
Și plouă, e moină, noroi —
În murmure stranii semite
M-adaug și eu în convoi.

Și nimeni nu știe ce-i asta —
M-afund într-o crâșmă să scriu,
Sau râd și pornesc înspre casă,
Și-acolo mă-nchid ca-n sicriu.

Și mereu delirând,
Pe vreme de toamnă,
M-adoarme un gând
Ce mă îndeamnă:
— Dispari mai curând!...

PĂLIND

Sunt solitarul pustiilor piețe
Cu tristele becuri cu pală lumină —
Când sună arama în noaptea deplină
Sunt solitarul pustiilor piețe.

Tovarăș mi-i râsul hidos, și cu umbra
Ce sperie câinii pribegi prin canale;
Sub tristele becuri cu razele pale,
Tovarăș mi-i râsul hidos, și cu umbra.

CUPRINS

Sunt solitarul pustiilor piețe
Cu jocuri de umbră ce dau nebunie;
Pălind în tăcere și-n paralizie, —
Sunt solitarul pustiilor piețe...

AMURG VIOLET

Amurg de toamnă violet...
Doi plopi, în fund, apar în siluete:
— Apostoli în odăjdii violete —
Orașul tot e violet.

Amurg de toamnă violet...
Pe drum e-o lume leneșă, cochetă;
Mulțimea toată pare violetă,
Orașul tot e violet...

Amurg de toamnă violet...
Din turn, pe câmp, văd voievozi cu plete;
Străbunii trec în pâlcuri violete,
Orașul tot e violet.

DECEMBRIE

Te uită cum ninge decembre...
Spre geamuri, iubito, privește —
Mai spune s-aducă jăratec
Și focul s-aud cum trosnește.

Și mână fotoliul spre sobă,
La horn să ascult vijelia,

CUPRINS

Sau zilele mele — totuna —
Aș vrea să le-nvăț simfonia.

Mai spune s-aducă și ceaiul,
Și vino și tu mai aproape, —
Citește-mi ceva de la poluri,
Și ningă... zăpada ne-ngroape.

Ce cald e aicea la tine,
Și toate din casă mi-s sfinte, —
Te uită cum ninge decembre...
Nu râde... citește nainte.

E ziuă și ce întuneric...
Mai spune s-aducă și lampa —
Te uită, zăpada-i cât gardul,
Și-a prins promoroacă și clampa.

Eu nu mă mai duc azi acasă...
Potop e-napoi și nainte,
Te uită cum ninge decembre...
Nu râde... citește nainte.

NEGRU

Carbonizate flori, noian de negru...
Sicrie negre, arse, de metal,
Vestminte funerare de mangal,
Negru profund, noian de negru...

CUPRINS

Vibrau scântei de vis… noian de negru;
Carbonizat, amorul fumega —
Parfum de pene arse, și ploua…
Negru, numai noian de negru…

NEVROZĂ

Afară ninge prăpădind,
Iubita cântă la clavir, —
Și târgul stă întunecat,
De parcă ninge-n cimitir.

Iubita cântă-un marș funebru,
Iar eu nedumerit mă mir:
De ce să cânte-un marș funebru…
Și ninge ca-ntr-un cimitir.

Ea plânge și-a căzut pe clape,
Și geme greu ca în delir…
În dezacord clavirul moare,
Și ninge ca-ntr-un cimitir.

Și plâng și eu, și tremurând
Pe umeri pletele-i resfir…
Afară târgul stă pustiu,
Și ninge ca-ntr-un cimitir.

CUPRINS

MOINĂ

Și toamna, și iarna
Coboară-amândouă;
Și plouă, și ninge —
Și ninge, și plouă.

Și noaptea se lasă
Murdară și goală;
Și galbeni trec bolnavi
Copii de la școală.

Și-s umezi pereții,
Și-un frig mă cuprinde —
Cu cei din morminte
Un gând mă deprinde...

Și toamna, și iarna
Coboară-amândouă;
Și plouă, și ninge —
Și ninge, și plouă.

MELANCOLIE

Ce chiot, ce vaiet în toamnă...
Și codrul sălbatec vuiește —
Răsună-n coclauri un bucium,
Și doina mai jalnic pornește.

— Ascultă, tu, bine, iubito,
Nu plânge și nu-ți fie teamă —
Ascultă cum greu, din adâncuri,
Pământul la dânsul ne cheamă...

CUPRINS

RAR

Singur, singur, singur,
Într-un han, departe —
Doarme și hangiul,
Străzile-s deșarte,
Singur, singur, singur...

Plouă, plouă, plouă,
Vreme de beție —
Și s-asculți pustiul,
Ce melancolie!
Plouă, plouă, plouă...

Nimeni, nimeni, nimeni,
Cu atât mai bine —
Și de-atâta vreme
Nu știe de mine
Nimeni, nimeni, nimeni...

Tremur, tremur, tremur...
Orice ironie
Vă rămâne vouă —
Noaptea e târzie,
Tremur, tremur, tremur...

Veșnic, veșnic, veșnic,
Rătăciri de-acuma
N-or să mă mai cheme —
Peste vise bruma,
Veșnic, veșnic, veșnic...

Singur, singur, singur,
Vreme de beție —
I-auzi cum mai plouă,
Ce melancolie!
Singur, singur, singur...

NERVI DE TOAMNĂ

E toamnă, e foșnet, e somn...
Copacii, pe stradă, oftează;
E tuse, e plânset, e gol...
Și-i frig, și burează.

Amanții, mai bolnavi, mai triști,
Pe drumuri fac gesturi ciudate —
Iar frunze, de veșnicul somn,
Cad grele, udate.

Eu stau, și mă duc, și mă-ntorc,
Și-amanții profund mă-ntristează —
Îmi vine să râd fără sens,
Și-i frig, și burează.

SEARĂ TRISTĂ

Barbar, cânta femeia-aceea,
Târziu, în cafeneaua goală,
Barbar cânta, dar plin de jale, —
Și-n jur era așa răscoală...

Și-n zgomot monstru de țimbale
Barbar, cânta femeia-aceea.

Barbar, cânta femeia-aceea...
Și noi eram o ceată tristă —
Prin fumul de țigări, ca-n nouri,
Gândeam la lumi ce nu există...
Și-n lungi, satanice ecouri,
Barbar, cânta femeia-aceea.

Barbar, cânta femeia-aceea,
Și-n jur era așa răscoală...
Și nici nu ne-am mai dus acasă,
Și-am plâns cu frunțile pe masă,
Iar peste noi, în sala goală, —
Barbar, cânta femeia-aceea...

NOTE DE TOAMNĂ

Tăcere... e toamnă în cetate...
Plouă... și numai ploaia dă cuvânt —
E pace de plumb, e vânt, și pe vânt
Grăbite, trec frunze liberate.

Deschide, dă drumu,-adorato,
Cu crengi și foi uscate am venit;
În târg, o fată tristă a murit, —
Și-au dus-o pe ploaie, și-au îngropat-o...

Dă drumu, e toamnă în cetate —
Întreg pământul pare un mormânt...
Plouă... și peste târg, duse de vânt,
Grăbite, trec frunze liberate.

CUPRINS

OH, AMURGURI...

Oh, amurguri violete...

Vine
Iarna cu plânsori de piculine...

Peste parcul părăsit
Cad regrete
Şi un negru croncănit...

Veşnicie,
Enervare...
Din fanfare funerare
Toamna sună, agonie...

Vânt de gheaţă s-a pornit,
Iar sub crengile schelete, —
Hohot de smintit.
Nici o urmă despre tine,
— Vine, nu vine...

Oh, amurguri violete...

AMURG DE IARNĂ

Amurg de iarnă, sumbru, de metal,
Câmpia albă — un imens rotund —
Vâslind, un corb încet vine din fund,
Tăind orizontul, diametral.

CUPRINS

Copacii rari și ninși par de cristal.
Chemări de dispariție mă sorb,
Pe când, tăcut, se-ntoarce-același corb,
Tăind orizontul, diametral.

ALEAN

E-n zori, e frig de toamnă,
Și cât cu ochii vezi
Se-ncolăcește fumul,
Și-i pâclă prin livezi.

Răsună, trist, de glasuri
Câmpiile pustii, —
Și pocnet lung, și chiot
S-aude-n deal la vii.

C-un zmeu copiii-aleargă,
Copil, ca ei, te vezi,
Și plângi... și-i frig de toamnă...
Și-i pâclă prin livezi.

AMURG ANTIC

Havuzul din dosul palatului mort
Mai aruncă, mai plouă, mai plânge —
Și stropii căzând, în amurg, iau culori:
De sineală, de aur, de sânge.

CUPRINS

Plutește un lanț de lebede albe,
Iar visul din parc în lac se răsfrânge —
Amurgul pe lebede pune culori:
De sineală, de aur, de sânge.

Uitate, statuiele albe privesc,
Albe visând c-un aer ce plânge —
Și lasă amurgul pe ele culori:
De sineală, de aur, de sânge.

PULVIS

Imensitate, veșnicie,
Tu, haos, care toate-aduni...
În golul tău e nebunie, —
Și tu ne faci pe toți nebuni.

În fața ta sunt cel mai laș.
Imensitate, veșnicie, —
Iubesc o fată din oraș...
Învață-mă filosofie.

Imensitate, veșnicie,
Pe când eu tremur în delir,
Cu ce supremă ironie
Arăți în fund un cimitir.

CUPRINS

CUPTOR

Sunt câțiva morți în oraș, iubito,
Chiar pentru asta am venit să-ți spun;
Pe catafalc, de căldură-n oraș, —
Încet, cadavrele se descompun.

Cei vii se mișcă și ei descompuși,
Cu lutul de căldură asudat;
E miros de cadavre, iubito,
Și azi, chiar sânul tău e mai lăsat.

Toarnă pe covoare parfume tari,
Adu roze pe tine să le pun;
Sunt câțiva morți în oraș, iubito,
Și-ncet, cadavrele se descompun...

TOAMNĂ

Răsună din margini de târg
Un dangăt puternic de armă;
E toamnă... metalic s-aud
Gorniștii, în fund, la cazarmă.

S-aude și-un clopot de școală,
E vânt, și-i pustiu, dimineață;
Hârtii și cu frunze, de-a valma,
Fac roată-n vârteje, pe-o piață.

Se uită în zări catedrala,
Cu turnu-i sever și trufaș;

Grădina orașului plânge,
Și-aruncă frunzișu-n oraș.

Și vine, ca-n vremi de demult,
Din margini, un bucium de-alarmă,
E toamnă... metalic s-aud
Gorniștii, în fund, la cazarmă.

SINGUR

Potop, cad stele albe de cristal
Și ninge-n noaptea plină de păcate;
La vatră-n para ce abia mai bate —
Azi, a murit chiar visul meu final.

Și ninge-n miezul nopții glacial...
Și tu iar tremuri, suflet singuratec, —
Pe vatră-n para slabă, în jăratec, —
Încet, cad lacrimi roze, de cristal.

TRUDIT

Iubito, și iar am venit...
Dar astăzi, de-abia mă mai port —
Deschide clavirul și cântă-mi
Un cântec de mort.

Și dacă-am să cad pe covoare
În tristul, tăcutul salon, —
Tu cântă nainte, iubito,
Încet, monoton.

AMURG

Ca lacrimi mari de sânge
Curg frunze de pe ramuri, —
Și-nsângerat, amurgul
Pătrunde-ncet prin geamuri.

Pe dealurile-albastre,
De sânge urcă luna,
De sânge pare lacul,
Mai roș ca-ntotdeauna.

La geam tușește-o fată
În bolnavul amurg;
Și s-a făcut batista
Ca frunzele ce curg.

ALTFEL

Omul începuse să vorbească singur…
Și totul se mișca în umbre trecătoare —
Un cer de plumb de-a pururea domnea,
Iar creierul ardea ca flacăra de soare.

Nimic. Pustiul tot mai larg părea…
Și-n noaptea lui amară tăcuse orice cânt, —
Și-nvinețit de gânduri, cu fruntea în pământ,
Omul începuse să vorbească singur…

CUPRINS

PANORAMĂ

Plângea caterinca-fanfară
Lugubru, în noapte, târziu...
Și singur priveam prin ochene,
Pierdut în muzeul pustiu...

Și-n lumea ochenelor triste
Mă prinse sinistre gândiri —
În jurul meu corpuri de ceară,
Cu hâde și fixe priviri.

Și-acea caterincă-fanfară
Îmi dete un tremur satanic;
În racle de sticlă — princese
Oftau, în dantele, mecanic.

Și-atunci, am fugit plin de groază
Din sumbrul muzeu fioros,
Orașul dormea în tăcere,
Flașneta plângea cavernos.

Plângea caterinca-fanfară
O arie tristă, uitată...
Și stam împietrit... și de veacuri,
Cetatea părea blestemată.

CUPRINS

FINIS

Cadavrul impozant pe catafalcul falnic,
Sub raza de argint visa în vasta sală...
Iar sânul ei pierdut în mortuara gală —
Pe veci oprit, înmărmurise falnic.

Pustiu...

Departe, în cetate viața tropota...
O, simțurile-mi toate se enervau fantastic...
Dar în lugubrul sălii pufneau în râs sarcastic
Și Poe, și Baudelaire, și Rollinat.

PLUMB DE IARNĂ

Iarna, de-o vreme, mă duce regretul
Prin crânguri, pe margini de linii ferate —
Trec singur spre seară pe ape-nghețate
Când fâlfâie, pe lume, violetul.

Paloarea, mutismul minează-al meu piept
Pe satele ninse crai-nou când apare;
Trec singur pe poduri de fier solitare,
Și-aștept în zăpadă... dar ce mai aștept?

Hau!... hau!... depărtat sub stele-nghețate...
În noaptea grozavă la cine voi bate?...
O, vis... o, libertate...
Hau!... hau!... depărtat sub stele-nghețate...

CUPRINS

NOCTURNĂ

Stau... și moina cade, apă, glod...
Să nu mai știu nimic, ar fi un singur mod —
Un bec agonizează, există, nu există, —
Un alcoolic trece piața tristă.

Orașul doarme ud în umezeala grea.
Prin zidurile astea, poate doarme ea, —
Case de fier în case de zid,
Și porțile grele se-nchid.
Un clavir îngână-ncet la un etaj,
Umbra mea stă în noroi ca un trist bagaj —
Stropii sar,
Ninge zoios,
La un geam, într-un pahar,
O roză galbenă se uită-n jos.

PLUMB DE TOAMNĂ

De-acum, tușind, a și murit o fată,
Un palid visător s-a împușcat;
E toamnă și de-acuma s-a-nnoptat...
— Tu ce mai faci, iubita mea uitată?

Într-o grădină publică, tăcută,
Pe un nebun l-am auzit răcnind,
Iar frunzele cu droaia se desprind;
E vânt și-orice speranță e pierdută.

Prin târgu-nvăluit de sărăcie
Am întâlnit un popă, un soldat...
De-acum pe cărți voi adormi uitat,
Pierdut într-o provincie pustie.

De-acum, au și pornit pe lumea eronată
Ecouri de revoltă și de jale;
Tot mai citești probleme sociale...
Sau, ce mai scrii, iubita mea uitată?

LARGO

Muzica sonoriza orice atom...
Dor de tine, și de altă lume,
Dor...
Plana:
Durere fără nume
Pe om...
Toți se gândeau la viața lor,
La dispariția lor.
Muzica sentimentaliza
Obositor, —
Dor de tine, și de altă lume,
Dor...
Muzica sonoriza orice atom.

PLOUĂ

Da, plouă cum n-am mai văzut...
Și grele tălăngi adormite,
Cum sună sub șuri învechite!
Cum sună în sufletu-mi mut!

Oh, plânsul tălăngii când plouă!

CUPRINS

Și ce enervare pe gând!
Ce zi primitivă de tină!
O bolnavă fată vecină
Răcnește la ploaie râzând...

Oh, plânsul tălăngii când plouă!

Da, plouă... și sună umil
Ca tot ce-i iubire și ură —
Cu-o muzică tristă, de gură,
Pe-aproape s-aude-un copil.

Oh, plânsul tălăngii când plouă!

Ce basme tălăngile spun!
Ce lume-așa goală de vise!
... Și cum să nu plângi în abise,
Da, cum să nu mori și nebun.

Oh, plânsul tălăngii când plouă!

NERVI DE PRIMĂVARĂ

Primăvară...
O pictură parfumată cu vibrări de violet.
În vitrine, versuri de un nou poet;
În oraș suspină un vals din fanfară.

O nouă primăvară de visuri și păreri...

O lungă deșteptare zvonește împrejur,
E clar și numai soare.
La geamul unei fabrici o palǎ lucrătoare
Aruncă o privire în zarea de azur.

CUPRINS

O nouă primăvară pe vechile dureri…
Apar din nou țăranii pe hăul din câmpie,
În infinit pământul se simte tresăltând:
Vor fi acum de toate cum este orișicând,
Dar iar rămâne totul o lungă teorie.

O, când va fi un cântec de alte primăveri?!…

MATINALĂ

Aurora violetă
Plouă rouă de culori —
Venus, plină de fiori,
Pare-o vie violetă.

Bat la geamul tău încet,
Bat cu-o rază sângeroasă —
Vino, floare somnoroasă,
Cât pe zări e violet.

Plâns de ape se repetă,
Încă totu-i adormit —
Ca în vise s-a pornit
Roata morii — violetă.

Gol e-al sânului buchet,
Floare goală, somnoroasă…
Trist, cu roza sângeroasă,
Bat în geamul violet.

Aurora violetă
Se pătează de culori —
Venus, pală de fiori,
Pare-o stinsă violetă...

ÎN PARC

Acum, stă parcul devastat, fatal,
Mâncat de cancer și ftizie,
Pătat de roșu carne-vie —
Acum, se-nșiră scene de spital.

Atunci, râdea,
Băteau aripi de veselie;
Parfum, polen și histerie, —
Atunci, în parc, și ea venea.

Acum, cad foi de sânge-n parcul gol,
Pe albe statui feminine;
Pe alb model de forme fine,
Acum, se-nșiră scene de viol...

POEMĂ ÎN OGLINDĂ

În salonul plin de vise,
În oglinda larg-ovală încadrată în argint,
Bate toamna,
Și grădina cangrenată,
În oglinda larg-ovală încadrată în argint.

În fotoliu, ostenită, în largi falduri de mătase,
Pe când cade violetul,
Tu citești nazalizând
O poemă decadentă, cadaveric parfumată,
Monotonă.

Eu prevăd poema roză a iubirii viitoare...

Dar pierdută, cu ochi bolnavi,
Furi, ironic, împrejurul din salonul parfumat.
Și privirea-ți cade vagă peste apa larg-ovală,
Pe grădina cangrenată,
Peste toamna din oglindă —
Adormind...

Eu prevăd poema roză a iubirii viitoare...

Însă pal mă duc acuma în grădina devastată
Și pe masa părăsită — albă marmură sculptată —
În veșmintele-mi funebre,
Mă întind ca și un mort,
Peste mine punând roze, flori pălite,-ntârziate
Ca și noi...

Zi, finala melodie din clavirul prăfuit,
Or ajunge plânsul apei din havuzele-nnoptate.
Vezi, din anticul fotoliu —
Agonia violetă,
Catafalcul,
Și grădina cangrenată,
În oglinda larg-ovală încadrată în argint...

ALB

Orchestra începu cu-o indignare grațioasă.
Salonul alb visa cu roze albe —
Un vals de voaluri albe...
Spațiu, infinit, de o tristețe armonioasă...

În aurora plină de vioare,
Balul alb s-a resfirat pe neuitatele cărări —
Cântau clare sărutări...
Larg, miniatură de vremuri viitoare...

NERVI DE TOAMNĂ

La toamnă, când frunza va îngălbeni,
Când pentru ftizici nu se știe ce noi surprize vor veni, —
Alcoolizat, bătut de ploi, cum n-am mai fost cândva,
Târziu, în geamul tău, încet, cu o monedă voi suna.

Și-n toamna asta udă, mai putredă ca cele ce s-au dus,
Când vântul va boci, din nou, la cei de jos, la cei de sus, —
La geamul tău, în spaima nopții, ca un prelung final,
Voi repeta că anii trec mereu mai greu, și mai brutal.

Va bate ploaia... și târziu, la geamul tău voi plânge-ncet...
Va rătăci alcoolizat, apoi, în noapte, un schelet, —
Nimic tu nu vei auzi din câte voi avea de spus...
În toamna asta udă, mai putredă ca cele ce s-au dus.

CUPRINS

PLUMB DE IARNĂ

Ninge secular, tăcere, pare a fi bine,
Prin orașul alb, doar vântul trece-ntârziat —
Ninge, parcă toți muriră, parcă toți au înviat...

Dorm volumele savante-n înghețatele vitrine.

Printre ziduri, peste turnuri depărtate,
Ninge cu nimic în noaptea vastă, ning bancnote —
Numai vântul singur plânge alte note...

Umbra mea se adâncește-n cartiere democrate.

Ninge grandios în orașul vast cum nu mai este,
Ning la cinematografe grave drame sociale,
Pe când vântul hohotește-n bulevarde glaciale...

— Dar cine poate să explice această tristă poveste?

NOTE DE TOAMNĂ

Toamna-n grădină și-acordă vioara,
Strada-i pustie...
Orașul e plin de hambare, —
De pâinea cea nouă duduie moara.

O frunză s-a lăsat pe-o mână-ntinsă care cere...

CUPRINS

Orașul gol...
Cetate depărtată;
Frunzișul smuls...
De firele electrice, paralizată,
Ca un simbol,
O pasăre cade-n oraș, ca o tristețe mai mult.

Și inserează... și e tăcere...

Și gândul s-afundă, pierdut vâslaș,
Pe-al vremurilor mers —
Și jalea de-a nu mai putea face un vers...

Sunt cel mai trist din acest oraș.

MONOSILAB DE TOAMNĂ

Toamna sună-n geam frunze de metal,
Vânt.
În tăcerea grea, gând și animal
Frânt.

În odaie, trist sună lemnul mut:
Poc.
Umbre împrejur într-un gol, tăcut,
Loc.

În van peste foi, singur, un condei
Frec.
Lampa plânge... anii tăi, anii mei
Trec.

CUPRINS

Să mă las pe pat, ochii să-i închid,
Pot.
În curând, încet va cădea în vid
Tot.

O, va fi cândva altfel natural,
Bis.
Toamna sună-n geam frunze de metal,
Vis.

NOCTURNĂ

Uitarea venea... a venit.
O lacrimă cade jos, totul tace,
Lampa obosită a clipit,
Orice obiect atins șoptește: lasă-mă-n pace...

De-acum...
Auzi, ploaia plânge pe drum
Pe un adânc tumult,
Pe urma unui mic pantof într-un parc de demult...

Adorm... ascult...
Afară, la fereastră, toamna a spus:
— Of!...

SCÂNTEI GALBENE
1926

SCÂNTEI GALBENE

O femeie în doliu pe stradă,
O frunză galbenă tremură după ea —
Luat de-a orașului sfadă,
Uitasem că toamna venea.

Era mai demult o stradă,
O școală, și bruma cădea —
Prin săli, ca nimeni să-l vadă,
Un elev singuratic pălea.

Un om, în amurg, pe-o stradă...
Pe foi nu mai știu cum trecea —
Sub tropot, și-a lumii grămadă...
— Uitasem că toamna venea.

SINGUR

Odaia mea mă înspăimântă
Cu brâie negre zugrăvită —
Prin noapte, toamna despletită
În mii de fluiere cântă.

CUPRINS

— Odaie, plină de mistere,
În pacea ta e nebunie;
Dorm umbre negre prin unghere,
Pe masă arde o făclie.

— Odaie, plină de ecouri,
Când plânsu-ncepe să mă prindă,
Stau triste negrele tablouri —
Făclia tremură-n oglindă.

Odaia mea mă înspăimântă...
Aici n-ar sta nici o iubită, —
Prin noapte, toamna despletită
În mii de fluiere cântă.

AMURG

Crai-nou verde-pal, și eu singur
Prin crengile cu sunet de schelet, —
Învinețit ca un cadavru...
— Vino-n zăvoiul violet.

Or, nu! s-aprind luminile-n oraș...
Sunt alții, și un alt poet —
E mult de când dormim în umbră,
În cimitirul violet...

CUPRINS

MIEZUL NOPȚII

Frunzișul acuma pornit-a
O leneșă, jalnică horă;
Și plâng, și cu plânsul în noapte
Răchita de-afară mi-i soră.

S-apropie-ncet miezul nopții,
Și sună a frunzelor horă —
Eu trec din odaie-n odaie,
Când bate satanica oră.

VÂNT

Toamna a țipat c-un trist accent,
Văzul cade neatent,
Vântul sună lemnăria,
Bate gol, în poloboace, butnăria.
Lângă ușă frunzele s-au strâns,
De departe vin ecouri vechi de plâns,
Brumă, toamnă literară,
Pe drum prăfăria se duce fugară.
Și-am stat singur supărat
În zăvoiul decadent,
Și prin crengile-ncâlcite mi-am notat
Versuri fără de talent.

ECOU DE SERENADĂ

Pansele negre, catifelate
Pe marmora albă s-au veștejit,

CUPRINS

Și-n tainice note s-au irosit
Parfume triste, îndoliate.

Eu singur, cu umbra, iar am venit,
O, statui triste și dărâmate, —
Pansele negre, catifelate,
Vise, ah, vise, aici, au murit.

În haine negre, întunecate,
Eu plâng în parcul de mult părăsit...
Și-a mea serenadă s-a rătăcit
În note grele, și blestemate...

NOAPTE

Se-ntind bulevarde-n noapte de vară,
Pe arbori, electrică lumină —
La gară zvâcnește o mașină
Și-n gol, tresar signale de gară.

Pe cer de safir, comori de avari...
Tăcerea în gol vibrează cu zvon, —
Orașul, cu-ncetul, pare-un salon, —
Acuma, în somn, tresar fete mari.

STRIGOII

Cu roșii fanare, galbene, verzi
Trec noaptea strigoii prin lanuri de grâu
Și câinii în lanuri în noapte tot bat —
Strigoii la crâșmă în pod au intrat,

Și podul se vede bizar luminat
De roșii fanare, galbene, verzi.

Strigoii, din pod, își iau înapoi,
Lăsate din viață, demult, amanete...
Așa spune basmul ce azi l-am uitat
Că noaptea, la crâșmă, apar siluete
Cu roșii fanare, galbene, verzi.

Dar când despre ziuă cocoșu-a cântat,
Cad buzna, din pod, grămezi de strigoi,
Și-n hău, peste lanuri, strigoii se pierd
Roșii, galbeni și verzi.

MARȘ FUNEBRU

Ningea bogat, și trist ningea; era târziu
Când m-a oprit, în drum, la geam clavirul;
Și-am plâns la geam, și m-a cuprins delirul —
Amar, prin noapte vântul fluiera pustiu.

Un larg și gol salon vedeam prin draperii,
Iar la clavir o brună despletită
Cânta purtând o mantie cernită,
Și trist cânta, gemând între făclii.

Lugubrul marș al lui Chopin
Îl repeta cu nebunie...
Și-n geam suna funebra melodie,
Iar vântul fluiera ca țipătul de tren.

Apoi, veni și-o blondă în salon...
Și-aproape goală prinse, adormită,

CUPRINS

De pe clavir, o scripcă înnegrită —
Și urmări, pierdută, marșul monoton.

Înaltă, despletită, albă ca de var,
Mi se părea Ofelia nebună...
Și lung gemea arcușu-acum pe strună
Îngrozitorul marș lugubru, funerar.

Cântau amar, era delir, —
Plângea clavirul trist, și violina —
Făcliile își tremurau lumina,
Clavirul catafalc părea, și nu clavir.

Târziu, murea clavirul lung gemând;
Luptau făcliile în agonie...
Și-ncet se-ntinse-o noapte de vecie,
Și-n urmă, greu, un corp am auzit căzând.

Vai, de-atunci îmi pare lumea și mai tristă,
Viața-i melodie funerară...
Și nu mai uit nebuna lăutară —
Și transfigurata, trista claviristă.

BALET

Lunecau baletistele albe...
Degajări de puternice forme —
Albe, în fața lumii enorme,
Lunecau baletistele albe...

Lunecau baletistele albe
Și lumea sufla împătimită —

Albe, râzând spre lumea prostită,
Lunecau baletistele albe.

Lunecau baletistele albe...
Tainic trezind complexul organic —
Albe, stârnind instinctul satanic,
Lunecau baletistele albe.

SERENADA MUNCITORULUI

Eu sunt un monstru pentru voi
Urzind un dor de vremuri noi,
Și-n lumea voastră-abia încap...
Dar am să dau curând la cap.

O, dormi adânc, mereu, așa,
În vise dulci, hidos burghez,
Oftând, palate de-ți lucrez,
Eu știu și bine-a dărâma.

În noaptea asta, iată, sună
O serenadă din topor,
Amanților pierduți sub lună,
Poeți cu putredul amor.

O, dormi în noaptea infinită,
Burghez cu aer triumfal,
Dar preistoric animal
În rațiunea aurită.

Sub luna blondă nu se plânge,
Ci răzbunările se curmă,
Martirilor scăldați în sânge,
Cânt serenada cea din urmă.

CUPRINS

O, dormi... dar voi urca spre soare
În zbor sublim de-aeroplan...
Cu vise dulci, burghez tiran:
E aurora-ngrozitoare...

PASTEL

— Adio, pică frunza
Și-i galbenă ca tine, —
Rămâi, și nu mai plânge,
Și uită-mă pe mine.

Și s-a pornit iubita
Și s-a pierdut în zare —
Iar eu în golul toamnei
Chemam în aiurare...

— Mai stai de mă alintă
Cu mâna ta cea mică,
Și spune-mi de ce-i toamnă
Și frunza de ce pică?..

SCÂNTEI GALBENE

Vom spune că toamna a venit... foarte trist —
La o fereastră melancolică, mi s-a părut ceva,
Însă m-a trezit un glas pozitivist...
Vânt umed, și frunza zboară, undeva.

Am ajuns, acum, pe un câmp cu ape...
În luncă, medita un poet cunoscut —

Părea că de oameni nu mai încape;
De-această-ntâmplare, atât de rău mi-a părut.

Eu nu mai știu nimic, și m-am întors acasă,
Uitați-vă ce gol, ce ruină-n amurg —
Amurgul galben m-a-ngălbenit, și m-apasă,
Ca geamuri galbene, cu lacrimi ce nu mai curg.

DORMITÂND

În pâcla nopților de iarnă, cu hornuri ce fumează,
Când lămpile de stradă cu miile veghează,
În pâcla colorată mă duc abia simțit —
Mai mult ca orișicine, îmi pare c-am greșit.
Am fost atât de singur, și singur am rămas,
În creierul meu plânge un nemilos taifas...
De sună-n ziduri ninse, vreo muzică de bal,
Mai stau, și plânge-n mine un vals provincial.
De la fereastra ninsă, cu finele perdele,
Mă duc pe străzi de gheață cu spuza lor de stele;
Și-n mijlocul odăii tot singur mă prezint:
— Valsa o blondă-n alb, și cu pantofi de-argint...
Aprind, pe masă, lampa, și iarăși mă dezbrac,
Aș vrea să-mi fac un ceai, și stau, și nu-l mai fac...
Mă clatină spre pat al insomniei pas —
În creierul meu plânge un nemilos taifas.

CUPRINS

NOCTURNĂ

E-o muzică de toamnă
Cu glas de piculină,
Cu note dulci de flaut,
Cu ton de violină...
Și-acorduri de clavire
Pierdute, în surdină;
Și-n tot e-un marș funebru
Prin noapte, ce suspină...

NERVI DE PRIMĂVARĂ

Melancolia m-a prins pe stradă,
Sunt amețit.
Oh, primăvara, iar a venit...
Palid, și mut...
Mii de femei au trecut;
Melancolia m-a prins pe stradă.

E o vibrare de violete;
Trece și Ea;
Aș vrea,
Dar nu pot s-o salut;
Oh, și cum a trecut,
Într-o vibrare de violete.

Nimicnicia m-a prins pe stradă;
Am adormit.
Oh, primăvara, iar a venit
Pal, și uitat...
Vals funebru, depărtat.
Melancolia mă ține-n stradă...

NOTE DE PRIMĂVARĂ

Verde crud, verde crud...
Mugur alb, și roz și pur,
Vis de-albastru și de[1]-azur,
Te mai văd, te mai aud!

Oh, punctează cu-al tău foc,
Soare, soare...
Corpul ce întreg mă doare,
Sub al vremurilor joc.

Dintr-un fluier de răchită,
Primăvară,
O copilă poposită la fântână
Te îngână
Pe câmpia clară...

Verde crud, verde crud...
Mugur alb, și roz și pur,
Te mai văd, te mai aud,
Vis de-albastru și de-azur.

AMURG DE VARĂ

Histerizate fecioare pale,
La ferestre deschise palpită...
În amurguri roșii, nupțiale,
Stau pale, și nu se mai mărită.

Eu trec, îmbătrânit, ca și ele,
Și-asemenea inima mea plânge —
Din treacăt, tuturor, în perdele,
Le pun câte-o roză de sânge.

CUPRINS

FANFARĂ

Ce tristă operă cânta
Fanfara militară
Târziu, în noapte, la grădină...
Și tot orașul întrista
Fanfara militară.

Plângeam, și rătăceam pe stradă
În noaptea vastă și senină;
Și-atât de goală era strada —
De-amanți grădina era plină.

Orașul luminat electric
Dădea fiori de nebunie —
Era o noapte de septembrie,
Atât de rece și pustie!

Și tot orașul întrista
Fanfara militară...
Târziu, în noapte, la gradină,
Ce tristă operă cânta
Fanfara militară.

GOL

Dă foșnet frunza măruntă,
Umbra e rece-n pădurea sonoră —
O mirare tăcută, poate cruntă,
O amețire de toamnă, de-o horă.

CUPRINS

Un haos vrea să mă ducă
De unic uitând, și de număr —
Un foșnet uscat mă usucă,
Pe-un arbore plâng ca pe-un umăr.

Și sfârâie-o ploaie ușoară
Pe râpi, pe pădurea uscată —
Caverna de-odinioară...
Și zarea-ntunecată...

NOCTURNĂ

Clar de noapte parfumat,
O grădină cu orizontul depărtat...
Și în somn, pe banca veche, cugetări se contrazic,
Greierul zimțează noaptea, cu nimic.

Cum te-am așteptat...
Totul a trecut —
Luna pare, în oftat,
Un continent cunoscut.

Aici e frumos aranjat
Orice fir;
Veacurile-au stat
Un oraș, pe vale, — Suvenir.

Clar de noapte parfumat,
O grădină cu orizontul depărtat...
Și în somn, pe banca veche, tot mai mic...
Greierul zimțează noaptea, cu nimic...

CUPRINS

DE IARNĂ

Cum ninge repede, apoi încet
Și nu știi cât timp mai trebuie de-acum,
E la fereastră, alb —
O fată cu șal negru în cerdacul nins...
Dar prin copaci largi înserează —
Într-un departe nins era tot așa.
În adevăr
Și înnoptate zângăniri,
Apoi va avea loc un bal,
Sau o serbare de spiritism,
Atâtea sunt de făcut...
Când tu apari numai ca amintire.
Cum ninge repede, repede!

UMBRA

Mă prăfuise timpul dormind peste hârtii...
Se întindea noianul de unde nu mai vii;
O umbră, în odaie, pe umeri m-apăsa —
Vedeam ce nu se vede, vorbea ce nu era.

— Poți să te culci, e ora și noaptea-ntârziată,
Vei scrie, altă dată, orice, și tot nimic.
O umbră ești acuma, și pot să te ridic,
Lăsând odaia goală, și lampa afumată...

CUPRINS

DE IARNĂ

În ecouri bocitoare
Vine iarna, vine-acuși —
Plâng copile pe la uși
Din harmonii cerșitoare.

Plâng fecioare din clavire
Prin palate boierești —
Plâng harmonii la ferești
Milogiri de cimitire.

Răzvrătiții dau ca orbii
Și flămându-i ucigaș —
De la sate la oraș
Au trimis țăranii, — corbii.

Prin orașele avute
Histerii de muritori,
Pe sub corbii bocitori
Trec femeile pierdute.

Iată, ninge, peste fire, —
Hai la vatră, la povești —
Plâng harmonii la ferești
Milogiri de cimitire.

UNEI FECIOARE

Duduia veșnic citește;
Știe clavirul, pictează —
Și nopți de-a rândul veghează,
Și poate, de-aceea slăbește.

CUPRINS

Se crede, și unia spun —
Dar totul rămâne secret —
Duduia visează-un poet,
Bizar, singuratec, nebun.

NOTE DE TOAMNĂ

În toamna violetă, compozitori celebri
Au aranjat un vast concert...
Pe galbene alei, poeții triști declamă lungi poeme —
E-o toamnă, ca întotdeauna, când totul geme,
Frumos, și inert.

Pe străzi elegante, ca o părere,
Femeia modernă a trecut și revine;
Tot haosul e-o veselie de eter.
Și, dacă se zguduie orașul,
Și creierul rămâne pierdut;
Și, dacă munca trosnește din brațe, din piatră, din fier, —
Mulțimea anonimă se va avea în vedere.
Tot, ce-mi trebuie să am, pot să cer.

Parfum... incendiu violet, și becurile-aprinse
Amurgul licărește pe-orașul de vitrine —
Pierdut, mă duc și eu, cu brațele învinse,
Plângând,
Și fredonând,
Gândindu-mă la mine.

CUPRINS

VALS DE TOAMNĂ

La geamuri, toamna cântă funerar
Un vals îndoliat, și monoton...
— Hai, să valsăm, iubito, prin salon,
După al toamnei bocet mortuar.
Auzi, cum muzica răsună clar
În parcul falnic, antic, și solemn, —
Din instrumente jalnice, de lemn,
La geamuri, toamna cântă funerar.

Acum, suspină valsul, și mai rar,
O, lasă-mă acum să te cuprind...
— Hai să valsăm, iubito, hohotind,
După al toamnei bocet mortuar.

NOCTURNĂ

O, nu mai cânta, harmonie pribeagă,
Că plâng, și nu știu unde să mă duc,
În toamna care plânge pe-o veche modestie,
Cu ploaia care curge în mahalaua bleagă,
În noaptea asta-n care am devenit năuc.
Oh, plouă, și tu gemi cu plâns de armonie...
— Tot altuia, de mine, aminte să-i aduc...
O, nu mai cânta, harmonie pribeagă, —
Că plâng, și nu știu unde să mă duc.

CUPRINS

NINGE

Când iar începe-a ninge
Mă simt de-un dor cuprins.
Mă văd, pe-un drum, departe,
Mergând, încet, și nins.

Sub streșină, cerdacul
Se-ntunecă mâhnit;
Stă rezemată-o fată
De stâlpu-nzăpădit.

IGIENĂ

Ea crede c-aș fi atacat...
Și când o sărut se teme,
Dar sclavă plăcerii, ea geme
Și cere un lung sărutat.

Pe urmă, când spasmul a dispărut,
Își udă-n parfum o batistă —
O pune pe gură, și tristă
Ea șterge un ftizic sărut.

ȘI NINGE...

Și ninge în orașul mare
E noaptea plină de orgii,
Iar prin saloane aurii
S-aud orchestre, și fanfare.

Femei nocturne, singurele
La colț de stradă se ațin,
Desfrâu de bere și de vin
Prin berării, și cafenele.

De orbitoare galantare
De diamant, și de rubin…
Și de averi orașu-i plin,
Și ninge în orașul mare!…

PLUMB DE IARNĂ

Și iar… aceeași oră de dimineață…
Pe toate mocnind același secret;
Un frig violet, și fața e creață —
— O, cum omul a devenit concret…

Lungi plictiseli în turnurile sumbre…
Noian de superstiții, cu hohot sec, târziu;
— Vei merita o lampă-n mohorâte umbre
Și corbii azvârliți de-al nopților pustiu.

În noaptea viforoasă de vei putea învinge
O tristă-ngăduire, sau un humor secret —
Vor auzi în turnuri, se vor uita cum ninge…
— O, cum omul a devenit concret…

CUPRINS

NERVI DE TOAMNĂ

Iarbă de plumb și aer tare...
Pudrat pe-o eczemă ce fața mi-o sapă;
Pe câmp, cu-o umbră de cugetare —
Violet, corbi, și-oglinzi de apă.
— O, tu care vei rătăci ca mine
În culori închise, și amețit la pas, —
Dus de frumos, de mai bine...
Demult, într-o toamnă, s-a stins un glas.

TOAMNĂ

Clavirile plâng în oraș...

Afară o vreme de plumb
Și vântul împrăștie ploaia,
Tomnatice frunze prin târg
Aleargă, pe drumuri, cu droaia.

Un bolnav poet, afectat
Așteaptă tușind pe la geamuri —
O fată, prin gratii, plângând,
Se uită ca luna prin ramuri.

Ea plânge... el palid se pierde
Prin târgul sălbatec, sever;
Și pare tabloul acesta
Că-i antic și plin de mister!...

CUPRINS

NOCTURNĂ

Nu e nimeni... plouă... plânge-o cucuvaie
Pe-un acoperiș de piatră-n noapte cu ecouri de șivoaie,
Vai, e ora de-altădată, umbre ude se-ntretaie,
Și-n curentul unui gang ațipesc, plin de ploaie.
Tabla tuburilor sună aiurarea tuturor...
O grăbită alchimie, fâlfâie o vâlvătaie,
Vai, e ora de-altădată, dungi de ploaie se-ntretaie,
Un oraș de piatră doarme... toate dor.
Nu e nimeni... plouă... plânge-o cucuvaie.

POVESTE

Îți aduci aminte ziua când ți-am spus că ești frumoasă,
Când cu buzele de sânge și cu ochii sclipitori
Printre arborii de toamnă te opreai încet, sfioasă,
Lăsând gândul spre amorul înțeles de-atâtea ori?...
Așteptai să fiu poetul îndrăzneț ca niciodată
Ca s-auzi ecoul rece-al unor calde sărutări
Te duceai mereu nainte înspre-o umbră-ntunecată
Ca o pală rătăcire coborând din alte zări.
Ah, mi-ai spus atât de simplu că ți-i sete de iubire
Neascultând decât șoptirea singuratecei păduri,
Îți opreai cu mâna sânul și zâmbea a ta privire,
Chinul depărtării noastre neputând să-l mai înduri.
— Ha, ha, ha, râdea ecoul, de râdeam de-a ta plăcere,
Între om și-ntre femeie mi-ai spus ura din trecut,
Te-am lăsat să-nșiri povestea cu dureri și cu mistere
Pentru mine, ca oricărui trecător necunoscut.
Îți aduci aminte ziua când ți-am spus că ești frumoasă,
Când, în șoaptele pădurii, poate că te-am sărutat
Ascultând ecoul rece, înspre toamna friguroasă
Ce-aducea-ntâlnirii noastre un adio-ndepărtat?

CUPRINS

ÎNTRE ZIDURI

Cum trec pe lângă case mari… cătând pe nu știu cine…
O, toamnă-n foșnetul de somn s-adorm șoptind cu tine…
Pe strada goală vântul deodată face-un salt,
Tăcere e în ganguri și în ogrăzi de-asfalt.

Cum totu-i glorios… cu niciodată pace…
O, toamnă-n foșnet lung șoptește-mi cum se tace…
O, nu-i nimic, nimic, a fost un vis înalt,
Tăcere e în ganguri și în ogrăzi de-asfalt.

FRIG

Sunt lângă un gard rupt,
Și vântul bate cu frunze ude —
Sunt mai urât, sunt supt,
Frigul începe sticla s-o asude.

Pe strada aplecată la vale
E-o toamnă ca o poezie veche —
Vântul împinge fusta femeilor în cale,
Cu una din ele nu mai putem fi o pereche.

Toamna rupe afișe și flori,
E mai trist departe-n prăpăstii —
Să faceți foc pe zi de mai multe ori;
O, trebuie să fie trist departe-n prăpăstii…
Fulgi de zăpadă rătăcitori…

CUPRINS

DIMINEAȚĂ

O cafea neagră... și-o ploaie de gheață,
Când spirtul mai arde culori în odaie —
O privire pe-o carte, pe straie,
Și pasul mă-ndrumă în dimineață.

Cum frigul, tremurând ca o veste,
Tot plânge de-al meu și de-al tău...
Tot mai mult am rămas cu ce este,
Și plouă cu-o părere de rău.

Am uitat dacă merg... încă tot mă iubesc...
Am ajuns la timp, ocup și un loc.
Dar gândul apasă cu greul său bloc...
E numai vedere... nu mai pot să vorbesc...

ROMANȚĂ

Parfumul rozelor ude,
Tomnatic suspin,
În zori, în tăcutele trude,
Te cheamă pe tine, puțin.

O tristă poemă de foi
Îmi spune-o poveste de noi...
— Adio, pustiu, și fior.
Va fi poate-odată, amor.

CUPRINS

CU VOI...
1930

CU VOI...

Mai bine singuratec și uitat,
Pierdut să te retragi nepăsător,
În țara asta plină de humor,
Mai bine singuratec și uitat.

O, genii întristate care mor
În cerc barbar și fără sentiment, —
Prin asta ești celebră-n Orient,
O, țară tristă, plină de humor...

LICEU

Liceu, — cimitir
Al tinereții mele —
Pedanți profesori
Și examene grele...
Și azi mă-nfiori
Liceu, — cimitir
Al tinereții mele!

Liceu, — cimitir
Cu lungi coridoare —
Azi nu mai sunt eu
Și mintea mă doare...
Nimic nu mai vreu —

CUPRINS

Liceu, — cimitir
Cu lungi coridoare...

Liceu, — cimitir
Al tinereții mele —
În lume m-ai dat
În vâltorile grele,
Atât de blazat...
Liceu, — cimitir
Al tinereții mele!

PROZĂ

Amorul, hidos ca un satir,
Copil degenerat —
Învinețit, transfigurat,
Ieri, a murit în delir.

Aci, prozaici pământeni,
Pe drumuri a murit,
De zurnetul de bani înăbușit,
În lumea asta cu dugheni.

CRIZE

Tristă, după un copac, pe câmp
Stă luna palidă, pustie —
De vânt se clatină copacul —
Și simt fiori de nebunie.

CUPRINS

O umbră mormăind pășește...
E om... atât, și e destul...
Și-acum ne-om gâtui tovarăși:
El — om flămând, eu — om sătul.

Dar vezi... m-a ocolit acuma...
El s-a temut mai mult, mai mult, — săracul...
Pe luna palidă, pustie,
De vânt se clatină copacul...

PROZĂ

Plouă...
Pe-un târg mizerabil
De glod și coceni,
Pe-un târg jidovit
Și plini de dugheni.
— Și-aici stă iubita...
Și ulița-i plină
De fân și coceni
Și trec cotiugare
Cu saci de făină
Și plouă mai tare
Pe crâșme murdare,
Pe-un târg sărăcit —
— Și-aici stă iubita...
Plouă...
Pe-un târg jidovit.

CUPRINS

BELȘUG

Culori și fum de toamnă, plâns de poet,
Apa e rece, frunzele plouă —
Vorbește încet, pășește încet,
Că totul cade cu o jale nouă.

Vinul, și mierea, și grâul tot
Le-au strâns, pe grabă, cine-a putut…
Tuse, și plânset visele scot,
Du-te, oriunde, frunză de lut…

Și-o păsărică în grădina brumată,
În liniștea rece, a iarnă-a făcut —
Am strănutat pe o stradă curată,
Frunzele toate încă n-au căzut.

A fost odată… va fi odată…
Nu spune zarea, dar spune omul —
Numai acuma e niciodată…
Adânc, prezentul, închide tomul…

Mă duc, tot acolo, în marea clădire,
E ora, de la care rămân închis —
O emoție… o amorțire…
E toamnă… mi-au dat de scris…

EGO

Tot mai tăcut și singur
În lumea mea pustie —
Și tot mai mult m-apasă
O grea mizantropie.

CUPRINS

Din tot ce scriu, iubito,
Reiese-atât de bine —
Aceeași nepăsare
De oameni, și de tine.

PANTOFII

Pantofi de aur, expuși în vitrină,
Veți sta sub dantele, în nopți de balauri,
Și-n ale valsului leneșe valuri
Veți râde prin săli, — potop de lumină.

Pe trist catafalc, cu tristă regină,
Veți sta în piciorul de gheață, și sfânt,
Și-n trecerea vremii veți arde-n mormânt,
Pantofi de aur, expuși în vitrină...

FURTUNĂ

Prin codrii Bacăului
Vâjâie vântul
Și-ntunecă lumea
Un cer ca pământul
Și codru pe codru
Se umple de clocot,
Iar toamna în hohot
Le cântă prohodul...
Și parcă mă cheamă,
De crengi atârnând,

CUPRINS

Avesalomi gemând
Cu plete-ncâlcite...
De spaimă mă prind
Priviri rătăcite,
Și mintea, de zgomot,
Nimic nu înțelege...
Și-aș vrea ca să mor
Ca Romulus rege,
Uitat, legendar...
Cuprins de-o furtună,
Pierdut să dispar
Prin codrii Bacăului...

AMURG

Pe seară, la geamuri, un nour violet și de aramă,
Pe drum, l-aceeași oră, se târâie un lanț de fier,
Și coincidențe, aranjate pe-o tristă gamă —
Azi iar mi-i frică... și cred, și sper...

O zi fără anotimp și ordine militară,
Și prin vecini s-aud mici pregătiri de masă,
Însă produsele au început să dispară —
Și mulți au plecat, și noapte se lasă.

Cu toții spun că bine le-a făcut
Sau că un geniu se va naște —
Iar studiul crește cu tactul tăcut...
O ființă supremă, dintre noi, ne cunoaște.

CUPRINS

IMN

I

Crengi subțiri cu flori albe...
Spre mai sus
Mă ridică din erori
Idealuri ce-au apus...
Cu flori roze crengi subțiri...
Isus!

Flori pe zări, în iarbă flori...
Spre mai sus
Am trăit de mii de ori...
E destul că tu te-ai dus...
Flori pe zări, în iarbă flori...
Isus!

II

Să dorm...
Să dorm, din ce în ce murind
Deși oriunde e o reînviere...
Iată, sunt goale
Dumbrăvile sacre —
Poetul a plecat.
Și dacă tu mai cauți,
Pășind prin tăinuitul izvor,
Pe mine nu mă vezi —
Poetul a plecat...
Să dorm...
Să dorm, din ce în ce murind
Deși, oriunde, e o reînviere...

CUPRINS

DIALOG DE IARNĂ

Fereastra e-o poemă de plumb și de scântei,
Orașul doarme troienit.
Mult mai târziu de miezul nopții sunt orele trecute...

În haosul vieții nici noi nu ne-am găsit...
O, vino, cel puțin, acum, prin forțele necunoscute:
— Să viu?
— Oh! mi-i frică...
— Vezi!
— Hai!
— Am venit;
— Unde?
— Lângă tine;
— Plâng...
— Plâng
— Taci...
— Hai...
— Hai;
— În infinit...
— În infinit;
— Cântă...
— Vis;
— Da...
— Nu.
— Nu...
— Minus;
— Minus...
— Plus;
— Plus...
— Armonie.
— Armonie...

— Când?
— Când...
— Poate;
— Poate...
— Of!
Fereastra e-o poemă de plumb, și de scântei...
O zi de promoroacă în cameră pătrunde...
Sirenele de muncă vibrează, plângător;
Orașul e-un ghețar de fum, de clopoței,
Și de fior...
— Unde... Unde?!

NOCTURNĂ

Fug rătăcind în noaptea cetății,
În turn miezul nopții se bate rar;
E ora când cade gândul amar,
Tăcere... e ora lașității...

Te pierzi în golul singurătății
O, suflet, mereu de lume fugar;
E ora când Petru plânge amar —
Ascultă... e ora lașității...

AIUREA

Blestemată mai fie și toamna,
Și frunza ce pică pe noi —
Blestemat să mai fie și târgul
Ursuz, și cu veșnice ploi...

CUPRINS

Cetate, — azilul ftiziei —
Nămeți de la pol te cuprind…
Cetate, azi moare poetul
În brațele tale tușind…

PSALM

Ibito, cu fața de mort,
Fecioară uitată în turn,
Plângând în balcon
Cu grai monoton,
Cu suflet taciturn —
În visul meu te port.

Iubito, cu fața de mort,
Mireasă pe tron,
Cu grai monoton
În visul meu te port.

Iubito, cu fața de mort,
De geniu trăsnită,
De-a pururi monotonă,
Goală madonă,
De crini prăfuită —
În visul meu te port…

CONTRAST

Femeie — mască de culori,
Cocotă plină de rafinării —
Tu, care țipi la desfrânări târzii,
Pe visători, cu greu, îi înfiori…

CUPRINS

Oh, sunt fecioare cu obrazul pal,
Modele albe de forme fine —
Și singure dorm, albe, și senine
În albele crivate de cristal...

BALADĂ

O noapte de sineală din vremi voievodale...
Plecase voievodul în lupte blestemate;
Iar eu păzeam domnița închisă în cetate —
O, noaptea, de sineală, de epoci triumfale...

Dormeau, adânc, oștenii în noaptea diafană
Când eu sării afară din cortul de mătasă —
Vedeam o semilună pe zare cum se lasă,
Și nălucit, crezusem — flamura otomană.

Cu ceata buimăcită fugeam, acum, călare,
Dar boarea nopții clare ne-ntoarse la cetate
Și povestindu-mi visul domniței spăimântate,
I-am arătat cu spada tabloul de pe zare.

În alb, domnița blondă, în noaptea ideală,
De sus, de la fereastră, ca-n vis ieși-n afară,
Scăldată în sineală, ea râse-n noaptea clară...
O, cât a râs domnița în noaptea de sineală...

VOBISCUM

În cercul lumii comun și avar...
Mă zguduie de mult un plâns intern;
Și-acest fel (de-a fi) va fi etern
Și de nimic, pe lume, nu tresar.

... Dar vai, acei învinși, pe veci pierduți...
Ori în taverne, ori în mansarde;
Și acei nebuni, rătăcitori, tăcuți,
Gesticulând pe bulevarde...

AMURG

Trec burgheze colorate
În cupeuri de cristal —
E o veșnică plimbare,
Vălmășag milionar...

Și pe publice terase
Plâng viori sentimental...
E parfum, bomboane
Și desfrâu de lupanar...

... Dar notează-n cartea vremii
Filosoful proletar:
Greve, sânge, nebunie,
Foame,
Plânset mondial...
Pe când lasă-amurgul flăcări
Pe-un final ce se anunță
Pe-un decor miliardar...

CUPRINS

PIANO

Și iar toate-s triste.
Și azi, ca și ieri —
Potop de dureri.

Și visul apune
În negrul destin…

Și vremuri mai bune
Nu vin, nu mai vin,
Și nici mângâieri…

Și iar toate-s triste,
Și azi, ca și ieri…

MISTER

Clavirile plâng în oraș
Pe-o vreme de toamnă pustie…
Și plopii plâng tot în oraș,
Și-n totul e-o grea agonie.

Par casele triste castele…
Amorul, aici, a murit
Și poate că plâng la clavire
Fecioare cu păr despletit…

Trec singur… și tare mi-e teamă…
Și, unde mă aflu, nu știu —
Vai, plopii detună orașul…
Clavirile plâng în pustiu…

VAE SOLI...

Tot voi aștepta într-o zi, sau într-o noapte oarecare
Pentru ca să văd dacă mai am o preocupare.
Voi trece iar pe lângă ape, și-n unda lor voi apărea,
Voi sta pe lângă vreo ruină, va plânge iar o cucuvea;
Pe urmă nu va mai fi timp... voi fi uitatul muncitor,
Va fi și pentru mine lumea un fenomen întâmplător...
Despre iubire, câteodată, poate într-o carte voi găsi,
Poate-n oglindă vreo albină compătimind se va lovi —
Plângând în zori cu fața-n soare mă voi simți fără de rost,
Mă voi gândi la toată jalea poeților care au fost...
Un corb va trece peste casă și iarna mă va îngheța,
Orașul, prin ninsoare, noaptea, din pianole va cânta,
Sau toamna goală va dansa cu plete de grâu și de vin...
Astfel că nu vor putea să ne-ntreacă acei care vin...

ÎN ALTAR

Stă fără noimă catedrala
Azi, într-un secol rafinat —
Doar de mai vin să delireze
Amanți cu suflet ruinat.

... Și delirând, când corul curge
Se face gândul mai amar —
Ei vor o noapte de orgie
Pe canapeaua din altar...

CUPRINS

POEMĂ FINALĂ

Eu trebuie să beau, să uit ceea ce nu știe nimeni
Ascuns în pivnița adâncă, fără a spune un cuvânt
Singur să fumez acolo neștiut de nimeni
Altfel, e greu pe pământ...

Pe stradă urle viața, și moartea
Și plângă poeții poema lor vană...
Știu...
Dar foamea grozavă nu-i glumă, nu-i vis —
Plumb, și furtună, pustiu,
Finis...
Istoria contemporană...
E timpul... toți nervii te vor...
O, vino odată, măreț viitor.

Eu trebuie să plec, să uit ceea ce nu știe nimeni
Mâhnit de crimele burgheze, fără a spune un cuvânt
Singur să mă pierd în lume neștiut de nimeni
Altfel, e greu pe pământ...

SEPULCRE VIOLATE

Vagabondând, într-un amurg blond,
Am dat de-ale cimitirului porți —
Acolo cioclii își bat joc de morți,
Și-am râs un râs de vagabond.

O, râsul ființei vagabonde...
Și ce-am văzut era straniu
Într-un copac am găsit un craniu,
Pe o cruce niște cozi blonde.

EPITAF

„Aici sunt eu
Un solitar,
Ce-a râs amar
Și-a plâns mereu.

Cu-al meu aspect
Făcea să mor,
Căci tuturor
Păream suspect.“

DESTUL

Când voi fi liniștit, voi scrie un vers
În care veți vedea că sunt părăsit —
Voind să descifrez ceea ce era șters,
Aproape, nu mai știu ce-am voit…

Plângând, mi-am spus să nu mai plâng —
Eu aveam…
Cine mai știe, și eu, ce gândeam,
Altădată, în crâng!

Voi scrie un vers, când voi fi liniștit…

PE DEAL

De-aceea
Cu un zâmbet rău
Privesc această noapte…
Prin râpi și văi

CUPRINS

De demult:
Ileana...
Povești de demult...
De-aceea
Încă o dată
Cu un zâmbet rău
Privesc
Înnoptata culme...

DIN URMĂ

Poezie, poezie...
Galben, plumb, violet...
Și strada goală...
Ori așteptări târzii,
Și parcuri înghețate...
Poet, și solitar...
Galben, plumb, violet...
Odaia goală...
Și nopți târzii...
Îndoliat parfum
Și secular...
Pe veșnicie...

COMEDII ÎN FOND
1936

REGRET

De mult, de mult cunosc doi plopi
Ce-mi stau și azi în cale —
Îmi place mult ca să-i privesc,
Dar mă cuprinde-o jale...

Căci parcă-mi spune-un nu-știu-ce...
Ca mâine poate am să mor —
Și dânșii n-or mai fi priviți
De nici un trecător...

CA MÂINE

Cu steaua care s-a desprins,
Ce piere-acum în haos —
O inimă poate s-a stins
Spre veșnicul repaos.

Ca mâini și-a noastră va cădea
În stricta veșnicie —
Cine-o căta mâhnit spre ea?
Vai, nimeni... cine știe!

CUPRINS

CÂND SINGUR

Când singur iar mă revăd
Și trece curând al meu nume,
Și-atâtea sperări...
Mi-am zis: e târziu —
O, gânduri,
În lume!

Când inspirată de evocări
Mai crezi în câteva glume
Sau al beției mister...
Mi-am zis: e târziu —
O, gânduri,
În lume!

Și când aproape nimic nu ești,
Când cauți că orice renume,
De-acum e târziu...
O, gânduri,
În lume!

DIN VREMURI

Un moment, să gândesc...
Cum iarna își duce teroarea —
Mizerii, de-aproape, doinesc,
Sclipește-n ferestre ninsoarea.

Iernatice nopți viscolesc...
Dar cine mai cată grandoarea
Din vremuri mereu ce-amăgesc?
Sclipește-n ferestre ninsoarea.

DIN LIRĂ

Dacă, de-acum, e târziu
Și ochii mei sunt seci —
Ajunge să-nțeleg...
Plecată ești, pe veci!

Și dacă-atât a fost...
S-aștept în umbre reci —
Ajunge să-nțeleg...
Plecată ești, pe veci!

SPRE PRIMĂVARĂ

Din streșini picură...
Și-un zvon de vremuri mari —
Să mai surâd numai o clipă, —
Sculați, ai muncii proletari!

Din zările ce se deschid
Se duc neînțeleși ghețari —
Sub cer cu cântec și fiori —
Sculați, ai muncii proletari!

DE IARNĂ

Un hoit, un corb, un câmp și eu,
Iarnă... și-ncepe a ninge —
Ninsoarea-mprejur cu cerul s-atinge...
Nimeni, zăpadă, și ninge mereu.

— O, corb!
Ce rost mai are-un suflet orb…
Ce vine singur în pustiu —
Când anii trec cum nu mai știu,
O, corb!
Ce rost mai are-un suflet orb…
— Chiar!

— O, corb!
Ce rost mai are-un suflet orb —
Întârzieri, mormânt închis —
E oare viață, sau e vis —
O, corb!
Ce rost mai are-un suflet orb…
— Chiar!

Târziu, și ninge, noaptea se lasă,
Sunt singur acum…
Iată orașul, nimeni pe drum —
Pace, nimic, am ajuns acasă!

GAUDEAMUS

Zădarnic flaute cântă
În aste zile păgâne —
La vânt s-au dus aspirații,
Nimic nu rămâne…

În vânt și uitare tot stând,
Cu zile grele, stăpâne —
Oricine, orice au trăit,
Nimic nu rămâne…

CUPRINS

VERSURI

Un cântec trist din liră
Aș vrea să-ți mai arunc,
Din viața mea în noapte
De ne'nțeles adânc.

Părere este, oare...
Orice se năruiră?
Adulătoare șoapte
Și chinul meu adânc —
Vreodată dacă-au fost —
Și vise viitoare, —
Privește, ți le-arunc...
— E cântul trist din liră.

SERENADĂ

Poetizează luna
Fereastra ta iubită —
Prin tainicile umbre
Te-aștept ca și-n trecut, —
Cu plânsul meu pe coarde,
La ora tăinuită, —
Și care, poate-odată,
Prin lume ți-a plăcut.

Poetizează luna
Grădina de parfume, —
Prozaicile hoarde
De-acuma au tăcut...

CUPRINS

Prin tainicile umbre,
Străin ca-ntotdeauna, —
Cu plânsul meu pe coarde,
Te-aștept ca și-n trecut.

TĂCERE

Ce mai este... cărți de noapte
Mai citesc, și-mi pare că sunt viu —
Cine iar aprinde lampa
Când e prea târziu?

Țăcănă un ceas pe-o planșă...
Toate câte sunt, eu să nu le știu?!
Noapte...
Cine iar aprinde lampa
Când e prea târziu?

DIN VREMURI

E frig, iarnă...
Vreau să gândesc la anii mei pustii —
Nu mai aștept pe nimeni,
Nici o speranță.
Nimeni nu mai este liber...
Vreau să gândesc la anii mei pustii —
Închide oriunde,
Închide ușa, — e frig, iarnă.

CUPRINS

DIES IRAE

Cât de străin sunt de țara mea
Și nici un dor nu mi-a rămas —
Gând rău și-ntunecat
Închide al dreptății glas.

Va fi târziu în ziua-aceea...
Și bântuie în calea mea
Tăceri de vremi, sinistra foame!
Sau cântece ce plâng mereu:
— Grăbește nu mai aștepta!

ECOU DE ROMANȚĂ

S-a dus albastrul cer senin
Și primăvara s-a sfârșit —
Te-am așteptat în lung suspin,
Tu, n-ai venit!

Și vara, și nopțile ei,
S-a dus, și câmpu-i veștejit —
Te-am așteptat pe lângă tei,
Tu, n-ai venit!

Târziu, și toamna a plecat,
Frunzișul tot e răvășit —
Plângând, pe drumuri, te-am chemat,
Tu, n-ai venit!

CUPRINS

Iar, mâini, cu-al iernii trist pustiu,
De mine-atunci nu vei mai ști —
Nu mai veni, e prea târziu,
Nu mai veni!

LA ȚĂRM

O, gând amar...
Singurătăți,
Pribege seri de primăvară,
Parfumuri— ce se duc pe vânt —
Și flaute din stânci de mare...
— A fost ca niciodată...
Și valuri se foșnesc la țărm,
Îngrijitoare așteptări,
Singurătăți,
Și flaute
Din stânci de mare...

CURAJ

Deși, cu iarna care-a trecut
Poate părea c-am murit —
Șivoaie se duc din grele zăpezi...
Cântări, și cântări m-au trezit.

Gălăgioase glasuri mi-au zis
Despre-o viață oricât de-amară...
Și soarele, sus, un cer a deschis
Cu bucurii de primăvară.

CUPRINS

ECOU TÂRZIU

Sunau țambale, târzia noapte...
De cabaret comun —
Femei răcneau beția falsă
Prin miros de tutun.

Erau ziare, evenimente
De vremuri grave, sau de regret —
Suspecte umbre de cabaret...
Erau ziare, evenimente.

Sunau țambale, târzia noapte...
De cabaret comun —
Femei răcneau beția falsă
Prin miros de tutun.

TREC NOURI

Azi nu mai scriu nimic.
Un vin, și-o țigară —
Și-amiezuri de zile se duc
Ca o simptomă fugară.

Ce este, important, mereu,
Pe-aici, ca și-afară —
Amiezuri de zile se duc
Ca o simptomă fugară.

CUPRINS

PASTEL

Sărmanii plopi de lângă moară
Cum stau de singuri, singurei —
Și cum mai ninge peste ei...
Sărmanii plopi de lângă moară!

Cum negre gânduri cad pe mine,
Când mă gândesc că am să mor...
Așa cad corbi pe vârful lor, —
Cum negre gânduri cad pe mine.

RENUNȚARE

În grădina moartă
Am sărit aseară peste zidul mort —
Pasul meu, încet, se oprea în loc, —
Conștient de soartă, de durere orb,
În grădina moartă
A sosit un mort...

Se uită-n grădina moartă
Luna albă, moartă —
Plumb, — corpul meu căzu
Pe banca de piatră.

Se-auzea de-afară
Viața proletară —
Numai umbra mea, după zidul mort,
— Pentru totdeauna, mai plângea în noapte...
În grădina moartă
A sosit un mort.

CUPRINS

APUS

Cum sufletu-nchis
Nimic nu vrea —
Cad frunze-n amurg,
Draga mea!

Sinistră noapte
Și-amară stea —
Curând, și ninge,
Draga mea!

ECOU DE ROMANȚĂ

Eu nu te mai văd...
Zădarnic e soare, și-un cer ideal —
Mereu mai aproape e-al vieții real...
De aceea, iubito, eu nu te mai văd!
Eu nu te mai văd...
Și cupa-i deșartă, și vinul sfârșit —
Târzii serenade cu vers tăinuit
S-au dus... și-aproape e-al vieții real...
Iubito, eu nu te mai văd!

IN SOMNO

Cuvinte grele,
Vorbe urâte,
Duceți-vă-n noaptea
Care vă poartă.

CUPRINS

— Orice iluzii
Unde s-au dus?

Cine să știe
Dacă sunt singur —
Cine s-asculte
Durerea mea...

— Eu n-am auzit,
E tăcere!

Cuvinte grele,
Vorbe urâte,
Duceți-vă-n noaptea
Care vă poartă.

AMURG

Tristeți pe vânt, tristeți de mort
Pe străzi tăcute se desfac —
Serbări târzii de vinul nou,
Visări pentr-un poet sărac...

Ce vremuri atât de fericite
Mă-ndeamnă, singur, să stau —
Spre toamnă, duioase suspine
Din Eminescu, Heine și Lenau...

SEARĂ

Ce este cerul — ori ziua a trecut...
În ciripiri de-amurg stau să te-aștept —
Ce este oare de-acum...
Deplină fericire, unde să mă-ndrept!

Și-ți pare că se vorbește de tine
Aproape, mai departe — mai gândesc eu?
Ce este astăzi — ori ziua a trecut...
Ori ciripiri de-amurg s-ascult mereu.

SĂ NE IUBIM

Vai, și va veni o vreme
Când adormi-vom amândoi,
Și-nstrăinați, prin cimitire,
Va plânge toamna peste noi.

Ce poate, deci, a fi sub soare,
În haosul imensității —
Dacă-ți vei pierde fecioria
În taina roză-a voluptății?

MEMENTO

Pe când ninsoarea rătăcește...
În ceasul vremii au bătut
Dureri pe sufletele moarte —
Deși... acestea sunt lucruri din trecut!

CUPRINS

Pe când ninsoarea rătăcește...
Din nou iubiri ce-au dispărut
Trezesc poeții singuratici —
Deși... acestea sunt lucruri din trecut!

Pe când ninsoarea rătăcește...
Ca pe un țărm necunoscut...
Din nou, gândesc că ești frumoasă —
Deși... acestea sunt lucruri din trecut!

VREODATĂ

... Și voi lua din cer
Ceea ce nu mai găsesc
Prin stele,
De când rătăcesc.

Această gândire mai vreau
Din câte-am dorit —
Sau cerul e rece
La infinit...

TREC ZILE

Curg zilele spre cimitir
Trist, una câte una,
Și destrămând al vieții fir
Se duc pe totdeauna.

Și-acolo, încet, molcomitor,
Se-adună în suspine —
Cu-un dor de „mâine“ sora lor,
Cu-un dor de mine.

ELEGIE

Când iar nebun și bolnav,
Prin sanatorii, sau spitale,
Voi sta privind
Al vieții vals
Și câte sunt, — ca un adio...
Prin sanatorii, sau spitale,
Oricum, fără voința mea —
Poate voi fi singur.
Apoi, tăcere...
Ca toamna, un amurg de jale...

VERSURI

Acorduri, arpegii, armonii...
Orice-au voit din mine-au făcut;
— Să stau cu anii mei pustii,
— Să plâng în orele târzii, —
În tristele ore, necunoscut —
Acorduri, arpegii, armonii...

CUPRINS

SFÂRȘIT DE TOAMNĂ

În crângul cu stoguri de frunze ruginite
Era un frig liniștit...
Un roz și violet în fâșii
Peste palate se lasă —

Tufișele erau pustii...
O tăcere nu se știe cum a venit, —
Sau respirări oprite...
O păsărică modula:
— Vii?!

NIHIL

Ce trist amor
Să vrai,
Să stai,
Cu cei ce mor.

Și ce avânt
Să treci,
Pe veci,
Într-un mormânt.

Ce fără rost
Trăind,
Gândind,
De n-ai fi fost.

Și ce cuvânt...
Mister,
În cer,
Și pe pământ.

CUPRINS

VERITAS

Doamne! necesitatea unui vin...
Și-a gândului culmi de poezie —
Oare pentru ce, mai mult, acest suspin:
... Că totul, poate, e-o repede magie.

Ca în tăcerea gravă a unui dom,
Viața pare-a trece fără nici un sens...
Și acele așteptări a vieții de om, —
... Sana mens!

DEMULT

Trecând pe strada ta,
Pe care nimeni n-o mai știe —
Al nopții foșnet evoca:
— Filosofie!

Încet, un paznic fluiera
Poema-atâta de târzie...
Pustiul nopții evoca:
— Filosofie!

LEGENDĂ

Când orice se vinde,
Când orice e marfă —
Trezește un sunet bătrân
Din antica harfă.

CUPRINS

Din cupe, vin de uitare,
Fie-a virtuții eșarfă —
Trezește un cântec bătrân
Din antica harfă.

UN CÂNTEC

Ce trist este pe lume
Un cântec,
Un cântec ce-l tot aud:
— La muncă…
În zori de primăvară
Cine-a putut să-nceapă,
În nopți târzii de iarnă,
Necontenit
Un cântec
Ce l-am uitat cu anii
Haotici
Și fără nici o normă…
Cine-a putut să-nceapă
Un cântec de viață
La ușa părăsită,
La anii mei târzii…
Ce trist este pe lume
Necontenit,
Un cântec ce-l tot aud:
— La muncă!

CUPRINS

ȘI TOATE

Și toate se-ntorc din drumul lor,
Și mândra primăvară vine,
Cu soare blând, cu nopți albastre
Fermecătoare și senine.

Dar fără ea, ce suvenir
Spre gânduri triste mă îndeamnă?
Muguri au dat pe ram, — zădarnic,
În a mea inimă e toamnă!

NOAPTE DE VARĂ

Noaptea-ncet, ticnit se lasă —
Poezie, sau destin —
Luna urcă, somnoroasă, —
Vino, vin!

Este liniște, răcoare,
Codrul e de farmec plin —
Pe sub teii încă-n floare, —
Poezie, sau destin.

În suavele parfume
Poezie, sau destin —
Ori pe unde-ai fi în lume, —
Vino, vin!

CUPRINS

Îngerii deasupra noastră
Vor cânta un imn divin —
Ah, ce clară noapte-albastră, —
Poezie, sau destin.

PASTEL

Tăcute locuri… curent
Pe podul gârlei… se dezgheață —
Corbi…
Ce înțeles… viață.

Ca altădată, nimeni…
Crengi în violetă ceață —
Curent pe podul gârlei…
Burgheze zări… viață.

ÎN FERICIRE

Sunt clipe când toate le am…
Tăcute, duioase psihoze —
Frumoase povești ca visuri de roze…
Momente când toate le am.

Iată, sunt clipe când toate le am…
Viața se duce-n șir de cuvinte —
Un cântec de mult… înainte…
Momente când toate le am…

CUPRINS

CONTROVERSĂ

Ascultam acele povești,
Deși nu era vremea lor —
Cum nu-nțelegi când privești
Aerul morților.

„Era acel tânăr prea singur!
Dar toți îl iubeau...
— Atunci, nu era așa singur!
Sau ceilalți nu erau.

Și-o tânără fată cu dânsul —
De-abia în lume-au plecat —
Încât îți vine și plânsul
Printre-ntrebări ne'ncetat.

Și iată, din toate, nimicul —
Un înger, apoi, s-a născut...
— Acestea erau, deci, nimicul,
Și-ndată orice a tăcut!

Întoarce-te-n alții, sau singur
Și-orice povești înțelegi —
Acel tânăr prea singur
Ajunse printre moșnegi."

Ascultam acele povești,
Deși nu era vremea lor,
Cum nu-nțelegi când privești
Aerul morților.

CUPRINS

BALADĂ

Clopot de alarmă la mănăstire...
„Căderea dracilor”, miazănoapte —
Al vremurilor fructe coapte
Închid trecutul ca mântuire.

Ce zvoane călugărești și șoapte,
Făclii ce fug, se-ntorc în neștire.
Desigur, cu a zorilor ivire
Vom mai gândi la această noapte!

... Și clopotul vibrează, vibrează...
„Satan este-nvins“ — nici o îndurare —
De vremuri noi, e inima trează.

Sunt grele visuri? halucinare? —
— Pe cer, în fund, se ilustrează —
O conștiință din noaptea mare...

MIAZĂZI DE VARĂ

Duminică simplă, burgheză...
Cântec de orgă stricată
Ce veche baladă mai plânge
Pe-un splai, așa, dintr-o dată?

Ecou secular și târziu...
Și-al zilei zăduf, o ruină —
— Sumbră baladă germană
Pe străzi, în cetatea latină.

CUPRINS

REQUIEM

Eram să te aștept prin parc,
Văzând că singurătăți pe aici m-au oprit…
Dar, mereu aceleași uitări!
Dar, tot aceeași poezie la infinit!?

Filosofia vieții mi-a zis:
Undeva este, cu mult mai departe…
Atâtea și-atâtea… lasă!
Visezi, ca din carte!

CUPRINS

STANȚE BURGHEZE
1946

SIC TRANSIT...

I

Acolo, unde nu-i nimeni,
Nici umbre,
Unde se duc
Mulțime de ani,
Și zgomotul zilei,
Și tăcerea nopții...
Unde toate sunt știute...
Acolo, spun călătorii,
Că numai rafale de foc
Se denunță
Lugubru, metalic,
Din minut în minut.
Acolo, unde nu-i nimeni,
Și nu mai trebuie
Nici un cuvânt.

II

Și iată, ne-a surprins seara
Peste zi nefiind nimic.
La fel
Ca de atâtea ori.
Povești...
De muncă,
Lene,

Banchetul din umbră,
Sau timp de fericire.
Și, iată, ne-a surprins seara,
Peste zi nefiind nimic.

ANTRENARE

La locul întâlnirii
Am așteptat.
De un timp
Ore trec
Dezolant.
Aceasta gândeam.
Iar despre tine
Mi-am zis
Că mă duci
Într-o lume
Care ține mult,
Ca într-o cameră cu cărți,
Din tot ce se vorbește
Pe atât se tot scrie.
Și-n limba
Care o cunosc,
Sunt multe teme
Cu știința versificării.
Descrie tu,
Când, dezolant,
Ore trec.

CUPRINS

IDEI

I

Cântec, deasupra cetății,
Îmbătrânire?!
Eternității i-am zis:
La muzica asta frumoasă,
Sunt lipsuri
În sângele meu.
Îngeri, deasupra cetății,
Emotive,
Despre ceva mai nou?!
Telegraf,
Telefon din sfere...
Sunt lipsuri
În sângele meu.

II

Visări de mult mocnite
De nu cumva
Mi-am pierdut Umbra
Între normal,
Și ispite.

Un vin,
Oricât de-alinător,
Excludă-acest fatal:
Contract
Cu răul Negustor.

III

Când ore libere
Sună

Din vechi acordeon
De-a zilelor bravade...
Relativ,
Pardon.

Când ore libere
Sună
Uitări și abandon,
De-a lumii baricade...
Relativ,
Pardon.

ARMINDEN

Profil de burg gigant
Și atmosferă, rară,
Amar parfum de liliac
Și bonduri de chitară.

Plăceri
De-o zi de sărbătoare,
Voioase, vechi moravuri...
Spre câmp se duce
Și dumbrave
Eroua lume muncitoare.

Și după altă zi,
Post festum —
Îndemânări de cruci
Pe străzi
Și în tramvaie,
Spre necesarul randament
Din monotona Muncă.

CUPRINS

STUDIU

Lângă strune de vioară
Cântul trist
L-am ascultat
Ca să uit de-odinioară,
Sau de târgul meu uitat.

Dar vioarele-n șoptire
Prezentară
Afectat
Străzi cu umbre de iubire...
Și nici târgul s-a schimbat.

CUPRINS

TOAMNĂ ÎN TÂRG

Iată, fructele au fost culese,
Suflet, deprins a fi trist...
Spre grădini vinețite
Fug păsărele de iarnă.
Tarea iubire
Numai poetică a devenit.
Nu-i un motiv chiar să plângi.
Ți-amintești?!
În țară veneau visări
Din Orient.
Trecea vânzătorul
Cu panerul de cărți.
Ți-amintești?!
Ecouri scurte,
Și târgul brumat.
Monoton,
Împușcături de vânătoare.

CUPRINS

SINE DIE

Nu trebuie
Să-ți spui gândurile
Dacă regreți
Trecute scrisele rânduri

Șadă mintea-n Neant
Din câte veacuri zvonesc,
Nimic a nu mai reține
Din multe ce se vorbesc.

Nu este, și nici n-a fost;
Trec zile șirag.
Orizont suspect,
Și metafizic prag.

STANȚĂ LA VIN

Amici, e ora
Când vinul
Ne-a făcut suspecți.
Cadențe
De târziu orologiu.
Dacă a fost vreodată
Mai bine ca acum,
Sau a dormi
Peste ziua de mâine...
Altă realitate.
Cum, de la un etaj
Se vede

Autouri
Și-o lume micșorată.
Cum recompare
Junia
În cârciume igrasioase.
Amici
Cadențe
De târziu orologiu...
O haină, pe gust,
Să părăsim
Necunoscutul
Leviathan.

ESTETIC URBAN

Orașul seara...
Șantiere în repaos.
Și firme scrise
Din becuri înstelate.
Orașul seara...
Pe o piață
Cu sclipiri de fier
Claxon, armonic, a sunat.
Foburgul
Cu bachice dorinți,
Și cugetări
De opere văzute
Orașul, seara...
Din statica uitării, —
Destul frumos,
Destul departe.

CUPRINS

MERIDIAN

Sezonul verii s-a finit
De serenadele albastre...
De reverii ascunse-n astre...
— Poema care s-a sfârșit.

Sezonul iernii s-a ivit
De cum ninsoarea-n geamuri bate...
De depărtările-nghețate...
— Poema care a venit.

NIHIL NOVI

I

Aceste cuvinte
Ți le trimit
De lângă lampa arzândă.
Acuși mă culc,
Dar făr-a dormi
Voi asculta
Derizorii ecouri.
— De-ar veni aurora...
Mă gândesc.
Pentru niște bani.
Voi bea pentru unii
Ne'nțeles pentru alții...
Oricâtă destinsă noapte,
— De-ar veni aurora...

CUPRINS

II

Și zilele de vară
Și orizont senin…
Peste încă zece ani,
Câte, încă, se vor știe —
Când, mereu, nereușit,
Stau speranțe,
Și cu ele
Nici o tresărire.
Se avântă rândunele
În nemărginire.

VIZITĂ

Veacul m-a făcut
Atât de cult
Încât mă uit
Peste oameni.
Am învățat atâtea
În timpul din urmă,
Că suntem
La un punct însemnat.
S-ar putea face
Multe reforme.
Mă gândeam singur.
Eram fără nimeni.
Și tocmai azi
Au venit musafirii.
— Tu ce dai, eu ce dau…
A, de când nu ne-am văzut.

DUPĂ-AMIAZĂ CALDĂ

Căci Dumnezeu
Mi-a dat să scriu
Aceste rânduri.
Credeam,
Numai să privesc.
Le public,
Și poate,
Din umbra unei terase,
Într-o după-amiază
Tăcută, cu soare,
Va trece o pasăre,
Departe,
Ca printr-un parc...
Gândește-te atunci
La fastuosul basm.

EXCELSIOR

Astăzi superb,
Mâine sumbru.
Este
Că scriu frumos.
Și, poate,
Rezervă
De visări,
Dar suflet mai viteaz...
Tăceri
De viitor.

Dar suflet mai viteaz...
Peste cancanuri,
Sau șicane...
O, la țară,
Cu amintiri burgheze,
Într-un conac...
O simfonie
De pe stradă
M-a deviat muzical...

DE ULTIMA ORĂ

Război.
Mișcarea popoarelor.
Comerțul a-ncetat.
Mălai,
Pâine,
După alfabet.
Progrese în știință,
Semnale,
Descoperiri,
Cămin,
Colibă,
Adăpost...
Nopți roșii,
Cutremur...
Renașterea lumii.

CUPRINS

PERPETUUM MOBILE

Nu câștig
Nici un gând
Pentru a-l scrie.
Compozitor de vorbe...
În culori,
Reverii,
Armonii,
Pentru a trece
Tăcerea grea.
Compozitor de vorbe...
Lumea se schimbă.
Egalitate,
Idei tumultuoase,
Organizarea
Viitorului întrevăzut.
Sunt grade,
Sunt
Posturi de răspundere...

HIBERNAL NOPTAT

I

Când trec
În nopți tăcute
Și gândul
Te reprezintă
În dureri mute...
O, vis, o, suflet ideal,
Iubirea,
Care-ar vrea să-nceapă

CUPRINS

Ca de plăceri să tremuri...
O, vis, o, suflet ideal,
De n-ar afla
Amantele din vremuri.

II

Ce umbră stă la geamul tău
Ca de iubiri învinse?!
Un fost poet, și-al nopții hău,
Pe uliți ninse.

Un plâns iernatic, înnoptat,
Cu viscol de urgie —
În ceasul greu, întârziat,
Aleargă, cine știe...

MODERNĂ

I

Cântau
La „Radio“
Populare,
Aperitive,
De-o țuică
Și măsline.
Legende clasice,
Într-un castel,
Departe,
Secolul XVIII.
Ceaiuri,
Pișcoturi
Și-acadele.

CUPRINS

II

Acolo, pace
Acolo,
Și-acolo.
Orașul fermecat.
Aeroplan.
Un tren,
Un vapor.
Un monstru
Va fi ucis
De un erou.
Răsună
Un megafon...
Mistere
Pe ecran.

GLOSSĂ

Privește savant
Cu inima beată
De iubire
Natura-i statică.
Amorul renaște,
Cu focul de vară,
Cu diamante
De iarnă.
Metempsihoză,
Metamorfoză,
Și câte încă.
La revedere,
Sau la adio.

CUPRINS

Privește savant.
Dacă nu-i
Cu cine vorbi,
Se scrie.

DE ARTĂ

Cafeneaua
Cu visători damnați.
Trecut-au ani,
Simbolism,
Curentul decadent.
Broșuri,
Bijuterii rare.
Paradoxe
Bizarul,
Seri,
Nopți,
Efuzii de parfume
Și nuanțe.
Orașul dominant.

BOEMĂ

Se așeza să ningă —
Ningea.
Doream,
Sunt ani de-atunci,
Să te-ntâlnesc
La sfârșit de stradă

Ce dă în câmp.
Îmi părea
Că tu ești mai frumoasă
Iarna.
Doar corbii spuneau
Că stai acasă
Cu vreun prieten.
Reintram în târg.
Zăpada licărea
Electric
Pe fereastra ta.
Se ducea o noapte.
Citeam
Ca în nopți de iarnă.

CUPRINS

POEZII
1957

DOINĂ

Dintre câte-am încercat
Nici un dor realizat...
Poate, mâine
Și mai mâine,
Va fi dulce acea pâine.

Și cum stau de supărat,
Chiar de toate m-am lăsat...
Numai tu m-ai sprijinit
Și, în lume,
Mi-ai vorbit...

ȘI DACĂ

Și dacă vremea iar întoarce
Nedumeriri în jurul meu,
Un iad, dezgust îmi este viața,
Nu este cum a fi mai rău.

Când liniștea mă împresoară
Și cred că pacea mă susține,
Un rai, plăcere este viața —
Nu are cum a fi mai bine.

EPODĂ

Iubire, trecut pasional,
Candori,
Aurore cu aur,
Și rubin la orizont,
Cu fantazii de muncă,
Zori de ziuă,
Dimineți de vară
Și aspru ger,
Iarnă...

Romantice scrisori,
Mărturisiri,
Iubire, trecut pasional...

ARHAISM

O stea fugi
Din firmament...
Și stropi de foc,
Incoerent,
Cu dânsa
S-au sfârșit.

De ce-am văzut-o
Singur eu,
Și să mă-ntreb
A cărui este?
— Ce-a fost
A fost!
Nici trebuia
O lume
Ce întârzia...

CUPRINS

SEARĂ

Liniște...
Nu se mișcă nimic.
Foi galbene, uscate,
Roșii,
Că vor pica...
Pe după case
Stă soarele
Spre apus.
Liniște...
Nu se mișcă nimic.
Culori vii
Și lungi,
Înspre apus.
Pe nesimțite,
Încet,
Au dispărut aureole...
Noapte.

DE-AȘ FI ARTIST

De-aș fi artist
Eu ți-aș descri
A tale mândre gesturi, —
Din al meu dor
Ar mai pieri
Când te-aș ceti
În versuri...

Ca pictor,
Eu te-aș picta, —
Mi-ai fi icoană-n viață;
Din al meu dor
Aș mai uita
Când te-aș privi
În fața...

Ca muzicant,
Eu te-aș șopti
Cu flaut,
Sau cu struna, —
Din al meu dor
S-ar povesti
De tine-ntotdeauna.

DOINĂ

Frunze se târăsc,
Întristări pe vânt
Prin copacii goi.

Îmi imaginez...
Că umblam prin parc,
Astă-vară, noi.

Chiuie pe vânt,
În geam somnoros,
Idealuri noi...

CUPRINS

EGIPET

I

Egipet — șuviță de viață-n țara deșertului neadormit.
Canalul de Suez — bijuterie pe nedrept înverigată.
O, piramide, de ce lăcustele morții vă tulbură somnul de
milenii?

Egipetul plânge cu mărgăritarele durerii...
O, nu mai plânge, eroice Egipet!
Îndemnul vremii: — Înainte!
Vrăjitorilor evului mediu le spun:
— Lăsați să clipească ochiul senin deasupra Egipetului,
Niciodată nu mor martirii dreptății.

II

Egipet... revărsare a Nilului de aur...
Tebă a incestelor,
Memnon al aurorii,
Și Sfinxul devorant,
Caravane pe lângă piramide
De pelerini și beduini.

Ecouri vechi de acolo,
Din țara hieroglifelor...
Piramide, diadema libertății
Râdă pe vârfurile voastre —
Zâmbet revărsat peste pustiuri...

Labirint... obeliscuri,
Temple în nemărginire,

Mumii în taina veacurilor,
Descifrări în cartușe
Cu nume de învingători,

Șerpi cu puteri de magie,
Secrete ale vremurilor,
Civilizație înspre viitor,
Eroii libertății
Vă apără...
Egipet, revărsare a Nilului de aur...

COGITO

Mi-am realizat
Toate profețiile
Politice.
Sunt fericit...
Frumos
Este cerul
Senin, sau mânios.
Un aforism celebru
Te face să trăiești...
Nu-i mâini,
Nici azi,
Nici ieri, —
Timpul...

CUPRINS

DIN PERIODICE

TU AI MURIT...

Memoriei lui Ștefan Petică

Tu ai murit în una din zilele aceste,
Tu, blond copil de vise, sfios și veșnic trist,
Dar *Ea* mai geme încă, te cheamă, blânde Crist,
Fecioara-n alb, departe, nu crede neagra veste...

Vioarele din doliu, cu strunele plesnite,
Te cheamă tremurânde cu nota cea din urmă
Și-n van se uită-n zare și-ntreabă de-a ta urmă
Fecioara-n alb, pe brațe cu roze veștejite.

Se duse visătorul cu fruntea întristată,
Și trandafiri de-acuma nu vor mai înflori,
Cu visurile moarte în pace va dormi...
Fecioara-n alb muri-va pe marmura stelată...

NERVI DE TOAMNĂ

Toamnă... iar sunt copil,
Prezența mea am pierdut-o...
Și iar defilează, umil,
Mizeria uitată de cei ce au cunoscut-o.
Inima, greu, se izbește-n bizare cadențe...
Oftică, toamnă și zdrențe...

Despre asta nu, despre aceea nu,
Frunze la vânt…
Hohu,
Și eu am fost pe pământ,
Dar unde-ai fost tu?…

Sunt iar în orașul enorm.
De cei ce se sting, nimeni nu regretă…
Dorm…
Toamnă… și amurguri de jale
Pătează cu o spaimă violetă
Oglinzile publice, murale.

Adio, visul s-ascunde…
Înainte? Înapoi? Oriunde…

ROMANȚĂ

Când luna e o rază de argint,
Hai, să te-aștept în zăvoiul de argint.
De n-o să vii, nu e nimic.
E-un secol mic,
Toți mint,
Când totul e pentru argint.

Rămâne luna roză de argint,
Azi nu-i vremea de alint —
De vei veni
Când n-o să vin,
Pe banca veche vei găsi:
Un crin
Și o monedă de argint.

CUPRINS

SÂNGE, PLUMB, TOAMNĂ

Încet prin ploaia tristă
Un piept curbat de tuse
Cu sânge în batistă
Pe după colț se duce,

Încet prin ploaia tristă.

Tot plumbul ud al ceții
Pe urmă-i se abate,
Prin gangurile pieții
Și-n frunzele uscate,

Tot plumbul ud al ceții.

E sânge, plumb și toamnă.
Cu negru braț de pace
O cracă tot mă-ndeamnă
Lugubră și tenace.

E sânge, plumb și toamnă.

EBREIA

Ebreie,
Plângând te-ai dus de-aicea peste mări
Și te-a cuprins, pe veci, în depărtări,
America...

Ebreie,
De dorul țării noastre, de alean,
Tu mori plângând, privind peste ocean,
Eu gem în vechiul continent.

CUPRINS

ZGOMOTE

Ce frică fără cauză
A poposit...
Sunt bucuriile
Din subconștient
Ce se coboară-n geam
Ca întuneric fără veste,
Sunt ale orașului intimidări,
Enigme de hazard
Și anii ce-au fugit,
Fără-nțeles
Și șoaptele uitării, —
Sau fie
Și orice s-ar întâmpla...

ÎN IARNĂ

Albastre,
Roșii,
Mov,
Albe,
Dormiți, de-acum,
Abandonate flori —
Zăpada albă
Curge peste voi,
Mai friguros
În parcela
Din dosul casei.

CUPRINS

POSTUME

I

OBSESII

Cu gândul meu
La tine,
Am întâlnit
Aspecte similare.
Părea că ești
Chiar tu...
Doar sufletul tău
Mai rămânea
Să difere.
Și astfel,
Din mersul meu,
Psihologii, diverse,
Mă-ndreptau,
În marșul greu
Al străzii.

REFLECȚII

Azi am gândit
Artă,
Preocupat
A compune

CUPRINS

Un interesant roman.
Dar ceasul era greu...
Pe urmă
Toate sunt tăceri.
Gândeam
Artă
Un roman...
— Oamenii vorbesc
De-acel erou.

DEȘI NIMIC

Cât suferem
Iubind
Chipul tău.
Și, poate, te gândeai
La mine.
Deși nimic...
Cum larme
De piano
Ca ploaia,
Sau violina țipând
Ca pentru momițe...
Deși nimic...
— Apoi, fanfara pentru trai,
Și convorbiri savante...

CUPRINS

STANȚĂ VECHE

Voiesc să cred
C-am trăit
În lux...
Ce sentiment
Trist, de-acum...
Vorbe,
Sau versuri dramatice.
O voință mai bună, —
Iubite vremuri
Sau vor veni...
Ce sentiment...
Ură...
Iubire
Ici, colo,
Uitare...

NOAPTE DE ORAȘ

I

Pe caldarâmul ud,
Trap-trap de potcoave,
Autobuze bubuind
Și faruri lunecând
Pe ferestre luminând
Odăi întunecate.
Cu tictac de târziu,
Cu tăceri ce plâng,
Cu noaptea ploioasă
De-afară...

CUPRINS

II

Plouă...
Nu știu nimic...
De zile, de ani,
Fără a găsi
Cum ar fi altă viață...
Același tictac de târziu,
Cu tăceri ce plâng,
Din nici un timp...
Ca noaptea ploioasă
De-afară...

STANȚĂ REALĂ

Sarcasticul râs
Pustiu,
Al grijei zilei de mâine.
În scurtul popas
De-mpăcare,
În tristă tăcere
Privind...
Ne-aducem aminte.

Misterios poetic...
Grămezi de copaci,
Și dealuri solitare, —
Pământul...
Își duce lătrări
În pustiu
Și păduri cu bestii
Și somnul sălbatic...
Ne-aducem aminte.

CUPRINS

DOINĂ II

Poezia tace
În zile de sfadă?...
Puținul din toate,
Unde s-a dus?
Când treaptă de om,
Când animal...
Către lumină,
Către-ntunerec...
Cum timpul trece
Nu e de-ajuns...
... Și, poate,
Tot gândul
E spus...

STANȚĂ MEDIE

Nu știu dacă
Sunt înțelese
Aceste stanțe...
Dar mie-mi fac plăcere.
Ele vorbesc
De un suflet delicat,
În goana de barbar...
Și când toate,
Și toate
Vor amuți,
Poate
Numai atunci

Vor fi trăite,
Decât niciodată.
Dar sunt înțelese
Aceste stanțe...
Ele trăiesc
Un suflet delicat,
În goana de barbar.

STANȚĂ LA BACOVIA

Și glasuri
În văi răsunau...
Bacovia
Țară de încântări
Și viață liniștită.
Nu se discută
De-al meu
Și de-al tău,
Țara
Cu cântul viguros:
Înainte,
Și-apoi, oriunde...
Și bestiile ascultau
De om.
Bacovia
Țara
Când tace
Orice cuget...

CUPRINS

STIL SIMPLU

Ca suflet
Decăzut,
Un cer de toamnă,
Greu,
Întârzie
Speranțele
De ieri.
Și frunze,
Ani
Zburând
Prin lume,
În zadar…
[Nu așteptăm]
Cu iarna
Care vine —
Decât
Să ningă.

AȘA

Așa
O tristețe
A intrat
În târg.
De dimineață
Plouând.
Și ciori
Cârâind.
De-abia

Se poate citi
Un jurnal.
Parcă, —
De-a sta acasă...
... Și, cum era
În zilele noastre...

ÎN SAT

Ninge-n satul
Depărtat.
Ici, și colo,
Fumegând, —
În zăpadă
Dorm bordeie,
Parcă nimeni
Nefiind.
Doar
Se spune,
Că vreo fiară
Din pădure
Scoală câinii
Hămăind...

STIL SIMPLU

Duruieli
De nouri.
Ploaie
Și vânt, —
Fulgere de foc,

Zile de noroaie,
Trăsnete
Pocnind, —
Clipe de-ntristare,
Poate c-au fugit...
Zile de noroaie,
Cât vor mai fi
Stând...

DIN EXPLORĂRI

... Că, și ei
Aleargă
Toată ziua,
Dând un lucru
Pentru altul.
Se produce
Se hotărăște
Un interes
Pentru
Oarecare timp.
Se mănâncă, —
O serenadă,
Și, nici o importanță.

DIN TREN

Fugea vagonul
Înainte.
Câmpul muncii,
Câmpul lumii

Se smunceau
Parcă-napoi.
Ziua caldă
Și solară
Arăta frumoase flori.
Noaptea
Câte-o stea brigandă
Căuta
Și dispărea.
Când vagonul
Printre ziduri
Poposind,
Câmpul muncii
Și al lumii,
După ziduri, —
Ca și când
Nemaifiind.

VANITAS

Nu-ți mai pot cânta
Romanțe,
Toate tac
În jurul meu,
Fals se duce
Cursul vieții,
Negăsind
Un cântec nou...
Agent secret
Mi-a fost iubirea,
Dar nu știu când

CUPRINS

S-a demascat...
Nu-ți mai pot cânta
Romanțe,
Și, desigur,
Le-am uitat.

STIL SIMPLU

În sunete lirice
Și bucuroase
Și cu proiecte
Interesate...
— Nici un minut
Pierdut degeaba, —
Poate că ziua
Trecu.
Se face seară
Cina,
Culcarea...
De-a nu mai ști nimic...
— Dar, și un vis deosebit.

PASTEL

Prea ursuz
Și plumburiu
Cerul s-a lăsat
Peste mahala.
Porci țipători,
Cucoși strigoi,

CUPRINS

A foame,
Provocând.
— S-ar pofti,
Creionul,
Plumbul,
Să redeie
O scrisoare
Viorie,
De prin mahala.

STANȚĂ

Adeseori
Culcat,
Notez
Al lumii zvon,
De țară nouă.
— Capital moderat —
Onoare intelectualilor,
Și celor ce muncesc.
Iar ce va fi în viitor,
— Deocamdată e sublim...

ASEDIU

Asediu
Prin înfometare,
Pârjol,
Valuri de sânge.
În astfel de împrejurări,
De-a te menține

Măcar poet...
Și, după marșuri triumfale,
În ritm de cantonetă,
Toate fredonă
Ca o poveste...

INFORMATIV

Un manifest,
Iarmaroc
De principii,
S-a oploșit,
În cetate, —
— Noi nu mâncăm
Brânză,
Ci fructe.
Noi nu complicăm
Manifestul,
Comunicăm
Cu partizani.

NEGURĂ-N ORAȘ

Sub cerul noros
De noiembrie
Impresiuni
De tot ce e
Mai trist
Și pluvios.
Reamintiri

CUPRINS

Pentru mai târziul
Senin.
Sub cerul noros
De noiembrie,
La geamul mohorât,
Ca frunze flușturate,
Plânge suflet
Înnoptat,
Visând o inspirație
— Să scapere scântei.

DIN EXPLORĂRI

... Știu și ei
Să trăiască
Un ce
Familiar,
Social,
Urmat cu sfințenie.
Același limbaj,
Obiecte scumpe
Așezate la locul lor...
Individualism,
Altruism,
Comunism.
— Patina vremii
I-a apropiat mult
De „Homo sum”.

STANȚĂ DE LUME

Minute de mocniri
Și-ngăimări...
Reprezentări lumești,
A omului mizantrop
Și singular...
Sarcastic chef
Din depărtări...

PRO ARTE

În stanțe
Efemere
Se duc
Orice plăceri...
De mai revii...
Din haos,
S-aude, —
A fost,
A fost...
Plantează,
Deci, un semn,
Mai nou,
Mai pozitiv.

PRO ARTE II

Eu scriu
Și, poate,
Trădez
O criză morală,

Fără s-o știu, —
Ar obiecta
Cititorul.
Mănânc
Ca să trăiesc.
Scriu
Să mă deștept.
— Contagiul
De tristul meu moral,
Stimate cititor,
Uită-l, —
După alte cărți.

STANȚĂ DE LUME

Ce de-ntristări
Spunea
Mâhnirea mea...
Fantast
De vechi ruini,
Sau izolări, —
În parcul
Din oraș...
Și niciodată
[Fericit].
Artist sărman,
Sau bețivan,
Condus la braț
De polițiști,
La un birou
Informativ...

CUPRINS

Eram în parcul
Din oraș,
Medieval
Și comercial.

SPLEEN

Variații...
Arhitecturi,
Călătorii,
Tăceri.
Muzica calmează
Un suflet trist,
Devenit pretențios.
Varietăți...
Renumit,
Dintr-o operă de artă...
Teorii noi și vechi...
Tăceri, —
Se râde și din pântece.

COMPT

În iatac...
Un gând
Prin întuneric, —
Genial...
A dormita...
— Numai de aceea
N-am fost...
La ce bun...

CUPRINS

Somnul dinspre ziuă
E și mai plăcut.
Mai este
Pân-atunci!

DE IARNĂ

Chiciură,
Polei,
Cad oameni
Pe stradă,
Pe coaja de gheață.
Nu-i chip de umblat
Fără căngi.
E râs dureros
De căderi
Și loviri.
Valsează-ncepători?
Sau toți
S-au îmbătat...

JURNAL

Naiul fluiera
Păgân
Și fabulos,
Ca goană
De centauri.
Nu pentru
Cei sensibili...
Să revenim în felul

CUPRINS

Cum se destinde
Prin muzică,
Solemn
Și rar, —
Un cântec pentru toți!

STUDIU

Când căutam
Cuvinte
În dragi dicționare...
— Amor
— Iubire
— Adorata...
Ningea,
Sau florile se isprăveau...
Zburară anii...
Era și vorba,
— Simpatie...

PACE

Și plictisit
De-a vieții
Întrebări...
Răspunsul, —
Meschin
Și fugitiv...
În loc
De atâtea lacrimi,
Să ploaie, liniștit!

CUPRINS

MITOLOGIE

Voi v-așteptați
La orizont,
La țări
Și mări.
Promisiuni...
Jucând nevinovat
În paradis,
Figurativi?
Sau cine-ați fi?

DESTIN

Un viers
De demult,
Doinește,
Pe cât și tu
Amăgești, —
Să stau,
Să mă gândesc
Din vremuri
Tinerești.
Și dacă azi
Și pe atunci,
Ar fi și plâns, —
Tot câmpul
E o floare,
Tot cerul
E-un surâs.

CUPRINS

INCIDENT LA BAL

Ții minte?
Orchestra frigea
În bizare prevestiri,
Balul...
Cum am plecat de-acolo,
Nu știu, —
Sau tu că-ai fi rămas
În vacarmul monstru.
Noaptea,
Acea noapte...
Ca din veacuri
Sinistre...

CUPRINS

GÂNDURI

Frumos
Vesel,
Bun,
Urât
Trist
Rău,
Cauze din etern
Și social...
Suna, pe undeva,
Chitara...
Cădeau și poame coapte,
Într-o grădină paradis...
Frumos
Urât

CUPRINS

Vesel
Trist
Bun
Rău, —
Cauze din etern
Și social...

CHIMIE

Îți place?
Ca din produse fermentate,
Omagiul
Unui amic inventor,
Să fi ajuns
Un alter ego,
Gustându-le în izolări.
Ce transformare...
Numai din acest
Omagiu
A unui amic inventor.

LEGENDĂ

— Ce bine-a scris
Și cu talent
Un inspirat
Din secolul trecut...
Are ceva din actual.
Întâmplări,

CUPRINS

Locuri,
Aproape ca astăzi.
Ce inspirat...
Sau opera a suportat
Adaus,
În cursul anilor...
Ce bine e scris,
— Nici de vorbit.

PASTEL

E frig la câmp...
Sunt încă
Resturi de zăpadă.
Mărunte flori
Prin șanțuri.
Departe,
Soare tânăr
Fuge...
Zefir,
Azur,
E frig la câmp...
1913

LIBELĂ

Unic
Și trist
Stau în natură,
Plecate sunt

Orice ființe.
— Vei fi sănătos,
Nemuritor...
Încearcă vinul
Din podgorii,
Ca să revie lumea...

AMURGURI

Amurguri
Vopseli
Triste culori,
Dureri pe negândite...
Amurguri...
Spoieli
Boieli
De-atâtea ori,
Induceți gând
Contemporan,
În uneori...
Amurguri...
Vopseli
Triste culori,
Spoieli
Boieli,
Speranțe părăsite...

MOMENT

Cum gândul stă...
A vieții proză numai
Privind...

CUPRINS

Pustiu parcurs
Mai mult cu gemete
De fizice dureri...
Cum au plecat
Speranțe,
Cum au plecat
Dorinți...
Ce mare om erai,
Și câte s-au demers...

ÎN ZARE

— Acolo este un oraș
Proces de războaie,
De cum s-au sculat
Pân' ce se culcă.
Pentru pâine
Surplusuri,
Foarte complicat.
Și cine știe cum
Și când se va sfârși.
Acolo este un oraș
Cu sunet profund.

VERSET TÂRZIU

Coboară pe noapte
Tăceri de mormânt,
Și jalnice șoapte
Zboară pe vânt.

CUPRINS

Pustiu și de veacuri
Nu ești și nu sunt.
Și doarme cetatea...
Nici alții nu sunt.

REVELION

Colindă plăceri
Ninge
În noaptea de Crăciun.
Damigeana cu vin
Harapnice trosnind
De alte vremi...
Să ne vedem în oglindă,
Și noaptea cântătoare
Să ne-adoarmă
Pentru uitare.

ÎN MARGINI

Și cum mergeam
Pe malul unei ape,
Pești se duceau la vale,
Câini răscoleau gunoaie,
Ciori se lăsau la o ruină,
Într-o tăcere de toamnă.

Astfel, era apă,
Pământ și aer,
Și numai un foc părăsit
Într-un rest de luncă
În vânătul seral...

CUPRINS

RESTITUIRI

I

Citind ce-am publicat
Cu ani în urmă:
Admiratori
Bârfeli
Melodii duse,
Trandafiri ai copilăriei.
Socialism,
Intimidări,
Enigme de hazard,
Socialism.
Citesc ce-am publicat
Cu ani în urmă:
Melodii duse,
Trandafiri ai copilăriei.

II

Fulgii
Prin copacii goi,
Tristele suspine,
De omăt să troieneze
Doinele în sine.
Singur stau,
Și fulgii,
Prin copacii goi,
Ca să mă distreze,
Cu florile dalbe
Mi-au gătit mormântul.

REVELION

Să-mi cânt
Cine sânt...
Beat,
La sfârșit de leat.

Ani, ani s-au dus —
Sună cântul meu,
Ani, ani stau,
Meditez să beu.

În cazul că bând
De fără vreun rost,
Nu-i cerc vițios
Și nici vinul prost,

Îndevoia mea
Să mă duc așa,
Să mă aflu beat
La sfârșit de leat.

FEUDE

Roz
Galben
Alb
Verde
Cenușiu
Covoare
Peisagii din zări:
Împăratul alb,

CUPRINS

Împăratul negru,
Bogății grase
Într-un ascuns departe,
Utopii
Miragii
După urbane ziduri:
Făuriri mintale.

VERSET IDEAL

Un gând mă biruia
La nesfârșit, —
O trâmbă muzicală
L-a destituit.

Și trâmba muzicală
Plecă în infinit, —
Găsește mai aproape
Un gând obișnuit.

VERSET PROZAIC

E fals de la o vreme
Oricâte s-ar vorbi,
Grozave iscusinți
Mereu a cântări…

Afară-i umed
Moină,
Ca și demult, mizerii…

SERENADĂ

Serenadă plângătoare...
Zi de muncă a-ncetat,
Pentru-o seară visătoare
Serenada s-a cântat.

Noaptea-ncet
Pe toți adună
La cămine, la culcat,
Pentru-o seară visătoare
Serenada s-a cântat.

Noapte bună!

VERSET FANTAST

Un vals
A plâns în depărtare...
A răsunat vreodată
În ore de-ntristare.

Un infinit demonic
Și ironii amare,
Dureri ce-au răsunat
În umbre solitare...

VERSET SLAV

Un tango mai trist
A cântat undeva...
Să beau,
Acest câștig social

Decât, mereu,
Aceeași rotație
În Univers.
Dacă tăcerea
La un minut
Coboară, iarăși,
— Nefericirea...

CA UN VIN

Voi bea, ce să fac?
Până la analiză, mă distrez.
De ce să ne temem
Despre un „aiurez"?

A, dac-ai fi de esență,
Răscopt ca în repetitul ferment,
Poate am munci să aflăm
Al vieții lament.

UNUI CLOVN

Talentul râde sardonic
Cu aspirații nobile.
Se duc, se duc nori albi
Pe bolta de safir.

Când în stradă ți-a tras unul
Două palme adevărate
Lumea râdea ca la arenă
Zicând că sunt iar simulate.

CUPRINS

II

SINGURĂTATE, NU TE-AM VOIT

Cumplit
E golul singurătății!
Sunt ucisul ei...
Singurătatea?
Povara tăcerilor
Sfâșiate
De suspine...

Singurătatea...
Ochiul tău
Privește înghețat
În ochiul gândului
Neîmpărtășit...

Singurătate,
Nu te-am voit!
Viața — haină —
M-a dăruit ție.

Tu m-ai cerut
Vieții
— Prizonierul tău —
Singurătate...

Oamenii...
Cum i-am iubit...
Dar ei
Nu m-au voit.

Din singurătatea
Vieții
În singurătatea
Morții, și nimeni
Nu înțelege
Acest adânc...

Poeți, evitați
Singurătatea.
Între oameni
E viața...

FESTIVĂ*

Seară plăcută...
Lumini de candelabre...
Și fotografii mă filmau.

O, sala cu flori
Și versurile mele
Bătrâne!...

Am văzut bogățiile de aur
Și mătase ale trecutului
Acum ale lui AZI!...

Da, fusei în castelul
Nababilor
Cu cristale, oglinzi și marmoră...

* Scrisă la 15 decembrie 1956, după sărbătorirea celor 75 de ani la Casa Scriitorilor (nota revistei *„Viaþa româneascã“*).

Iată! Am venit ca Hamlet
În hainele mele
Cernite.

Bătrân de 75 de ani,
Cu flori și decorație,
Am devenit un tânăr
De 57 de ani...

Aici, la piept,
E steaua din Bacău...

Am fost o poezie noaptea
Aceasta.

Cum ard luminile
Prin centru
Mă predispun la poezie...

Frumos e orașul...
E plin de Scântei Galbene.
Să nu mai plângi
Că era trist odată!

E noaptea la cruce...
Vino să te sărut.
Nunta cu garoafe albe
S-a sfârșit.

Salcâmii or povesti!
O, mamă,
Blândă mamă,
Privește-ți fiul!

CUPRINS

TOAMNA MURIND

Toamna în grădină își acordă vioara.
Plâng strunele jalnic, lung și prelung
Și-n goala odaie acorduri ajung...
Și plâng în odaie, și eu din vioară...
Plâng strunele toate lung și prelung.

Fereastra e deschisă... vioarele plâng...
O, ninge... și toate se sting...
Palidă, toamna nervoasă, cântând a murit...
Îmi cade vioara și cad ostenit,
Iar toamna, poetă, cântând a murit.

VERSET DIVAGAT

Eu sunt cu mine
În toate e pace.
Poezia e-n afară de omenire,
Departe
Și veșnicie.

Frumoase rame la tablouri
Nu pentru mine...
Ce haine scumpe
Și anume ființe...
Nu eu să dirig lumea.

Poezia e-n afară de omenire
Departe
Și veșnicie.
Și vremi, vremi au trecut.
Ori nu eu s-aștept fericirea.

CUPRINS

ȘI CE?

Cu vise de mereu nuvele,
În zvon de noapte orășenesc...
Și ce dacă corpuri cerești se-nvârtesc
Și dacă lucinde stele!...

Și ce dacă veacuri grele pândesc
Clipe din viață mai ușurele!...
Și dacă corpuri cerești se-nvârtesc,
Ori stau departe lucinde stele.

PROZĂ

BUCĂȚI DE NOAPTE

În odăile cu ușile deschise, târziu... nu sunt tablouri, nici albumuri cu fotografii vechi, nici cărți veștejite, însă aceste toate stau în tăcere, le ascult din mica odaie, la un foc de lampă: oh! de n-aș striga un cuvânt în noaptea asta... și cad...

Am uitat cine stă aici, și unde au plecat, e târziu; pe străzi e șoapta bunului plac și a suferințelor extreme, sau nimic... și podeaua e veche, și cioturile dau senzații de cranii; mintea cadențează fără șir cugetări pustii... până ce o moleculă s-a zdrobit în creier, până ce totul spune: vedeți ce ați făcut...

O, mai târziu, după atâtea, aceleași lucruri vor fi mai plăcute... și aceste lacrimi din noaptea aceasta nu se vor mai înțelege... oh, de n-aș răcni un cuvânt, într-o spaimă crescândă și să cad...

Acum de ce să mai aprind lampa... ușa e deschisă, fereastra... în mijlocul odăii dorm în picioare, mă clatin în întunericul părăsit... uitat în fondul negru al odăii... un câine se smuncește înapoi supărat, apoi lătrând; o pisică sare pe fereastră repezindu-se îndărăt, de asemeni... dorm în picioare în mijlocul întunericului părăsit... un greier cântă în tăcere...

Altfel nu a fost niciodată... până ce soarele dezvăluie și aici o sentinelă obosită a singurătăților disprețuite...

Dimineața friguroasă cu vânt... camera goală... pășind, podelele sună; scriind, penița plânge pe hârtie... poate s-a

scris... ce vremuri... ce sens... nouri întunecoși astupă fereastra... gardurile și lemnăria ude... nouri întunecoși întunecă ochii... și vrea să plouă din nou... Ceasul s-a oprit, nu mai vrea să însemne timpul... niște bani stau pe colțul mesei, și gândul e închis... nourul întunecos stă la fereastră ca o noapte de gheață.

Patul nu e strâns și hainele așteaptă pe scaun... poate e târziu... [la ea nu mă mai gândesc... poate e târziu][1]... și vântul urnește încet nourul de la fereastră, pentru a pune altul...

E noapte când oamenii se culcă și se iubesc... când tot orașul cântă cu note de ploaie ca o veche pianolă... singur, prin casă să fac versuri...

Dacă tot orașul plânge ca o veche pianolă... Ce este gândul în sine?... mâine ne vom duce după pâinea cea blondă, cea brună... înainte...

Un magnetism animal, ecou surd al unui enorm val de apă, un cutremur lung în fumul cafeului, unde mulțimea se aseamănă... un gând care trece cu mișcarea capului, și ochii obosiți...

Era tristețea și tăcerea depărtată, în jurul unui palat înconjurat de un parc imens, la o margine de drum de țară, un peisaj de vară cu brusturi și boz acoperiți de praful șoselei. Creierul palpita acolo de tristețe și tăcere... Sunt și case mici, cu prispă de lut, cu acoperișul mai mare decât casa și schelete de șuri strâmbe, cu paie, și cu pustiu.

Prăfuit, sub soare, venind pe aici, zărești doamne în haine subțiri, uitându-se, pe gânduri, în lac.

Ele, înțelegând că ești de oriunde, râd. Doamnele se apropie una de alta, și una, cu brațele obosite pe umerii

---

[1] Text existent în toate publicațiile anterioare ediției 1944 — absența lui în *Opere*, evidentă greșeală de tipar *(n. ed.)*.

alteia, privește cu ochii mici pe prăfuitul vizitator elegant în ziua de vară, dar tot voiesc să te plimbe pe aleile pe unde e mai multă fantezie.

În pavilionul-bufet cineva servește înghețată și bere, și, dacă vrei, nu te iscălești în album, fiindcă ele știu că te cheamă „oricum".

Berea era bună, ziua melancolică...

În palat erau obiecte de artă, și doamnele visătoare evitau marile oglinzi... în alte odăi citea cineva, sau dormea...

Noaptea spune să plece pe șoseaua plină de praf, cu brusturi și bozi, pe lângă gardurile vechi de nuiele și spini. Din cele ce întrețin mulțimea, de mult s-au dus... voi cânta lângă aceste ziduri pe câmpul larg... nu-i nimeni... luna e un magnet și noaptea nu știe ce am...

Zidul înconjoară grădina cu tăcerea kilometrilor, un parfum economic, de altădată, melancolizează la fel...

Pe frunzișul căzut au foșnit dihănii, dar când ieșind la lună, pe marginea lacului fecundat și putred... Cânt ca un bou-de-baltă când din turnuri clopotele sună înviere, când cărăbușii somnambuli se duc cu lumea chemată de clopote.

Gândul curge ca o femeie de piatră care doarme, și o melodie fixează această prăpastie...

Luna, după câteva minute, s-a lăsat în plopi; oamenii umblă cu lumânări în noapte, și pot să plâng încet, tare, în noaptea asta nu se aude nimic... plâng fiindcă valsul din anul acesta e trist ca și cele vechi, și fiindcă toți sunt inteligenți, în acest local de consum...

Poate era o noapte rotundă când nu ne mai cunoșteam, când tot ce s-a scris s-a uitat, când plecând dintr-un punct

ajungi de unde ai plecat... o noapte ce întârzie, punând pe figură fixitatea uitată, uitând frumosul posibil, cum poate l-au uitat mulți.

Rămânea că totul e vanitate... și luna înclina spre apus cu o lumină de spaimă peste orașul adormit în zăpadă, reflectându-se și pe multe fotografii de porțelan prin cimitire...

Nu știu cine a pus să stea în aer o foaie de hârtie pe un fir de păianjen, și o singurătate din toate timpurile să doarmă pe acești pereți.

Acest târziu de tot, pe cristale de gheață, pe distinsul bal în ecoul fanfarei în sala unui palat...

Era tristețea de a nu cunoaște altă limbă, cu care să fi vorbit cu luna în declin, sau cu drumețul ce scârția zăpada înainte de auroră...

Acest târziu de tot, ca și pentru mine orice, în norma unui timp, involuntar greșind, un craniu în oglinda întunecată... dar tu să nu crezi... o stea obosea ochii, și lampa se transfigura pe pământul ce se mișca spre lumină, pentru a mă ridica din scaunul vechi, din oglinda geamurilor înghețate, în noaptea ce întârzia...

Astfel o zi începe...

Enervat de această lungă agonie a unui veac suspect; umilit, mai mult ca totdeauna, de ironica reflexiune a unui poet din veacul viitor al frumuseții, veneam spre casă într-o noapte, târziu, înnebunit de mizeria și minciuna în care am apărut.

Eram pierdut, inutil, mai ridicol ca niciodată.

Orașul mic dormea în noaptea lui...

Acasă, un plic alb, la aprinsul lămpii, apăru pe podele lângă ușă, în tăcuta odaie unde stau de mult fără să fi avut nici o corespondență de nicăieri.

Am deschis plicul și pe cartonul negru-mat era scris cu alb:

„Vino pe podul de fier, mâine la ora 3 d.m.“

M-am gândit să nu mă duc. Cum însă, în noaptea aceea, eram cu totul nimicit de viața reală, invitația aceasta mă lăsa indiferent, părându-mi chiar un lux, bun de emoții bizare pentru alții.

A doua zi, însă, eram pe pod.

Un domn și o doamnă în negru; ei mă conduseră repede la o trăsură care aștepta.

Trăsura porni cu noi, iar ea, zâmbind, puse pe fața mea o mască prin care nu vedeam nimic.

Când ea îmi ridică masca, eram într-un salon larg, vechi, dar bine luminat; afară era noapte.

Peste puțin timp am luat toți câte o baie parfumată și, înfășurați numai în cearșafurile albe, am revenit în salon.

Nici un alt om nu apăru; tot palatul dormea... trebuia să fie mai mult de miezul nopții...

Figurile noastre erau palide și tăcute, iar peste noi plutea dezgustul unui veac.

Cu un gest nervos ei stinseră atunci lumina, și prin întunericul adânc ridicară un oblon secret, tăiat în podele, într-un colț al salonului.

Un patrat de lumină, venită din subsol, apăru deodată, în colțul acela al podelelor.

Prin vorbe abia șoptite, cearșafurile alunecară de pe noi.

Nuduri din ziua de azi...

Ea, cu părul desfăcut, dispăru cea dintâi în lumina pătratului deschis; coborând și noi, capacul fu tras.

Un cub negru, subsol, capitonat cu catifea neagră, ne înconjura între podele, plafon și pereți; nici o fereastră.

În plafon ardea un lampion care lăsa o lumină violetă în acest cub al uitării, iar într-un colț al cubului o sobă ascunsă în zid alinta nudurile noastre cu o căldură moleșitoare...

Noi stam culcați pe catifeaua neagră, sorbind arome negre din trei pahare negre.

Ochii se priveau simpatic, aprinși...

— Cântă, zise el.

Și ea luă ghitara neagră și începu, cu o voce stinsă, poema corbului din Edgar Poe.

Refrenul „Niciodată, niciodată“ se pierdea abia șoptit, și ghitara tăcu...

Noi beam arome negre din trei pahare negre...

— Dansează, zise el.

Ea se ridică în lumina pală, violetă... o frumusețe de linii arăta o cumințenie naturală... dansa fantastic, leneș, decadent...

Printr-o spirală, ea căzu lângă noi, ca o stea în cubul negru...

Noi beam în cubul negru, în fumul țigărilor, ce ne învăluia, iar lampionul arăta sfârșitul unui veac.

Eram și mai tăcuți...

Deodată, lumina fu stinsă și umbra lui Karl Marx apăru în noaptea cubului negru, cu ajutorul unei lanterne.

Un țipăt isteric ieși din pieptul lor.

Cu brațe nervoase mă încleștară și o ploaie de sărutări bizare ne adormi profund în acel cub negru al uitării...

Cu aceeași mască fui condus a doua zi; la același pod ne-am despărțit.

Spuneau că mâine vor pleca pentru totdeauna și că veacul nostru s-a sfârșit.

Copacii subțiri și rari, cu ramuri subțiri, cu puține frunze mici, galbene, erau, acolo, solitari, pe o zi calmă, spre toamnă...

Pe cărările goale, ea spunea că-i plac parfumurile și pudra. Și chiar profilul pudrat apărea senin, iar bluza ușoară avea parfum suav.

— Ah, împușcă-mă în sânul stâng, spunea amanta, și, după ce și el se împușcă la fel, rămăseseră uitați în poiana din lunca orașului; poate într-un peisaj ca acesta a fost drama pe care am citit-o într-un ziar; câtă iubire și pasiune, câtă gingașă simțire față de mediul prozaic!

— Da, răspunsei. E interesant.

— Niște pescari, pe noapte, au dat de ei, și au anunțat autoritățile... e aproape un roman.

Continuă să spună acestea, privindu-și într-o oglindă buzele roșii și ochii mari.

Este vreo doamnă distinsă, îmi spuneam, care a venit să-și uite plictiseala, în acest parc cu cărările pustii.

Printre arbori, departe, o trăsură mergea la pas.

Puteam concepe încă ceva dimprejurul care părea acum strâmt, acum larg... nimeni, zâmbetul ei și tăcere.

De mult muzica a încetat să mai cânte pe aici, cum și întâlniri de iubire despre care vorbea această femeie.

O, mândrul vals... poate superb... și noaptea rece când trompetele plângeau în parc... Să merg cu tine, astfel...

O, sărmană prostituată... se face noapte în sus și în jos; pe cărările goale, ne-am plimbat destul, romanele au sfârșitul lor.

Ea tresări de frig. [Își puse degetele la gură][1] ca pentru o salutare duioasă și plecă.

---

[1] Adăugat după ed. 1926. Evidenta greșeală de tipar din ed. 1944 a fost preluată și de următoarele volume *(n. ed.)*.

Printre arbori, departe, trăsura o ducea spre oraș, lăsându-mă singur, cu gândul dacă trebuie să o mai întâlnesc.

La scară zurgălăii zuruiau... și ningea. În noapte, satul era ascuns; un ecou moale, și ninsoarea se desfăcea mare și liniștit. Lăsam petrecerea în plinul ei, cu domnișoare la pian, dans, mâncăruri și vin. Plecam într-o altă parte a satului cu sania unei familii care petrecea aici, și mă duceam să mă culc, sau să veghez. Într-o blană, alături cu o fată de casă în altă blană, lunecam pe drumuri nevăzute, ascunși în ninsoare.

Ajunși, urcarăm în cerdac... La o casă, fata deschise ușa unei săli, aprinse o lampă, și, cam emoționată, voia să mă servească cât mai bine. În odăița rustică veghea o candelă verde și o tăcere caldă...

Am rămas pe marginea patului privind un covor, iar fata trecu în altă odaie printr-o perdea de mărgele. În noapte ningea.

Prin sală se auzea câte o clampă veche, de fier, o ușă uscată, și apoi nimic. În lumina verde, cântându-mi în cap valsurile pianului, mă dezbrăcam, înecându-mi un oftat și o înstrăinare pe totdeauna. O mulțime de gânduri negândite mă întârziau, fără să dorm, privind printre gene lumina și licărirea perdelei de mărgele. O pisică verde-pal intră încet ... se uită spre pat, se aruncă ușor peste mine...

Un braț gol, resfirând încet mărgelele, o privire despletită, și fata întreagă verde-pal, în odaie. Priveam printre gene fără nici o mișcare aceste opriri și înaintări pe nesimțite, cu respirații oprite și ochii mari. Sunt frumuseți intime care rămân în singurătate. Ninsoarea se lipea, înainte, pe fereastră, și fata se retrăgea încet, cu pisica, ondulând perdeaua, după care o umbră se mai vedea privind.

Ca o plictiseală de orice, candela începu să se stingă.

Un șir de emoții pâlpâiau dând loc altora... și perdeaua de mărgele se înfiora în zadar.

O noapte... la scară zurgălăii zuruiau... și ningea... plecam... candela verde se vedea prin ninsoare.

Cum stam în ziua aceea acasă, plictisit de un tânăr vizitator, și cum nu puteam să-l concediez pe o zi noroasă, cu o ninsoare udă ce colora orașul într-un negru și alb murdărit, mă gândeam, fără a-l asculta, și nu știam cum să-l rog să prepare două ceaiuri într-un ibric, pe fereastră.

Naivitatea mea, în cercul vieții, devenise cunoscută până și de copii... Admirații măgulitoare și aspre observațiuni se amestecau într-o logică dezordonată. Mai auzisem așa ceva și cunoșteam destui învinși sperând, totuși, cine știe pe unde...

Reușii peste câtva timp să-l rog să prepare ceaiul, eu fiind ocupat cu terminarea unui manuscris întrerupt, pentru a-l prezenta unei reviste.

Convalescent de câtva timp, uitam tânărul care vorbea și, în fierberea ceaiului, priveam pe fereastră, cu condeiul oprit, această zi udă și plângătoare la nesfârșit. O tânără fată apăru la geam, căreia tânărul se grăbi să-i deschidă ușa foarte emoționat, rugând-o să intre pentru a nu sta în ploaie mai mult.

Cu o palpitate înecătoare, ea întreba de o stradă care îmi era necunoscută și despre care tânărul spunea că e departe și într-o direcție cu totul alta decât aceasta...

Sunt împrejurări cu respirații speciale când nu poți spune nimic, iar privirile clipesc cu subînțelesuri, de a conveni, ca permise, situațiuni ce nu-ți plac. Aplecat pe manuscris în aceeași preocupare de a scrie, auzeam intimitățile lor...

Luarăm câteșitrei ceaiul într-un roi de minciuni, de care zâmbeam, așteptând cu înserarea care cădea să pot să

rămân singur, pentru a termina acest manuscris, care începea să mă obosească.

Au plecat pe noapte. Ea, timidă și nehotărâtă; el, încântat ca de o afacere minunată...

Dar, după plecarea lor, orice concentrare de cugetare îmi dispăru, ascultând ploaia-ninsoare de afară, și viața îmi apăru din nou atât de ușuratecă; în zadar mai căutam singurătatea pentru a o descrie prin prisma celor învinși...

Cine a stat într-o singură cameră , la lumina unei lămpi, noaptea, târziu, când nu mai știi dacă ceilalți dorm sau au plecat, când storul e tras la fereastră, va citi până la urmă aceste câteva rânduri.

Continuam, de câteva zile, o carte ușoară, cu ilustrațiuni, cu un subiect din lumea veche, din care, totuși, unele pagini nu le-am înțeles. Era pustiu, și, la fereastră, copacii tunau de vânt în noaptea necunoscută, și peste tăcerea unei biblioteci a cine știe cui.

Îmi părea că autorul, deși legendar, ședea pe gânduri în umbra sobei, voind să-mi spună că cele ce nu am înțeles au fost...

Dar era o întârziere plictisitoare în noapte.

Voiam să sting lampa lăsând în pace aceste serbări de iarnă.

O, dacă n-ați citi aceste rânduri până la sfârșit, fiindcă nu veți găsi nimic despre frumusețile ce au trecut.

Era o noapte indiferentă, cu disprețul ignorat pentru cărțile ce nu le voi găsi niciodată, cu descrieri pe care, ca student, le-am cunoscut cu ajutorul unui poliglot.

Ah, trebuia să ascult muzica de adio, și literele mici din jocul unei pagini, ce spuneau de alte cărți vechi, și foșnetul de nisip, peste oraș, în deosebirea vremurilor și tăcere...

Pe străzi cunoscute, în ziuă, nu mai era furtună, nu se știa de o noapte fără somn și de unde am plecat.

Ceea ce era pustiu era că ea mă chema cu brațe obosite și o chemam, de asemenea, pe celălalt mal, pe maluri despărțite de ape mari... și vocea noastră era un vaiet peste valurile grele și pustii — un ecou al ultimilor oameni sub nourii de plumb îngălbenit.

Depărtările profilau o civilizație ca o siluetă dărâmată, pământul aștepta un nou transformism, și eram ultimii oameni peste aceste valuri...

Oh, ea fu surprinsă de brațele unui monstru și dusă grăbit în peisajul depărtat, în umbra pădurilor reci... și această femeie se scălda în apa limpede, în noaptea caldă când am venit să uit în umbra sălciilor adormite o veche indiferență de aici.

Am mai văzut-o într-o auroră sănătoasă, când sufeream de nervi, la porțile din fundul grădinii ce da spre gârlă...

Apă somnoroasă, sau poate și un pescar, mai departe, poate și o pasăre, și mișcări de culori, tăcere...

Dacă ea cutreierase lumea, și în ochii ei era o noapte surprinzătoare, și dacă-mi spunea că mă știe de mult, eu priveam grădina năpădită de plante, și în această zi liberă mâncam caise și mere, udându-mă de rouă...

Am mai găsit-o într-o noapte cu ploaie, în odăița unei dugheni, în fundul unei curți, tâmpită, în fața unui pahar cu bere, între pereții cu tablouri strâmbe, privindu-mă cu aceiași ochi de noapte.

Ședeam, și noaptea trecea; în alte odăi se auzeau bețivi; lampa ne înnegrea porii, nu mai eram eu, nu mai era ea; și am uitat aurora, și noaptea; și apele mari ne plouau în târgul cu gârle și podețe; și noaptea... noaptea ne ducea în noapte...

I… haa… orășelul e plin de praf, de iarmaroc, de oameni și de animale.

Căruțe dejugate stau în drum, drumul e plin de paie, țăranii cinstesc rachiu, vin cald, bere caldă, bragă și limonadă colorată; prin crâșme, soldații strâng în brațe țărance și servitoare grăsune și pline de sudoare.

I… haa… o caterincă plânge ca o babă beată, fabricile urlă, clopotele sună și fanfare țigănești răsună; automobile și trăsuri aleargă, praful întunecă orășelul și năvălește în gura celor care beau, care mănâncă, care cască…

Ciungi, orbi, ologi, infecțioși, cu cărnuri putrefacte, urlă cerșind; un copil s-a speriat și plânge… Morile duduiesc, și în oglinzile lor stau munți de grâu și de păpușoi; pe malul gârlei aleargă o puzderie de oameni, femei și copii în pielea goală.

I… haa… la panorămi țăranii se civilizează… și orășelul e plin de praf, de iarmaroc, de oameni și de animale.

Caterinca veche… Verlaine, ce plânge în iarmaroc în târgul meu natal; paiața care simte că n-o ascultă nimeni… și izbucniri bengale, catalige, fluierături; o baletistă se pozează în fumuri colorate… ah, Vasilache disperat…

Hodorogite clopote alarmate, caterinca veche… Verlaine… eu, nota cea mai falsă din caterinca hodorogită… săraca notă, ce dispune sau indispune pe visătorii, amanți afectați… stau singur lângă vagonul ambulant în care doarme, în lumină, o atletă comediantă ostenită. Lume după lume în noaptea întârziată… și umbrele ce joacă pe drilul de la circuri, ori panorame licărinde de oglinzi și de mărgele… ochene îngrozitoare… elevi tremurători în „cabinet secret“… caterinca veche, tipsii asurzitoare și țipete stridente, și totul… se duce în zarea depărtată, în satele inocente, acolo unde dorm fecioare naive, pale, pure…

O, noaptea târziu să plângă discordant o caterincă într-un cătun…

Eu, nota cea mai falsă din caterinca hodorogită… săraca notă, ce bate indignată în geamul vagonului nomad, dar nu e auzită…

Petița a pocnit la „încercarea puterii“… am călărit pierdut în goana circulară un harmăsar de lemn… Verlaine… caterinca veche ce plânge nostim… *o, tempora*… omenesc…

I… haa… orășelul e plin de praf, de iarmaroc, de oameni și de animale…

DINTR-UN TEXT COMUN

Cu un tren de noapte, Sensi, un nume între amici, visător idealist, sosise într-un oraș unde era numit profesor de cunoștințe literare, la un liceu particular, după mulți ani de muncă și de așteptări.

Era spre toamnă; orașul — aproape adormit.

În camera mică a unui hotel modest, la lumina slabă a unei lumânări, rămas singur, ședea pe marginea patului, obosit de gânduri și de drum.

Era împrejurul său tăcerea orașelor mici, pe care n-o mai cunoștea și de care se temea, ca și când ar fi rămas pe un câmp, undeva, departe.

A doua zi trebuia să se prezinte directorului școalei și să ducă un pachet la o doamnă, care, probabil, îi va fi viitoarea gazdă…

Prin fereastra deschisă se auzi, deodată, un marș din fanfară, și pe trotuare se vedea lumea care ieșea de la grădina publică și care se îndrepta spre casă.

Ce noapte senină! Muzica se pierdea departe, iar copacii se scuturau pe străzi, în suspine de toamnă, amintind iubiri ce nu mai sunt…

Adormi târziu…

De la cafeneaua unde intră a doua zi, și după ce cunoscu puțin orașul, se prezentă directorului liceului. Peste câteva zile începeau cursurile; era satisfăcut.

Ceea ce îl interesa mai mult era că trebuia să întrebe la hotel despre o stradă unde ședea doamna pentru care avea acel pachet.

Dacă, întâmplător, la această doamnă va putea găsi o cameră pentru el, nu i-ar fi rămas decât să ducă o viață ordonată, simțindu-se slab și obosit.

Sub pălăria moale, pletele sale încadrau o figură gânditoare, ce tace de prea multă suferință. Când zări numărul casei printre copacii care o ascundeau și când intră în ograda tăcută spre a ajunge la camerele din marginea cealaltă a clădirii, ce dădea spre o grădină de flori și de pomi, păru că aude o muzică de iubire și că sosise ca un sfârșit la un vis frumos.

Căci era o voință a sa de a rămânea în această casă, atât de necunoscută și totuși atât de nobilă.

Aproape palid, dar cu o atenție mai deosebită ca de obicei, el salută o femeie frumoasă, care îi ieșise înainte, pe o mică sală.

— Da, sunt eu persoana de care întrebați, zise ea roșindu-se în fața acestui necunoscut, care părea oarecum mirat de frumusețea ei blondă, cu ochii verzi, și îmbrăcată cu o haină de mătasă albă.

Pe ușa ce rămăsese deschisă, de la odaia ei, se vedeau tablouri și un mobilier cu un parfum de modestie de altădată. Ei vorbiră emoționați, și, apoi, intrară în acea cameră.

În pachetul adus nu erau decât o cutie cu bomboane și o scrisoare de la o fostă prietenă a ei; îi scria o mulțime de noutăți, de când nu se mai văzuseră...

Rămas în surtucul său de catifea cenușie, Sensi privea dintr-un fotoliu spre Marieta, care citea, zâmbind, într-un alt fotoliu de lângă masă.

Apoi, veselă, sfârșind de urmărit scrisoarea, ridică privirea spre acest om tăcut și îmbătrânit înainte de vreme.

— Se vede că sunteți obosit de drum, zise ea. N-o să mă refuzați dacă vă dau un ceai cu rom; deci, o să rămâneți un moment singur.

Printre vorbele de mulțumire ale sale, ea ieși într-un mers ușor, pentru a trece într-o altă cameră, unde puse să fiarbă apa la o mașină de spirt.

De mult nu mai cântase; și se trezi fredonând o melodie ce-i venise în gând fără să știe; de când aștepta să închirieze această cameră, unde prepara acum ceaiul, și cât de potrivită ar fi pentru acest musafir, care venise, poate, pentru a-i schimba viața monotonă de până acum...

De altfel, ca și celelalte camere, aceasta mai fusese închiriată, dar nici unul din cei care au stat nu i-au devenit simpatici.

Până să fiarbă apa, ea se întoarse spre acest domn cu surtucul de catifea cenușie, cu profilul feței trist și încadrat de plete.

— Și veți rămâne în orașul nostru cine știe cât timp?

— Da! răspunse el, căutând să-și formeze un mod de a vorbi frumos despre impresia ce i-o făcuse orașul și casa aceasta în care se afla. Sunt însă pe gânduri, neștiind unde voi locui și dacă voi avea liniștea ce o caut... Dacă îmi dați voie să vă cer o adresă, în această privință, sau, o, dacă ați avea un loc chiar aici, ar fi, pentru mine, realizarea unei dorințe de neașteptat...

Dar Marieta zâmbea, părea distrată, privind spre fereastră la frunzele de toamnă ce se desprindeau încet, și abia

dacă mai asculta povestea acestui suflet, care continua pe un ton din ce în ce mai teatral.

În câteva minute, devenise o altă femeie, simțea cum se hotărăște spre un pas nou, după care nu mai vedea nimic, decât sfârșitul...

Se sculă și veni lângă masa unde el ședea pe gânduri și aștepta un răspuns din partea ei.

— Dă-mi voie, spuse ea cu un glas trist, să-ți arăt odaia care ai putea-o ocupa; vei fi cât se va putea mai bine , deprinzându-te...

Ea îl luă de mână, ca pe un copil suferind, și îl conduse în camera de peste sală, acolo unde apa fierbea pentru ceai și pe care ea o turnă într-un ceainic de porțelan.

Era plăcut și aici.

Cam același fel de mobilă, mai puțină, și o melancolie ce o dădea un dulap de haine cu o ușă de oglindă. Pe fereastră se vedea mica livadă, peste care amurgul se lăsa violet.

În oglinda dulapului vechi, de o coloare închisă, Marieta se vedea pregătind ceaiul.

Băutura cu lămâie și rom răspândea un miros îmbătător și intim; ei sorbeau apa caldă ca niște înfrigurați veniți de departe.

— Se apropie iarna; a naturii, și, poate, și a noastră, spuse ea. Filosofez în fața unui pahar cu ceai... Spune-mi, mai găsești urme de tinerețe în mine, sau sunt numai o falsă aparență? Deși mi-ai spus că ești prea mulțumit să rămâi, te văd încă preocupat de gânduri și, aproape, chiar trist.

Cum ședeau, apropiați unul de altul, el îi luă, distrat, mâna, sărutând-o, cu buzele fierbinți, muiate în ceaiul îmbătător.

Se priviră tăcuți, continuând să bea din licoarea caldă.

Rămânea să doarmă în acea odaie, chiar din ziua aceea; plecă curând să-și aducă un geamantan de la hotel.

Dacă cineva ar fi văzut acea singurătate interioară în care se afla Marieta, ar fi privit ca și dânsa odaia ce părea că așteaptă să găzduiască pe un nou-venit.

Părea atâta schimbare, în atâta de scurt timp...

Cu un pas amețit ea se retrase în camera ei, unde se văzu în cristalul oglinzii, ca mai frumoasă, dar obosită. Avu răbdarea de a-și pune la un deget un inel cu o piatră roșie, și căzu pe același fotoliu în care șezuse el.

În zadar, nu mai era capabilă să gândească; pe figura ei plăcută se așeza, încet, dezgustul, și-i închidea ochii.

Târziu, poate ca în vis, auzi o trăsură în stradă, apoi ușa de la camera de peste sală. În amorțirea aceasta, ca niciodată, se gândea că era săracă, cu toate că era proprietara unei case, care-i aducea un oarecare venit.

Se trezi când umbra soțului ei, mort, voia să apară.

Se ridică și aprinse lampa.

Dincolo, Sensi, înapoiat de la hotel, scotea din geamantan câteva obiecte de toaletă și cărți.

La lumina slabă a unei mici lămpi, începu să fumeze o țigară plimbându-se, gânditor, prin odaie.

Tăcere. I se părea că Marieta nu este acasă, sau că doarme.

Ieși, oprindu-se la ușa ei.

— Intră, se auzi vocea ei, destul de tare, deși venea chiar dânsa să deschidă.

Se găsiră atât de apropiați, încât el o plimbă de talie până la patul din fundul camerei.

Printre întrebări emoționante, ea ar fi voit să spună că această intimitate vine prea repede, dar nu mai avea timp; era iubită și, aproape, învinsă.

Își spuneau, apoi, printre altele, dacă s-ar putea găsi, mai târziu, o astfel de viață socială, sau un concediu.

Erau ascunși. Se învăluiau în mister.

Din când în când, se auzeau pași pe afară, de la ceilalți care locuiau în aceeași curte.

Ei însă vorbeau despre cărțile aduse și despre alte cărți ce așteptau la ea, ca pentru o mângâiere, când vor fi plictisiți...

Câteva luni trecură, și el părăsi cursurile. Petrecerile iernii îl găseau lângă Marieta, în odăile încălzite, privind ninsoarea, sau vorbind despre dramele vieții.

Amândoi citiseră, în acest timp, toate cărțile ce le aveau, și împrumutaseră un fel artistic de a trăi, din unele romane.

Câte un ușor vânt se auzea în horn, aducând departe tristețe și sărăcie.

Privirea lor era veștedă de nopți nedormite și de plăceri; pe fața lor pudrată, ochii apăreau mari și suferinzi.

Ceva nu mult mai frumos, de cum au spus cei obosiți, că viața e o floare sau o carte.

Mă opresc la aceasta, fiindcă am auzit multe alte comparații care te fac să rămâi mereu pe gânduri sau să râzi. Însă cât de ordonat se continuă viața, cu toată aparența de anarhie.

Dar e trist!

Am văzut multe flori și am citit destule cărți, cu toate că niciodată nu e destul.

. . . .

De acum voi trece într-un caiet corespondența și unele plimbări.

Încep pe o bancă sub arbori, unde tot pe aici se aude un frumos vals cântat de o bună fanfară.

Valsul era răpitor, se simțea lipsa unei iubite cu toată trecerea de femei frumoase, pe jos sau în trăsuri.

Am plecat.

Să scrii în aer liber nu e ușor, mai ales când, în copaci, corbii se strâmbă ca momițele. Nici într-o berărie sumbră n-am scris nimic; niște fețe beau bere, și ochii le licăreau ca atunci când au băut mai mult.

Mai bine să revenim la rahat cu apă.

Spuneam că voi arăta ceva despre plimbările mele; le las însă, căci nu le pot descrie, fiind sau filosofice, sau interesante. De exemplu, de ce să par un cerșetor pe străzi tăcute, sau să umblu prin tot orașul după o carte ce nu se mai găsește?!

Să las să treacă câteva zile, căci azi a început să plouă și de abia văd să scriu.

Plouă...

Capul îmi alunecă pe braț, și în odaie e o tăcere de mii de ani cu aceeași civilizație. Nu pot găsi însă nici o cugetare veche de care să mă minunez.

Dacă e atât de trist... Dacă plouă!

Am găsit un alt caiet; o, cum scriam atunci, ce subiecte înfiorătoare descriam; multe pagini sunt șterse; printre ele găsesc și naivități de iubire:

„Era lună, târziu, străzile dormeau în acea noapte; ea, pe care o iubeam, visa la aceeași fereastră, și mă întreba dacă mă duc să mă culc..."

Pe atunci dormeam afară, într-un cerdac, și-i spuneam ei despre insomnii, pe asemenea nopți, apoi tăceam, cam mult, și-mi continuam drumul pe străzile tăcute.

Pe urmă, sunt alte pagini șterse, printre care versuri reci și nesincere.

După ploaie.

Cât zâmbet peste tot; e lume multă la plimbare, și câte frumuseți, câte amoruri!... Dar nu mă duc nicăieri astăzi, și nu știu de ce stau aplecat pe acest caiet vechi în care nu e nimic despre viitor.

Spre seară e trist; pare că se duce o zi obosită de plăceri și se face noapte. Când nu știi ce va urma, numai singurătatea spune că va fi asemănător ca și altădată.

Aseară am adormit cum m-am culcat. N-am avut nici un vis.

Visele frumoase se pot descrie, iar oamenii de știință le explică ca ceva foarte ușor.

Fără vise.

Dar, în schimb, iată o dimineață pustie, un punct de foc și senin; alții au spus că-i un înger bolnav...

Când nu știam nimic!...

Azi, mă gândesc la o lume de mister și de nepăsare, și din câte întrebări mi-am pus nu rămâne nici una când mă uit în oglindă, dimineața.

Vor trece și aceste câteva zile libere și voi lăsa filozofia pentru filosofi, căci a voi să spui ceva și a nu spune nimic e un stil prea cunoscut al plictiselii.

De câtva timp nu mi-a rămas decât să privesc un portret; o femeie pe gânduri; stă de mult...

Plec.

Pe drumuri, lumea pare căutând o ieșire, și n-o găsește; sunt mâhnit, și nici nu mai privesc ziarele ce au apărut, și nu știu dacă voi intra într-o cafenea să beau ceva.

Am cheltuit atâțea bani în zadar...

Trec iar printr-o grădină cu copii pletoși și guvernante; muzica, astăzi, nu cântă. Aș vrea să mai stau; aș vrea să plec; e monoton și chinuit în jurul meu timpul; și e atât de cald că, din mulțimea florilor, se lasă un miros de rachiu care te adoarme.

Lângă mine cineva citește un ziar, așa fel că pot privi și eu; zăresc și un articol despre niște versuri ale mele; criticul pare nemulțumit de felul acesta de a scrie, care s-a demodat. Pe aleea din fața băncilor, lumea se duce și vine din oraș; peste toți — preocupări serioase și toalete subțiri și scurte.

Pe bănci se spun glume, se istorisesc drame; aș vrea să plec.

Dacă asculți multe, găsești și tu plăcerea de a săruta fotografii, și înțelegi, prea departe, economia politică.

Dar, cu toate acestea, și sărăcia are literatura ei...

Astăzi după-amiază trebuie să aștept o domnișoară emancipată de multe mofturi sociale; e, de altfel, poetă și nu dă multe vizite.

Din zâmbetul ei n-am înțeles dacă-mi va da voie să o sărut.

Poeziile ei erau frumoase și trebuia o egală gingășie ca să te apropii de ea... Ah! o după-amiază de visare!

O femeie citește ceva și apoi pleacă...

Aceasta ar interesa numai pe cititorii care știu beția unei pudre îmbâcsite cu parfum și care cunosc emoția unei întâlniri amoroase.

Câteodată mă găsesc departe, pe lângă clădiri părăsite; și e spre seară; clădirile încă mai sunt bune, dar o stăpânire necunoscută le face părăsite; sunt poate pentru cei care iubesc.

Și nimeni nu poate înțelege tăcerea lucrurilor...

Când mă întorc în oraș noaptea, până târziu, lăutarii cântă jalnic prin cârciumi, și bieții oameni mănâncă și beau pentru uitarea necazurilor; un pas, și realitatea nu vrea să știe de poezie.

Cât de străin mă simt când aprind lampa în tăcerea odăii care nu spune decât că este și moarte.

Dacă aș putea scrie ceva în noaptea asta ar fi o filosofie religioasă cu cântece de biserică, cu rugăciuni care au fost primite în cer, după atâta întrebare asupra celor fără început și fără sfârșit...

Cum au trecut și aceste frumoase zile... Încep să cadă frunzele, și trebuiesc haine mai groase.

Toamna, ca o mireasă întârziată, își lasă frunze aurii, își sună muzica ei de oftări, pe drumuri, prin grădini și peste nunta primăverii, pe scări de piatră și lângă statuile care apar dintre copacii goi.

Am vorbit cu un tânăr despre amurguri de toamnă, de culoarea violetă din fundul aleilor desfrunzite, de picurarea rece a apei din guri de piatră; era vesel că ne-am întâlnit după atâția ani.

Deși nu scrie versuri, e un cititor melancolic și visător.

În orașul său, unde sunt multe străzi somnoroase, se duce la câteva cunoștințe, joacă cărți și ascultă muzică din piano.

Atât de plictisit îmi spunea de amorurile cucoanelor, de gelozii, de bătăi, drame de provincie, de care voia să se depărteze locuind un alt oraș.

Era senin, toamnă; din mersul nostru voiam să arătăm că acestea nu au nici o importanță. Pe strada principală era o umbră rece între ziduri; ici-colo, cădeau frunze, ca și

în parc; prin cafenele erau mese neocupate; ne-am oprit la unul din aceste localuri.

Am ascultat, la o cafea și o țigară, romanul său de dragoste.

Încet, cu mici oftări, se apăra de greșelile care reieșeau din desfășurarea acțiunii.

— Am iubit-o, spunea dânsul, cu toți nervii de care mă vezi capabil; îi eram amant și stăpân.

O cunoști, nu ți-o mai descriu; trebuie să știi că acum e măritată de mai mulți ani; eu o cunosc numai ca doamnă.

— Pe atunci, urma la un pension.

— Ai cunoscut, deci, numai din vedere ceea ce eu am avut fericirea, sau mai puțin, de a cunoaște atât de aproape.

Am părăsit școala devreme; plăcerea de a trăi m-a făcut să-mi caut, de timpuriu, o existență liberă și să intru în lume.

Simt, după atâția ani, aceeași îmbătrânire, pe cât mi-aș fi tocit nervii pe băncile școalei.

La urma urmei, după multe cărări, dăm pe același drum.

Pe stradă treceau automobile și trăsuri cu femei ascunse în blănuri; cafeneaua se umplea de consumatori și mă gândeam cât de repede se sfârșesc romanele cu femeile măritate.

Ne-am despărțit căci ne chemau atâtea interese...

Am suit câteva scări; am lăsat un manuscris la o revistă artistică-politică-literară.

Prin mulțimea care pare atât de bogată, printre palatele ce par mereu închise, toamna te face trist și tăcut, și caută să găsească în tine o urmă de revoltă.

Acasă am deschis fereastra și m-am întins într-un fotoliu să mă liniștesc.

Dacă mi-ar mai descrie cineva o mică aventură amoroasă, aș râde, chiar dacă între ei s-ar fi împușcat.

Orașul se vede pe fereastră; din depărtare, zgomotul bate în auzul slăbit și geme ca muzica unor tuburi dezacordate.

Când m-am reîntors prin parc am scris:

În crângul cu stoguri de frunze ruginite
Era un frig liniștit —
Un roz și violet în fâșii
Peste palate se lăsa; —
Tufișele erau pustii...
O tăcere nu se știe cum a venit,
Și respirări oprite...
O păsărică modula:
— Vii?!...

Se spune că literatura e un plus al vorbirii, o sărăcie a oamenilor; privesc spre fereastră și aș vrea să vorbesc numai ce trebuie; se vor găsi însă cititori pentru fiecare scriitor.

Voi spune destule greșeli de aici înainte, rămânând să plâng pentru cele ce nu le pot spune.

O, Doamne, este ea numai atât de gingașă... când muzica poetiza pașii săi în noaptea rece, când ca o muzică mi-a spus:

— Mergi să te plimbi?!...

E destul că ne-am despărțit târziu; e destul că nu știu cine era...

Adio, tu rămâi pentru mine ceea ce definește frumosul; și; poate, ești poezia sau jalea nopților; pentru tine scriu fantezia aceasta, corpul tău era o dantelă, și nu voiai prea multe laude, fiindcă timpul e scurt.

Iată, și astăzi aud muzica în amurgul acesta de toamnă; ah, dar ce dezgust au adus anii de depărtări și pustiu, câte alte plimbări de rușine și plâns...

E noapte, da, e pustiu, aș vrea să te uit, căci sufăr; n-aș fi blestemat în frigul nopților, dacă tu ai fi fost cu mine...

Voi, femeilor, ați nenorocit o mulțime de scriitori, care s-au fotografiat pe un bagaj de cunoștințe.

Pentru tine am disprețuit o bucată de pâine, pe care apoi mă sfădesc să o găsesc.

O, dacă toamna cântă melancolia morții împrejurul acestei case, a cărei istorie mă acoperă de spaimă, în care aștept cele din urmă căderi, de care râd, de care oamenii mă hulesc, într-un urlet pe tot atât de păcătos.

Dormi în pace, trăsnet atotștiutor; ucide și clipa aceasta care spune că ești nimic.

E noapte cu foșnet bolnav de flenduri puturoase, tăceri grave și mizerabile mângâieri. Adorm. O, iartă-mă, țigancă cu ochi de vrăjitoare; noapte, care mă amăgești cu ziua care vine.

Astăzi e sărbătoare; apa rece cu care mă spăl mă trezește; un clopot greoi sună departe... Să ne gândim la Dumnezeu!...

Îmi pare că nu mai am nimic de spus; privesc. Viața e pentru cei inteligenți; ei nu fumează fără cafea, și, desigur, au luat trenul pentru alte zări.

Câtă frumusețe ce nu mai spune nimic, când ai ajuns că nu știi unde să te duci...

Când va ninge, cât de frumos va fi prin orașul alb...

Aud o romanță din voce, cu suspine din depărtări; ea vine de pe aproape; tace și se aude din nou; femeia care cântă pare că vrea să-și spună și felul său de a iubi.

În camerele mari, cu piano, sunt tăceri și amintiri mai plăcute, și cafeaua, sau ceaiul, convorbirile politice, sau de artă, plecările și promisiunile dau o notă mai reală a vieții.

Pe stradă.

Dacă e adevărat că tuturor ne vine rândul să fim deștepți, sau proști, sau regi, sau cerșetori — în mulțime suntem oameni și fiecare ne ducem unde trebuie.

Astăzi însă e târziu; este ecoul unui cântec american, fantastic, ce nici el nu știe ce vrea; iată, am fost în grădina unui restaurant, pe urmă într-o berărie, consumatorii erau inteligenți, numai singur patronul făcea socoteli într-un registru; în zile de acestea, caietul meu rămâne fără de nici o linie, și sunt săptămâni de când n-am putut spune o plăcere sau o durere.

Câteva nopți n-am dormit acasă; mi se părea că în absența mea cineva putea să citească aceste impresii și să râdă, sau să rămână obosit că nu înțelege.

Am fost și bolnav; hârtia scrisă mi-apărea ca o lengerie veche ce foarte puțin poate fi necesară; dar e mult, e un timp de când n-am scris nici câteva sute de pagini; uitasem că e frumos a fi un muncitor intelectual.

Ce trist e să rămâi un fost intelectual ca prietenul care m-a găsit aseară pe o alee cu flori, pe o bancă.

În sfârșit, ne-am adus aminte unul de altul, el — despre mine, foarte vag; eu — despre el, asemenea, cu deosebirea că era pe atunci, poate și azi, un destul de învățat om.

Singur de obicei, cu ochii mici, în dosul ochelarilor, meditează la adevărata valoare de artă; în seara aceea am mers să-mi arate biblioteca sa, într-o cameră pe o stradă destul de retrasă. Erau cărți destul de rare, dar îl interesa mai mult să-mi dau părerea despre prietena sa, care acum prepara cafeaua.

Era răcoare, ușa deschisă spre un mic balcon lăsa să intre seninul nopții.

În mica odaie, la lumina lămpii, am citit notele unei femei, care de mult așteaptă să fie citite și înapoiate.

Citesc:

„E altă noapte, te aștept... nu e nimeni, mă dezvolt în tăcere; pe pernă e un parfum tare, și plâng viața mea pierdută, că e târziu... E târziu, de acum nu voi iubi decât rochiile de mătase și poeziile triste.

Ah, dacă vreun poet ar avea răbdare s-asculte trecutul meu — ar forma un întreg roman...“

Urmează multe pagini cu impresii din voiaj, cu cunoștința mai multor domni, la care unuia îi admiră inteligența, altuia sentimentul, și altuia puterea de muncă și economie; foarte puțin amintește de un tânăr poet, care era prea sărac.

Într-una din zile i-am înapoiat manuscrisul; nu era acasă.

Câteodată, vremea trece cu nimicuri de acestea, care rămân prea intime sau fără nici o urmă.

Când vezi goana străzii, cu zgomotul roților și al muncii, abia observi liniștea celor din trăsurile de plimbare, sau care se duc și vin de la gară.

Cu toate acestea fiecare avem o poezie a noastră, și adeseori cei mai interesați devin foarte simțitori în convorbirile despre artă; o, cât sunt de superiori și în curent cu tot ce s-a scris!...

E toamnă... senin, aeroplane vuiesc în aer; în tremurul lor ușor pare că râd și absorb aer pur.

Rar se mai uită câte un trecător la ele; unii ar dori să le vadă căzând; o domnișoară spunea râzând că ar voi să fie sărutată la o înălțime de căteva mii de metri: singura ei

plăcere, și, până atunci, nu va permite nici o sărutare pe uscat sau pe apă...

În aer... în atmosferă... mă las pe spatele unei bănci și mă uit în seninul rece de toamnă; copacii încărcați de frunziș galben așteaptă ca să se scuture deodată; păsărele de iarnă țipă pe undeva, cu ecou de pustiu și tăcere.

Fete grase cu părul pe spate, băieți, de asemenea rotunzi, întorși de curând de la băi, vorbesc manierat, pășind pe nisipul aleii, sau trec pe cai ori biciclete.

Ce lume senină și educație aleasă!...

Pe bănci, domni, doamne citesc ziare de dimineață, se discută despre o sinucidere de la un hotel. Relațiunile de dragoste între acești tineri urmau de câteva luni de zile; după cum arată ziarele, ei erau de bune condițiuni și încă nu se poate ști cauza sinuciderii; pe revolverul prețuit la o mare valoare era gravat: viață sau moarte.

Un pensionar cu ochelarii strâmbi, pe vârful nasului, nu aprobă acest act și spune că dânsul a făcut mai bine fugind cu domnișoara care i-a devenit, mai pe urmă, soție. Vecinul său, mai filosofic, îi răspunde că e lume destulă și fiecare face cum poate, și, la urmă, nici nu-l interesează, citind atent, cu totul altceva.

A bătut vântul... frunzele cad peste noi și peste ziare. Am plecat pe o alee fără bănci; trec singur pe lângă bazinuri de piatră părăsite și, de la sfârșitul parcului, privesc câmpia nesfârșită, peste care se lasă corbii și vântul părăsirii...

Îmi amintesc de toamne pasionale, în care eroii se împușcă, sau se otrăvesc, se spânzură, se aruncă în mare sau înaintea trenului.

E trist... Frunzișul e galben și sunt și frunze roșii ca pete de sânge; dacă vrei să rămâi pe gânduri, pe aceste alei de

toamnă, e prea mult mister, și nu e nimeni să râdă sau să te plângă.

Numai poeții redau, în câteva strofe, aceste stări de melancolie; numai ei ne amintesc de tăceri și singurătăți...

În drum, spre oraș, m-am gândit la descrieri care sfârșesc cu speranțe de viitor. La colțul unei străzi așteptau mai mulți un tramvai; pe bulevardele mari, vântul duce repede praful și frunzele, până departe...

E toamnă... cu tramvaiul am ajuns la celălalt capăt al orașului; pe aici sunt cazărmi și fabrici.

Am rătăcit și pe aceste străzi ca prin marginile unui oraș de provincie; pe maidanele goale se lăsau corbii, iar zarea era închisă și rece. Pe o stradă din acele locuri am intrat în grădina unui restaurant, unde am stat mai mult pentru un vin nou care era și bun, pe când un gramofon cânta într-o cameră a acelui local.

Un tânăr elegant, cu floare la reverul hainei, un fel de nebun distractiv, sprijinindu-se în baston, privea la consumatori cu mișcări leneșe din corp. Într-un târziu, i se făcu semn să ia loc la o masă. Acest nebun mânca și cânta după gramofon, și, din când în când, se ducea la masa ofițerilor pentru a se recomanda, ceea ce făcea o deosebită plăcere doamnelor... Gramafonul cânta când ca o fanfară, când cântece populare din voce; era totuși liniște, izolare, iar vinul dădea visări că sunt și mai singur...

Spre seară, am luat, în oraș, câteva cafele într-un local plin de lume, printre care se distingeau câțiva poeți, câțiva artiști; vor apărea, desigur, în toamna aceasta, câteva reviste literare cu scriitorii de talent, cu o notă nouă în poeme mici, sau cine știe în ce fel...

Plouă încet... cafeneaua e și mai plină, și când se face tăcere s-aude cum cade ploaia încet, care predispune la

somn… Noapte… Pe asfaltul ud se răsfrâng luminile felinarelor și trec umbre de trăsuri și de oameni… pare o carte cu îngeri, demoni, stele, suflete și alte vedenii…

Câte întâlniri, mai ieftine sau scumpe, rămân în urmă, și câte străzi cu grădini plouate, cu parfum de toamnă, până spre casă…

Cu un creion de grafit, coloarea gri, sau plumb, am transpus câteva momente aici; am plecat să continui într-un alt loc, mai favorabil, o inspirație poetică.

De mult s-a lăsat un zăbranic, despărțindu-mă de frumuseți pe care le-am convenit cu tine.

Mi-e imposibil… pe vremea cărui?!…

Iată călugărul-poet, prin taverne, prin turnuri… însăși Doamna acelei țări a luat cunoștință de poeziile sale, dar ce este acest poet suferind care vrea să pasioneze publicul?…

Iată o parte ce nu-și are explicație; lăsați-mă în secret…

Încerc să mai cuget…

Se spune că acest călugăr poseda un fel de erotomanie larvată, de care toți ceilalți fugeau ca niște simpli găinari; sub rasa lui, din când în când, făcea să lucească lama unui pumnal; vremurile sunt atât de ticăloase…

Niște manuscrise încredințate unei ibovnice, în care nu făcea economie de politică pentru conducerea popoarelor, el fiind într-un voiaj prin Orient, afla din ziare că mai mulți admiratori, împreună cu ibovnica sa, se strâmbau, după cum erau teoriile sale.

Trebuia să se întoarcă în țară, să liniștească spiritele, cum se întrebuințează la astfel de ocazii.

Pe străzi erau aceiași evrei bâiguind, sau câini scuturând din urechi…

Ca acei autori de povești, el se gândea, prin umbrele zidurilor, la frumoasele ambițiuni de a ajunge bogat...

„Cetate de vânzare, ce cumpărător îți lipsește...“

Neavând ce mai aștepta de la o societate în care cetățenii nu mai isprăveau de a se cultiva, el era mulțumit muncind departe de aforismele unor trecători de a guverna.

Prea puțini au cunoscut pe acest straniu călugăr.

Era într-un salon de magie...

O după-amiază de iarnă, care trecea tăcută, într-o stradă lăturalnică; pe la ferestre și printre câțiva arbori ningea pentru a nu știu câta oară din viața lui...

Patriarh al magiei negre, aruncând, din când în când, pe masă, un pumnal, el istorisea câte o femeie în mătase albă, aruncată pe un divan, despre viața sa și a altora, care n-a avut nici un înțeles...

De atunci, au trecut ani... Se crede că acel călugăr s-ar fi sinucis...

„Ca și pe acea stradă lăturalnică, ninge...“

... Păsări negre de pradă se coboară de asemenea pe străzi singuratece... Poate numai eu singur, pe această vreme, mă mai gândesc la acest călugăr sinistru...

La câțiva pași, orașul se administrează cu oameni dispuși; spre seară se aprind lămpi, ziarele anunță evenimente de prin provincii... dar această singurătate se poate admite, mestecând o bucată de pâine, prin aceste locuri...

Un entuziasm de muncă se zvonește din ce în ce mai aproape; întreprinderi din care se trăiește bine...

Când scriu, aștept...

Câte nu ascult eu!...

Sunt într-o cârciumă, tu înțelegi... poate eram simpatic ca un poet al „Scânteilor galbene“ al „Vremurilor de plumb“... încolo tăcere...

Printr-o confuzie se spune că am cunoscut pe acest călugăr...

M-am lăsat să mă observe atâți vânzători, dar m-am gândit unde se petrec aceste fapte...

Este aceasta vreo resemnare de a compărea, și ca acești negustori să-mi producă material ziaristic în schimbul unei remunerări care, pentru moment, are aparența unei satisfacții...

Sau... noi nu răspundem de cele ce scriem... Aceste păreri pot fi luate de oriunde...

Se întunecă...

Vinuri stricate... numai câțiva bani...

Câteodată aceeași mizerie, aprecierele de mare poet îmi adaugă încă un gând amar...

Iubire, muzică de noapte la o grădină publică... De pe o bancă privesc mulțimea care se preumblă serioasă printre straturi de flori, argintate de globurile electrice...

Prin tufișuri — fete, sau domnișoare în rochii subțiri, cu elevi de școală, sau militari...

Râsete, șoapte...

Un tânăr îmi cere sfaturi pentru un amor nenorocit.

Fanfara răsună peste grădină și peste oraș.

Cântece vechi, flori, amanți atât de tineri... mă cheamă cu mulți ani în urmă...

Iubiri pe care le-am uitat mă ridică să plec pe străzi adormite...

O, pasiuni amoroase...

„Vântul tremură-n perdele astăzi, ca și-n alte dăți..."

Vinurile ce-am băut mă predispun spre crimă... mai am câțiva bani... mă duc să-mi cumpăr încă o butelie... poate înnebunesc, poate încep să cânt... Sunt singur...

Cei bătrâni, cei nefericiți pot fi îndopați cu vin... Decadență... Simbolism... Poezie... Se face târziu...

E seară. M-am sculat din somn... Dormisem mult... Câteva somnuri de acestea îmi arată ce este moartea. Ce plictiseală!... Mă uit... Mai am puțin tutun... Cu ce să încep?...

Aprind o țigară... Întâi, e tăcere... Apoi câțiva greieri de seară, lătrături de seară, o harmonie, o ghitară, voce...

Desigur este pe aproape o stradă veselă...

Mă gândesc să-mi fac toaleta vreun ceas; câțiva bani pe care îi mai am mă grăbesc să-i dau pentru uitarea necazurilor...

Încă o noapte dezordonată...

O țigară, un scriitor își transpune gândurile.

Cineva, departe, muncește și pentru noi...

Citesc o gazetă și mă aflu în mulțime...

Nimic deosebit. Sorbim din pahare. Sunt femei obosite; ele, din când în când, își șterg nădușelile cu tampoane de pudră...

Un cântăreț dispune cu minciuni amoroase.

Dar iată zorile...

Câteva ocazii de acestea îmi arată ce este viața...

Ce plictiseală... Întâi, tăcere... Apoi câțiva cocoși de ziuă, câteva rulări de care grele... despre ziuă...

Retrageri, sau continuări... Nimic deosebit...

O țigară... câteva clipe pentru toaletă... Dar iată chiar zorile...

Ne aflăm în plină epocă de anchete și discuțiuni în legătură cu manifestările noastre literare de ultima oră. Este, oare, o trezire tardivă a unora de a se interesa prea asiduu

de aspectele unui atare produs de lux, lăsându-ne a înțelege din sesizarea aceasta că poate mergem spre decadență?...

De ce, oare acest simptom alarmant?...

S-ar părea că ne convulsionăm într-o criză de așteptare a unui geniu poetic care, după actuala stare de lucruri, nu va apărea niciodată... E o nedreptate rău intenționată față de talentele noi, considerate de unii ca tineret fără experiență, și care n-ar adăoga cât de puțin la cultura poporului nostru, deprinzându-l cu o educație anterioară. Creațiile artistice de seamă, la oricare alte țări civilizate, n-au venit fără mari mișcări culturale.

Poezia nouă, în aceste împrejurări de schimbări sociale, nu mai poate fi lăsată numai la discuțiunile de cafenea de prin orașe; menirea ei este de a fi cunoscută cât mai mult, de toate clasele sociale de cititori, de unde apoi ar putea evolua spre acel viitor promis pe care îl așteptăm...

Ar fi regretabil ca acest flux de frumos, de care abundă literatura noastră acum, să nu fie răspândit, transfuzat acolo unde se cere, zăbovind în trecut cu același fel de educație populară, fără a se adăuga partea nobilă din frumosul creațiunilor noi.

În felul acesta operele poeților actuali și-ar regăsi adevăratul ecou de artă a vremii. Și fiindcă vorbim de educarea maselor populare, credem că ele au ajuns la maturitatea înțelegerii a oricărui fel de artă, fie ea cât de subtilă...

București... Îți vine să râzi... cu toate că îți vine să râzi... Capitală, studii, predispoziții directe spre matematică, pe de altă parte pentru literatură...

Drepturi sociale... Femei care vorbesc. Curios! Nu știu pentru a câta oară sunt pe aici. Se spune că mai sunt un fel de savanți care își respectă meseria pentru afecțiuni neurosimpatice...

Rezultatele: adevărate minuni...

Pare că se află cam multe căruțe cu motor, ceea ce ne arată că sunt oameni bogați... Socialism... cluburi... pace... liniște...

Viața sa intelectuală îi adusese obișnuitele indispozițiuni de nervi.

Rătăcit printre ai săi, simțea că nu mai prezintă nici un interes.

În niște zile călduroase de vară se hotărî pentru niște țărmuri de mare, împreună cu o tovarășă... Ca și un mort ședea dezbrăcat la soare, pe nisip, sau ca doi primitivi printre stâncile bătute de valuri. Natura și cerul plin de soare păreau că voiesc să ajute nervii lor obosiți.

Ca umbra lor pe nisip, în pustietățile marine, priveau în zare vapoare, spre alte continente.

El era născut pentru orașe mari:

La țărm,
O, gând amar...
Singurătăți,
Pribege seri de primăvară,
Parfumuri ce se duc pe vânt —
Și flaute din stânci de mare...
A fost ca niciodată...
Îngrijitoare așteptări,
Și valuri ce foșnesc la țărm.
Singurătăți,
Și flaute
Din stânci de mare...

Cântă, lăutar... un cântec pribeag și străin...

Hai, cântăreț... ce zări vom ajunge de la această cârciumă bătrână?...

Și, fiindcă m-ai făcut să plâng, ține niște bani.

Sensi a trecut pe aici...

Hai, cântăreț, ce zări vom ajunge de la această cârciumă bătrână?...

Ascultă graiul meu decadent... Deși sunt obosit de drum, poate vom găsi frumoasa cu ochi de safir, cu cântecul tău pribeag și străin... Sau să uităm acestea în fumul unei țigări... Auzi fonografe publice și viața în intensul ei... Ce poate să mai fie?... Suntem la sfârșit; să bem și să uităm... După mii de ani, evoluția spune că poate și mai mult...

În curte, aceleași distracții observate mereu, în anii cât a fost locatar... Viitorul îl mângâia cu iluzia și surpriza unei locuințe mai confortabile și un trai mai comod...

Într-un dulap dădu peste niște hârtie-monetă, necesară prezentului... Puțin efort, și în curând alte zile cu alt cadru, cu alt decor, pentru a-l dispune spre noi lucrări...

Dar îngrijorări politice.

Gazetele vestesc enervant retrageri de guvernare...

În cameră totul deranjat. Sensi se pregătea să se mute. În puținele odăi, unde se plictisise câțiva ani, lăsa pe podelele goale câteva jurnale și hârtii... Gândea, acum, la cei care au case curate și baie... Peste drum, pe fereastra deschisă, pe balcon, la etaj, femei scuturau perne și covoare, aceleași toate, cu aerul lor de stabilitate...

Prea plictisit, trimise să-i aducă niște vin, remediu sigur pentru împrejurările în care se afla...

O visare mai întârzia în fumul unei țigări. Se gândea la noi cunoscuți pentru eventuale ieșiri din uitarea ce-l înconjura. Mereu febril, se complăcea în aceleași acțiuni...

Dincolo de poezie însă, ecourile vieții răcneau în fereastra sa.

Camionul se opri la poartă. Oamenii încărcau; odăile rămâneau goale, cu visurile ce au adăpostit, ca și suferințele unor ani de zbucium...

Pe noua stradă, noiembrie îngrămădise frunzele pe la uși, și foșnet de iarnă intra prin ferestrele fără storuri... Mai sorbind din vinul uitat într-o sticlă, aranja câteva mobile.

Foșnetul iernatic trecea pe la noua locuință, și pe strada necunoscută făcea popasuri întârziate.

Singur în noile odăi; o cafea adusă și încercarea de a se familiariza cu zidurile atât de curând părăsite de alții. Cine au fost ceilalți? Cine ar fi el?... Interesează, oare, când viața e atât de grăbită pentru unii? În două-trei zile, intimitatea locuinței deveni familiară... La o masă întorcea foi după foi scrise, urmărea sfârșitul unui manuscris ce era discutat de mult.

Deși fire independentă, și aproape necunoscut, totuși activitatea lui era urmărită cu interes.

Câteodată, se întreba ce mai vor unii oameni de la el...

Ecourile brutale ale prozei cotidiene îl strigau sub ferestre, și oamenii nu înțelegeau firea lui...

Prin cultură trăise toate civilizațiile; ceilalți păreau rămași cu mult în urmă...

Ce satisfacție ar fi meritat și cum putea să o ceară?... De la cine?

De aceea își vedea de munca lui de visător, singurul îndemn ce-i mai rămăsese.

Vântul iernatec șoptea împrejur... Câțiva fulgi de gheață căzură... Privea întâile manifestări ale unui sezon atât de vitreg celor cu venituri modeste...

În vremea aceasta, când poezia decadentă și simbolistă cere tot mai mult material, cu nota unei culturi epuizate, piața literară, ca și pentru alte curente, dădea prea puțini cititori. El trecea ca un autor misterios. În jurul său civilizația îl făcea să se gândească la romanele mecanicii grăbite;

afundat în scaun, cu creionul distanțat, trecea, pe câte vreo hârtie, însemnări dezolante... Anii treceau deprinzându-l cu o viață după jurnalele săptămânii...

Un manuscris al său ni-l arăta găzduit pentru câteva nopți într-un castel, fără să arate pe seniorul proprietar...

Se găsea aici gândindu-se, poate, la sute de ani...

În același manuscris mai adaugă că ar fi găsit în hrube buți cu vinuri și rachiu, ce l-au hrănit vreo doi ani, în care timp și-a scris cronica vremii.

Călugăr cult, lăsa să fie vizitat, din când în când, de voievozi de seamă...

Un timp, jupânese văduve ascultau cursurile lui despre viață și despre iubire...

Vacanța de Crăciun se anunța tristă pentru mine, ca pentru străini. Priveam cărțile în care trebuia să uit singurătatea sau farmecul acestor sărbători de distracții și banchete.

Va fi aceeași odaie ce se încălzește cu greu, unde vor trece și aceste zile, la fel sau mai trist ca celelalte.

Ceva, însă, îmi spune că poate va fi altfel, și deși nu dădusem nici o atenție unei scrisori primită cu câteva zile în urmă, în noaptea aceasta o reluai pentru a o citi din nou.

„Iubit poet, cu multă greutate aflându-vă adresa, vă scriu ca un necunoscut admirator, care vă roagă să petreceți Anul nou la dânsul, în satul C... prin gara M... unde vă așteaptă o trăsură. De veți veni sau nu, rămâne cum veți crede; eu însă, vă aștept, Radu."

A mă deplasa pentru un admirator necunoscut... Din nou stăteam cu ochii în gol, gândindu-mă să-i răspund, sau să aștept zile să treacă pentru a mă decide! Și modestia rece a odăii mele îmi spunea că tot mai bine ar fi să mă duc, oricum ar fi. Zilele treceau și zgomotul particular al

sărbătorilor mă întrista și mai mult. Un dor de variație mă lua mereu, și invitația își făcea loc ca o preocupare definită.

Am plecat, în ajun, într-un vagon plin de lume. Mă duceam la întâmplare și chiar cu o adâncă tristețe. Abia auzii prin mulțime numele gării [la care trebuia să cobor. În dosul gării][1] pustii găsii trăsura și țăranul singur, pe capră, care îmi spuse râzând că pe noapte vom intra în sat.

Câmpii înghețate și crânguri goale rămâneau în urmă și apăreau... iar tristețea din tren mă urmărea mai înainte, fără să mă întreb: de ce am venit pe aici? Stelele apărură, și o fază de lună arătă pustiul înghețat și fantastic.

Frigul se lăsa aspru... Prin satele pustii se auzeau ecouri de colindători puțini, iar căsuțele acoperite cu trestie dădeau fiori...

Departe, într-un câmp pustiu, trăsura intră pe o alee lungă de copaci goi, și vizitiul îmi spuse că am ajuns. Ascunsă între copaci, în câmpul înghețat, casa păru izolată cu totul de sat. O zidire veche cu două etaje, în care primul era stins și nelocuit.

O singură lumină se zărea la o odaie de sus, cu un balcon vechi și întristat...

Nici o mișcare de primire. Peste tot tăcere. Amorțit de frig și rămas singur în sufragerie, singura odaie luminată pe care o văzusem de afară, priveam de lângă sobă serviciul de masă pentru o singură persoană și sticlele cu băutură... Așteptam... Părea că sunt într-o locuință din care cei de acasă plecaseră pentru a scăpa de singurătatea unei clădiri atât de vechi, cu gratii și ziduri groase.

O căldură plăcută, totuși, și aerul antic al acestei clădiri mă familiariză întrucâtva, și așteptam...

[1] Text preluat după cele trei periodice în care a apărut. În *Opere* — 1944, evidentă greșeală de tipar *(n. ed.)*.

O scrisoare deschisă, pe masă, mă atrase de la sosirea mea... Apropiindu-mă o citii:

„Fii binevenit. Bea pentru un an mai bun. Sunt eu care te-am invitat, Magda."

Îmi trăsei scaunul și stam trist, privind serviciul singuratec și buteliile, într-o tăcere care îneca orice surprindere de relațiuni omenești și care spunea: adu-ți aminte că ești departe și nu mai cerceta nimic...

Stam încă în sufragerie, în țăcănitul monoton al unui ceas vechi, uitat pe un dulap, bând vinurile alese în sănătatea acestei necunoscute, care aranjase această amăgire, pe care în amorțirea alcoolului o găseam duioasă, iar zidurile foarte vechi și groase spuneau: rămâi la noi.

Privirea rătăcea în fumul țigării, presupunând mulțimea odăilor și din acest etaj, care dormeau închise, goale sau mobilate, în noaptea lor.

Era târziu. Mă plimbam încet, și privirile mele se opreau la ferestrele cu gratii înfipte în zidurile groase, zărind o lună fugară pe un senin cu un câmp înghețat.

Pentru a uita și opri spaima ce se lăsa, îmi luai ultima sticlă rămasă, stinsei lampa de aici și trecui prin sala largă, luminată slab de lună, către odaia de culcare, unde lampa aprinsă mă aștepta.

Căldura, covorul moale și grosimea zidurilor zugrăvite de mult, și aceleași gratii la ferestrele atinse de un desiș de copaci lungi și goi, mă izola liniștit pentru a mă crede într-o locuință visată și în care aș fi voit să rămân uitat. Mobila veche, cu un parfum de povești, arăta odaia unei femei care părea că plutește pe lângă mine, șoptitor, pentru a mă face să zâmbesc.

Lângă pat, pe o măsuță, câteva cărți, un caiet gros, o hârtie cu fondante și țigări fine stăteau ca niște tovarășe

ale insomniei, aici, în această clădire veche, înconjurată de copaci vâjâitori sub palida lună.

Pentru a nu plânge în această vrajă, pe care o suportam dureros, băui ultima sticlă ce o adusesem, luând și din fondantele deschise. M-am culcat târziu; stând între perne, luai caietul pentru a citi impresiuni scrise de aceeași mână ce-mi scrisese scrisorile ce le primisem grăbindu-mă trist la această fantazie — de a veni pentru Anul nou într-o locuință atât de veche și aproape pustie, ascultând șoapte duioase pentru a nu mă simți amăgit.

Caietul se deschise la o foaie îndoită, unde câteva rânduri veneau ca o explicație:

„Nu mi-a plăcut să amăgesc pe nimeni, găsind acest lucru neserios și mai totdeauna cu urmări triste. Aș dori ca această nebunie a mea să-ți rămână indiferentă. Mi s-a părut viața în ultimul timp atât de sever serioasă, încât doream o amintire în aceste ziduri vechi, pe care, după plecarea dumitale, voi simți-o fără a ști nimeni, — până atunci, când felul meu de a fi îmi va dicta să vă cunosc personal, sau nu. Te rog, iartă această amăgire.

Sărbătorile le voi petrece cu familia, în orașul din care ai plecat, și ne vom întoarce aici pe la mijlocul lunii.

Încă o dată, te rog, să ierți singurătatea și neexplicarea în care îmi place să mă afund, visând la atâtea câte au fost...

Scrie-mi ceva în acest caiet... M."

În vagul unor tăceri lungi, adormii în vâjâitul stufișului de copaci, ce înconjura ca un crâng această casă depărtată.

M-am trezit târziu. Un soare clar lumina odaia parfumată și caldă, iar zarea se întindea la ferestrele vechi cu întinderi de câmpii înghețate și zboruri de păsări iernatece. Spălându-mă, mă trezii, și mă simțeam, întrucâtva, mai

lămurit de situația mea; mă gândeam că a doua zi trebuia să plec, ducând cu mine o nouă melancolie, pentru nu știu câtă vreme. Voiam să văd această casă din depărtare, din parcul ei sălbatec, înainte de a pleca, și coborâi ușor scara lată și veche, pe unde venisem.

Trăgând un drug de la o ușă uscată, din sala de piatră, ieșii pe niște trepte vechi și înverzite, privind aleea nesfârșită și goală, ce mă umplu de o melancolie amară, fără a putea să înaintez. Reintrai în vechea clădire, cu ecoul ei de pustiu, care, totuși, părea mai puțin întristătoare, ca violetul fumuriu din fundul parcului sălbatec.

Rătăceam neauzit printre sălile tăcute...

Pustiul acesta explica sufletul necunoscutei mele, care se decisese de a mă avea aici, desigur, după multe zile și nopți de singurătate gândită...

Masa și vinurile alese urmară cu o varietate deosebită. O cameră pe care o zării întredeschisă licărea de butelii... Nopți de visare, în care uitam orașul spre care trebuia să plec pentru totdeauna. În ultima noapte recitii rândurile ei din caiet și voiam să-i scriu, după cum mă ruga, terminând scrisoarea.

Beam vinul cu fondanta pe care o luasem, și aprinsei o țigară fină din cele lăsate de ea. Putui să scriu câtevai rânduri cu o mână tremurătoare:

„Buteliile de vin, consumate de mine, iubită necunoscută, vor spune că ai amăgit un bețiv. Poate vei uita că am petrecut un An nou într-o clădire veche și fantastică, care m-a putut găzdui atât de puțin, pentru a mă reda mai învins în zgomotul orașului ce va pătrunde în odăița închiriată, ce se încălzește atât de greu... Un plâns supărător vei auzi în această cameră după plecarea mea, și nu cred că voiai o astfel de amintire... după cum și eu voi duce cu

mine un duios ecou, care nu știu de este ecoul glasului tău. Un cuvânt fantastic… adio. Va plânge acest cuvânt în parcul sălbatec, la ferestrele vechi, cu gratiile lor de fier, după cum mi-a plâns și mie în ultima noapte de amăgire, în aceste ziduri groase, pe care, părăsindu-le, nu știu cum le voi privi ca să nu plâng. B.“

Sunt mulți ani, și palate vechi, și case vechi stau uitate în depărtări de sate… și câte alte ziduri din zilele noastre nu vor deveni odată tot atât de fantastice…

CUPRINS

DIN PERIODICE

DE PAȘTI

Un fel de veselie prin mahalaua înfundată... E doară zi de Paști, zi de repaos. Scrânciobul se învârte plin și colorat, iar lăutarii cântă cu foc...

„Tu unde ești, Marie, frumoasă fată de mahala?...“

Pe cerdacul căsuței tale, părinții tăi bătrâni se uită la lumea care trece; un marinar în concediu cântă din harmonie, și valsul lui se pierde prin mahalaua plină de soare, de coji de ouă roșii și de fărmituri de cozonac. Căsuța voastră, acum, are igrasie și parcă s-a mai aplecat, acoperișul de șindrilă a putrezit detot.

„Tu unde ești, Marie, frumoasă fată de mahala?...“

Pe la portițe stau cavaleri și domnișoare; și râd; și își dau cărți poștale ilustrate; numai la portița voastră nu e nimeni, și nici o bicicletă, nici o trăsură nu se mai oprește, și nici un domn elegant nu mai coboară ca altădată.

Dar tu erai plină de viață, și rochiile tale scumpe le admira toată mahalaua; nici o fată nu era geloasă pe tine, fiindcă sticluțele cu parfum și toate bomboanele pe care ți le dădeau liceenii, și băieții de boier, și subofițerii, și toți amanții tăi le împărțeai lor.

Te iubeau cu toții, erai atât de bună, și tu râdeai mult...

Când aveai timp citeai, și printre cărțile tale felurite erau multe care îți vorbeau de o viață mai blândă, de o iubire mai nouă, pe care tu nu le înțelegeai, dar care te puneau pe gânduri.

Mai târziu, prietenele tale spuneau că te-ai schimbat, și ieșeai din casă tot mai rar; inima ta începuse să bată neînțeles, pe când toți te credeau fericită.

Și acea durere ascunsă, care pune trandafiri pe obraji, într-o zi te-a făcut să părăsești, pentru totdeauna, această lume pe care tu o mângâiai cu frumusețea trupului tău...

E Paști acum, și mahalaua e plină de soare, de coji de ouă roșii și fărmituri de cozonac, și tremură de cântece de harmonie și de râsul ascuțit al copiilor și al fetelor pudrate.

„Tu unde ești, Marie, frumoasă fată de mahala?...“

PE MAIDAN

Un copac cu frunzișul uscat, smuncit de vânt; un porc în spate cu un corb; un bordei cu un geam lipit în lut; un maidan; un râu resfirat ca niște degete nervoase care pipăie pământul; frig... cerul e de plumb.

„Pentru cincizeci de bani o femeie din bordei bate-n geam... Vrea iubire...“

Bate vânt... sss... spune frunzișul uscat... și copacul se smuncește singuratec în gunoaie... porcul râmează, corbul ciupește din spatele lui...

Acoperișul bordeiului e bine întocmit... bucăți de tablă ruginită, farfurii sparte, cărămizi și țoale...

„Pentru cincizeci de bani o femeie din bordei bate-n geam... Vrea iubire...“

Bate vânt... sss... spune frunzișul uscat... plouă mărunt... femeia din bordei a început să cânte din drâmbă... fii... fii... zum... zum... zum... porcul își mută locul, corbul deranjat se ridică, se lasă iar pe spinarea lui...

Plouă mărunt... Mă gândesc că n-am cincizeci de bani...

Sss... spune frunzișul uscat... Cerul e de plumb... Vântul lovește cu ploaia subțire...

„Pentru cincizeci de bani o femeie din bordei cântă din drămbă... Vrea iubire...“

ZBORUL CĂRȚILOR

S-a scris atât de mult încât, fatal, tot ce se mai scrie pare că s-a mai spus. Se repetă, conștient sau inconștient, aproape fond și formă, de condeiele de meserie și de acei de bună-credință care au curajul să creadă că sunt cu totul originali.

Chiar această observațiune de acum desigur că s-a mai făcut. Da, se scrie... Și sunt scriitori atât de simpatici, care țin la operele lor atât de mult, și pe care ți le citesc cu atâta voluptate încât vezi că scepticizmul tău e cu totul fără nici un sens.

Cititorii, la rândul lor, citesc zilnic: ziare, reviste, volume, cu acea răbdare și curiozitate care se dă numai lucrurilor noi, deși în acest apogeu de cultură, sub ochii lor, joacă, fără voie, o semiplagiare universală. Și cum ar putea fi altfel într-o continuitate uniformă a unui concept de viață ce se repetă de veacuri?... Dar ciudățenia vine de acolo că tocmai ceea ce ar mai putea fi întrucâtva mai nou, aceea pare că plictisește mai mult, că e banal, citindu-se însă cu o cunoscută concesiune vechile banalități atât de drăguțe...

Cu toate acestea fiecare e însetat după ceva nou... Duioasă contradicție!

Într-o noapte, pe străzile unui oraș mare, m-a surprins o furtună de ploaie, și m-am refugiat, din întâmplare, într-o librărie. Ploua torențial, orașul devenise pustiu, iar eu stam

rezemat între niște tejghele pline cu turnuri de cărți și înconjurat de rafturi ticsite cu alte zeci de mii de volume, care te amețeau numai privindu-le. Citeam titlurile acestor teancuri, și ele începeau, încet-încet, să se așeze, și chiar numele unor autori se confundau.

Mă gândeam, atunci, la proprietate, concurență, și în special la proprietatea literară... Ploua, și în librărie era o tăcere tristă... Aruncate pe un colț de masă, câteva broșuri subțiri și anonime își arătau și ele numele lor: *Pentru pâine, Dreptate, Adevãr,Iubire...*

Nu oare pentru aceste simple principii e toată această bâzâială de comentarii și compilațiuni psihologice și patologice, care în loc să limpezească mai mult întunecă înțelesul lor originar?...

Atunci înțelegi de ce atâtea genii nu s-au preocupat de nevoia scrisului și de ce alții și-au negat valoarea unui mare număr din operele lor.

Era târziu, ploaia mai încetase și pornii spre casă prin noaptea plângătoare și pustie. Dar, ca un coșmar, cărțile între care stătusem veneau după mine, și parcă toate librăriile din lume, toate bibliotecile oficiale și particulare își concediaseră, pe ferești, convoiurile colosale de cărți care zburau umplând cerul, iar vântul le spunea numele lor când mai plângător, când mai sălbatec...

Și o spaimă de tot ce citisem, de câte auzisem, mă cuprinse, și regretam că, creierul meu, ca și al altora, a devenit o moară hodorogită care nu se mai poate opri, care, poate, nu se va mai opri niciodată, tremurând într-un coșmar continuu de cunoștințe netrebnice...

Era târziu, și în lumina slabă a odăii mă gândeam și eu la ceva nou, fiindcă mereu se citește și mereu se scrie... Însă

ce ar mai putea fi nou decât ceea ce este ascuns și disprețuit de obișnuiții arbitri intelectuali, îndopați cu tot profitul timpului lor, sucind și răsucind înțelesul operelor care se repetă, fatal, cu un fond de idei noi de tot... aproape de când lumea... Și, adormind, mă revăzui iar în librăria în care mă adăpostisem; dar acum era pustie; cărțile zburau peste toată lumea, și, obosite, mai târziu, vor fi căzut în mări și oceane...

Numai acele broșuri subțiri și anonime mai așteptau fâlfâind, aruncate acolo, arătându-și, parcă zâmbind, numele lor: *Pentru pâine, Dreptate, Adevăr, Iubire...*

Nou... de când lumea, sau, cel puțin, mai nou decât toate celelalte banalități care și-au pierdut și spațiul, și timpul...

PE GÂNDURI

Fiindcă nu știam ce să fac, mi se pare că scriam în noaptea aceea, în pat, privindu-mi, din când în când, umbra pe perete, sau ascultam tăcerea nopții care nu trebuie să fie ascultată... Se părea că exist, și chiar mă speriam că exist.

Se știe aceasta din cărțile adânci, sau nebunești, unde se vorbește foarte mult despre om, ca ceva foarte periculos sau foarte măreț, care a greșit de la început și greșește mereu, de nu se mai înțelege nimic.

Tot oamenii au spus că sunt prea mulți oameni, și, de aceea, mă gândeam la câmpiile depărtate, și la izolare...

Dacă în noaptea aceea mai treceau drumeți întârziați vorbind tare lucruri prea cunoscute, dar cu importanța lor, am înțeles că e mai bine să stau fără a cugeta nici ziua, nici noaptea. Se poate, însă, spune ceea ce ar putea spune și alții...

Supraalimentația sau alimentația sunt recomandate pentru a se evita fuga pământului și amețeala produsă de astre.

... Ea, care nu era prinsă de aceste întrebări, deși era palidă și bătută de vânt, voia în noaptea caldă să-și liniștească o legănare amoroasă, pe banca ascunsă în fundul grădinii ce se termina fără îngrădire, într-o margine a pământului.

Privighetoarea cânta pe când am intrat s-o aștept pe banca aceea, și luna repeta lumină și întuneric prin nouri. Erau și foșniri, și dacă era și trist, fiecare știe și nu se poate reda.

Ea sosi târziu... pe când aproape uitasem pentru ce am venit... Așteptam răsăritul soarelui, sau mă deprinsesem să fiu singur... Ea spunea că totul e potrivit de frumos și că privighetoarea va înceta pentru a se auzi curând ciocârlia; aburii se vor ridica de pe ape și zorii vor fi dureroși pentru cei care au uitat să vorbească... Întâlnirile de noapte sunt prea instructive... și prevestiri enervante.

Va trebui, altă dată, s-o aștept ziua, prin grădini publice... Da, e interesant să scriu ceea ce spunea ea.

Și ea dispăru printre copacii deși, iar eu — pe drumurile pustii... Curba pământului fuge... Astrele sunt amețitoare... A te destăinui, însă, prea mult, e întristător...

UNDEVA

Treceam pe acel platou melancolic, în plimbările singuratice, acolo, în provincia depărtată, în zilele de vară, în răvășirile de toamnă, unde golul mă absorbea pentru a mă contopi cu neantul depărtărilor senine sau închise...

În ziua pustie și caldă, cocoșii cântau peste tot pământul stins și îndepărtat ca o nimicnicie, pe care auzul nu poate s-o mai uite...

O, totul vorbea de istoria pământului și a animalelor... O vale verde și urmele unor locuințe de mult părăsite, ale unui singuratec care trăia, așa cum se spune că se poate trăi. Era o jale de veșnicie în liniile simple ale acestui loc, încât ea a plâns odată acolo, cu un behăit atât de primitiv, dorind cât mai curând orașul care astupa asemenea zări...

De atunci ea se temea de mine, și numai singur treceam pe platoul melancolic unde șoptea mitologia.

Se putea crede că în pivnița părăsită din valea verde, în ziua de vară când cocoșii cântă pe tot pământul a veșnicie, ar fi rămas ceva uitat din somnul timpurilor... acolo, în pivnița părăsită.

Pe treptele putrede am coborât într-o zi, și ochii mei se deprindeau în întuneric.

Erau cruci mari de var trase pe zidurile negre, și data unor ani foarte vechi, și cotituri ce zăceau mai înnoptate și mai friguroase.

Privind în pământ se vedea lângă un perete un loc cu nisip și lut, pe care, cu ajutorul unei scânduri găsite, m-am pus să-l scormonesc, pe când, în tăcerea umedă, în acest pustiu, umbrele vroiau să mă surprindă.

Erau urme de butelii ce au fost părăsite de mult în acest loc, și scândura cu care scobeam un trecut a scrâșnit de ultima sticlă uitată ce dormea acolo de mult, ruginită și cu gâtul plin de ceară... a cărei aromă am băut-o la soare, în valea platoului melancolic, unde ea a plâns, de unde eu am plecat printre oameni, dar oamenii erau foarte ocupați...

ÎNTUNEREC

Treceam cufundat în estetica și morala timidă dictată de o normă veche.

Timpul se repeta înspăimântător în haos, și calculat în artificial.

Tristul meu prieten mă opri încet, și-mi spuse că pot veni și într-un loc unde se ducea și el fără plăcere pentru a trece timpul unei nopți de iarnă.

Nu știe nimic mai mult decât că același distribuitor dăduse aceeași invitațiune la mulți trecători și trecătoare, părând a-i studia mai înainte de a le oferi un mic plic.

Ninsoarea umplea noaptea pe când urcam scările unei mari case având scris pe ușa de intrare: orice lumină oprită.

Din întunericul antreului se distingeau în stânga și-n dreapta două goluri mai negre ale unor uși mari, deschise. Se auzea un pian. Umbrele sosite și cele care mai soseau își căutau prin sălile goale și libere, dibuind prin bezna întunericului, un loc, descoperind de-a lungul pereților șiruri de fotoliuri, ocupate sau nu, pentru a se opri din observarea[1] tactilă și pentru a nu vedea unde și la ce au venit.

Stam pe unul din aceste fotoliuri. Câteva umbre foșneau agitând căldura sălilor, dansând. Scuze din cauza întunericului și cuvinte care se găsesc rar se auzeau cu o voluptate misterioasă.

Însă cu tot curajul ce-l dădea această beznă adâncă urmau lungi tăceri, și o morală obseda aproape ca și în lumină... Dansul înceta cu încetarea pianului.

Tăcere neagră, pufniri de râs, suspine și voci singuratice, aruncate de ici-colo...

— Ce frumos...

---

[1] În revista după care am reprodus textul: enervarea *(n. ed.)*.

— Istoria nu spune că și toate animalele contemporane cu cei vechi au murit.

— Sunt milionar...

— Cu toate acestea trebuie să uităm...

— Sunt fără slujbă...

— Îmi place să fiu iubită în întuneric...

— Am furat... — Tăcere...

— Eu sunt blazată...

— Orice voce iese afectată...

— Doresc o femeie să mă urmeze în țările calde...

— Nici o voce cunoscută...

— Ce amintire...

— O horă a umbrelor... rugă o voce de femeie, și, prin întunericul tăcut, fără pian, toți se căutau lovind un sex contrar. Nereușindu-se a se forma această horă, perechi șoptitoare se izolau sau se loveau de singuraticii care mă căutau... Totul este neserios.

Afară ninsoarea cădea încă prin întunericul zorilor, și fiindcă cineva pronunță că e destul... cu tristeță sau seriozitate, toți se împrăștiară, ca de obicei, de unde au venit...

UN VISĂTOR

Purta niște frumoase plete și, cu toată seriozitatea ce voia să și-o impună, tinerețea se trăda pe figura lui cu un aer blând și feminin. Cei mai mulți îl cunoșteau sub numirea „poetul socialist”, deși era încă destul de tânăr și plin de amor.

Muncea, sub diferite forme, la câte o rudă a sa, iar de la târguielile zilnice, cu micile economii, cumpăra revistele și ziarele ce-i plăceau, pentru ca, apoi, în amezile călduroase, să le citească într-o șură, unde dormea toată vara.

Versurile lui Neculuță: *Spre țărmul dreptății* era volumul său nedespărțit, și, fiindcă citise că autorul fusese poet și cizmar, nu rareori îl vedeai prin cizmării stând pe scăunaș, între lucrători, și citind, printre loviturile de ciocan, versurile poetului său favorit.

Îl găseai, câteodată, și printre geluiturile blonde la câte o stolerie, iar când întâmplarea făcea să fie și femei încerca să aducă vorba despre „amorul liber”, în urma căror discuțiuni fetele râdeau și-l trăgeau de păr, pe care el și-l arunca îndărăt cu un gest larg și cu un zâmbet de necaz.

Tot o convorbire de acestea, amoroasă, se deschise într-o zi între el și un lucrător cizmar, vecin, la care asculta și o fată a patronului, expansivă, și care, de multe ori, îi deranjase frumoasele plete.

Ea își bătea joc, mai mult ca altă dată, de ceea ce auzea, primind răspunsuri reci din partea „poetului socialist“, zicându-i: „o fată de patron nu poate să înțeleagă acest fel de amor și cu regret trece printre „nesuferitele burgheze“, plecând aproape supărat...

Într-o noapte târziu, pe când citea în șura lui, la lumina unui felinăraș, și cum se gândea la ea, la fata cizmarului vecin, pe care o iubea cu toată nepotrivirea de idei, auzi câinele lătrând și imediat gudurându-se.

Voi să sară din pat, dar tiptil, cu un deget pe buze, „nesuferita burgheză“ intră în șură și-l acoperi de sărutări.

Îi șopti apoi că a început să-l înțeleagă, că vrea să fie și ea socialistă, și că îl iubește mai demult...

Palid, el tremura de emoții neîndurate și nu știa ce sfârșit să dea acestei surprize, mai ales că nebunatica copilă spunea că e desculță și că simte frig...

Pentru a salva situația „poetul socialist“ își luă un aer grav, o lăsă lângă dânsul cu condiția de a fi serioasă,

fiindcă ora socialismului n-a sosit încă, și să fie până atunci cu băgare de seamă asupra urmărilor.

Ea voia să-l înțeleagă pe deplin, dar își continua felul său nebunatic de a fi, repetând necondiționat că e numai și ănumaiî socialistă... Pentru a-și găsi calmul, el deschise cartea *Spre þãrmul dreptãþii ºi începu sã citeascã încet o* poezie de revoltă pe care ea părea că o ascultă, dar mai mult se gândea la „amorul liber“, acel din a cărui cauză ei se supăraseră în unele convorbiri.

Zarea din felinăraș se trecea, și cucoșii se auzeau cântând spre zori; când termină de citit, o făcu atentă de plecare, pe când ea, atât de amoroasă, uitase totul. Fiindcă trebui să plece prin spărtura gardului pe unde venise, se ridică dezamăgită rugându-l să n-o mai facă „nesuferită burgheză“, deoarece i se părea că el s-a contrazis între cele spuse despre amorul liber.

De atunci, ei se întâlneau mai des și se luptau, prin discuțiuni, pentru a se vedea care din ei are mai multă dreptate.

ÎN ZADAR

Vântul dupăia după casă, repezind valuri de ninsoare aspră cu sunet stins, afundând casele și felinarul cu unghiul de lumină apropiat de zăpadă.

„Ar trebui scrisă această noapte, îmi spuneam trezindu-mă din somn, sunt ani de când ai uitat-o în paharul cu alcool...“

Dormitam strâmb în sunetul de târziu iernatic și voiam să aprind lumânarea de pe fereastra apăsată de ninsoare, pentru a depărta plânsul ce colinda, și a citi pentru totdeauna...

Vântul repezea o câmpie de zăpadă, și cele ce nu erau... era destul că uitasem în paharul cu alcool...

Este aurora, mă gândeam, care va arăta fantazia... și vântul repezea sunetul stins de ninsoare, ca și în casa depărtată, când plângea târziu în coridorul înghețat.

Ani repezi, cu plecări grăbite, au lăsat această melodie stinsă în care stau veștejit... cu[1] care ies în lume să cer realitatea...

Ar trebui scrisă această noapte cu un sunet stins în câmpia de ninsoare... pe care am uitat-o în paharul cu alcool.

---

[1] Adăugat după „Viața literară"; lipsește în „Tribuna literelor" *(n. ed.)*.

POSTUME

IMPRESII DE ROMAN

Să tot aștepți ca, din cultura secolului, să prinzi un ce tot mai mult, când interesante actualități par a fugi în trecut, este a te apropia, fără să știi, de inacțiune.

De aceea, vreo trei pseudonime cu trecutul lor de poezie în care mai persistau se trezeau, uneori, mereu citind, fără a mai fi scris cât de puțin.

În convenirile lor pe care le-ar fi dorit, poate, mai altfel, părea a se auzi din viața orașului un ecou de bogăție și sport.

Ca acei eroi din romane, retrași într-un refugiu de invidiat, își continuau meseria culturală, fără a documenta vreo temă de artă, imaginându-și și o viață de mici-burghezi, la care poate și parveniseră, după nenumărați ani.

În lupta epocii lor pentru trai, se vorbea, acum, de psihologia războaielor.

Oamenii, însă, rămân nedumeriți cu cât se pretinde mai a fond o viață socială; ca și cum felul de muncă cunoscut a dispărut, alte încercări produc un domeniu suspect.

Desigur, dânșii, după toate acestea, suportau zile ce nu produceau decât reprezentări de repetuiri ce deveneau peste derizoriu.

La vârsta lor onorabilă, răbdau tot masonismul franc sau ocult.

Greutățile și cheltuielile inerente războaielor rămâneau în diplomația vremurilor.

Cu vin și tutun întrevedeau venirea uitării, comparând trecutul idilic cu frământările de acum, și se vedeau întru ale lumii cu diferitele ei surprize.

Nopțile își obloneau fereastra, și, la lumina lămpilor, ascultau, fiecare în parte, trecerea timpului, mecanica unei vieți pasive ce le aminteau atâtea publicații și manuscrise rătăcite, care toate, revăzute, ar fi format un roman simplu sau de sarcasm. Erau prea bătrâni? Încă nu trăiseră.

Se dădeau acum sfaturi în cele mai intime părți ale menajului.

Cafea, vin, țigări, creioane, hârtie, în camere oblonite, arătau că de abia se mai puteau auzi ecourile unei alarme în noapte.

Era aceasta o izolare a unor individualiști indiferenți, căutând în zadar dacă n-a mai rămas vreo țigară, și a se resemna pentru a trece noaptea fără somn?

Ce înceată minte, ce vechi balade voiau să mângâie momente ce se coborau cu intruse injurii...

Unde era candela, lumânarea, lampa... fiecare închidea becuri electrice, întredeschideau obloane... iată, e lună cu stele.

Geme un aeroplan, pe ploaie; trec ciori; tăceri de interior; plăceri în pitoresc.

Privind în gol... a părea că se aud armonii... a iubi viața...

În evul mediu... otravă, somn... a nu fi... ici-colo reflective... Hrisoave domnești, iubire de țară, briganzi, lașități... om...

Astăzi, amor de trecut, invocări de viitor...

Prin ploaie, alarme, trivoge, lătrat din fundul iadului.

De acuma, fotografii expresive ce dau conturul discutat; desigur, pământul este un animal, apoi ființe superioare.

Cărțile sunt scrise, în ele s-ar putea găsi ultimul cuvânt... cancerul, taraf de lăutari... „și dacă anii trec, în fine“.

Un text de hârtie de scris poate fi umplut cu idei de durată de încântare, dar clipe de plăceri se doresc nu prea mult vorbite, aproape nici scrise.

Apoi, autorii se vor anonimi...

Față cu timpuri de glorii, sufletul pare scăzut, sau de abia dacă se menține ceea ce a fost.

Cum lumea socială este tratată și științific, și literar, li se părea foarte greu de a-și prezenta trecutul lor cu câteva prietenii din tinerețe, cu acele discuții despre noroc și muncă.

Descriind ființe și locuri , ar fi dorit să nu le angajeze la nimic.

Ici-colo, câte un tip cultural obsedase pe atunci prin libațiuni și fumisterii, cu anecdote problematice și de uitare.

Nume, persoane, le erau în memorie; și zilele păreau a se fixa ca importante prin râsul ce se producea; minute când cele citite din cărți revin vagi, cu... unde mai sunt pentru a mai fi recitite, a fi înțelese mai mult...

Și ca niște tipi culturali ce erau, simțind din ce în ce, noi adoratori, căutau să plece într-un alt mediu.

O tăcere se intercala față de ce aport aveau ei în oraș, dedesubturi, sau, unde acele valori de suprafață?

Părea o defensivă fără sens.

— Da! se realizează... de la o lume strâmtă reușim spre una mai largă.

Trebuie să fim sceptici în ale lumii, și pozitivi în interese cu mai mulți, spunea Conservator.

El înscrisese pe vreo câțiva ciraci în diferite partide, după dorința lor și aprecierea sa.

Pe unii, în partide țărănești; pe alții, în unele orășenești.

— Mi s-a făcut cunoscut să vă prezentați la diferite birouri.

O mulțumire de nedescris...

În fine, li se realizase un ideal de muncă după cum plănuise, discutase la atâtea libațiuni de noapte. Adio, interminabilele discuții cu grija achitării creditelor la simpatici diferiți negustori.

După ce reținu pe Liberal cu doi asesori, ceilalți plecaseră cu urări de succes.

Acum Cons[ervator] propuse:

— Cu voi am a conduce o gazetă locală, pentru a descoperi talente literare, artistice, politice; mi s-a acordat un fond anticipat. Mă cunoașteți, sunt omul care, odată angajat, se ține de cuvânt. La vârsta mea, e greu de-a alerga spre variații multiple.

— Faceți niște țigări, invită el, arătând cutia cu tutun de pe masă, pe când dânsul își înfunda luleaua de pufăit.

— Sunt încântat, stimate maestre, de programul anunțat; sezonul înspre iarna aceasta ne va duce în plăcute surprize... și Liberal oferi chibritul aprins celor doi sociali: Democrat și Proletar.

— Nu numai că trebuie, continuă Consăervatorî, dar este și de rigoare să cinstim actul, adevărat eveniment, prin ceva vin și mezelic.

Să formăm o sumă.

Democrat și Proletar să clătească sticlele, pentru a le aduce umplute de la sociabilul negustor din șosea.

— Desigur, imediat, ca și făcut...

Din ustensilele lui Conservator se întocmi un mic dejun.

Pe fereastră pătrundea o amiază cu soare și aspecte de toamnă.

Vorbeau de tipografie, de abonamente, treburi ce reveneau lui Democrat și lui Proletar.

Întocmiri și adunarea de manuscrise rămânea pe seama lui Conservator și Liberal.

Câțiva tineri din localitate, care purtau plete, erau necontenit aduși în discuții; se spunea despre ei că au caiete întregi de literatură modernă ce va face o adevărată senzație față de arta scolastică. Un mister părea că ei posedă.

Discuțiile erau antrenante, cât și băutul.. Cuvintele lor căpătau ritmuri.

Liberal dădu citire unor strofe de curând achiziționate de la un oarecare viitor colaborator...

Când ore libere
Sună,
Din vechi acordeon...
De-a zilelor bravade,
Relativ, —
Pardon.

Când ore libere
Sună,
Uitări, și abandon...
De-a lumii baricade,
Relativ, —
Pardon.

— A!... ce vrea să zică?... și mai departe?...

— Atât este manuscrisul; am putea gândi noi mai departe.

— Și cum semnează?... sau...

— Iată, e fiul unei persoane marcante; mica sa poemă trebuie să apară în primul număr al revistei-gazete, ce merge pe un alt an. Cred că am discernământul liber, promis tânărului...

— Dar să vă citesc eu ceva de „persoana marcantă“...

Conservator detașă un volum din biblioteca sa, dintr-o serie contemporană cu acea persoană.

Era o carte cu zeci de ani în urmă.

— Să lăsăm, ziseră mai toți în cor. Vom reproduce cu adagiu și scrisuri din trecut; acum vă salutăm, onorate tovarăș.

— Numărul în continuare al cronicii *Revistei moderne* îl vom face să apară săptămâna aceasta; încep școalele, activități culturale; încă o dată, maestre, vă salutăm.

Îi petrecu pe scară.

În larga odaie de la etaj, Conservator rămânea singur, turnându-și din vinul rezervat de colaboratori, de a nu rămânea pe gânduri. Literat cu școală, avea îndestule lucruri deja publicate; acum, în urmă, discuțiile sale formau manuscrise la cunoscuții săi.

În singurătatea sa, veneau ecourile orașului.

Pe o bancă, într-o alee retrasă, la grădina publică, Consăervatorî și Libăeralî vorbeau privind printre copaci peluzele de iarbă, stropite, precum și aleile...

Era ora de seară când trebuia să sosească și muzica.

Vor sta câtva timp, aici, apoi vor pleca la „Șopron“, loc preferat , la un han în ogradă.

Aveau vorba de a se întâlni, acolo, și cu ceilalți.

Întâlnirile aveau loc numai în vreo două localuri publice.

Viața mergea antrenant.

Parte însurați, cu copii, parte așteptând ocaziuni de căsnicie.

După câteva cântece răsunătorii de fanfară, porniră spre întâlnire.

Printr-o intrare separată dădeau în ogradă la „Șopron“, în care așteptau ceilalți la lumina unei lămpi de perete, cu salam, cașcaval, chiar și alune.

Sosi și vinul...

Băietanul de serviciu se adresa și primea instrucțiuni, mai mult de la Liberal.

Democrat și Proletar adusese corecturile de la tipografie. Nu era aici locul de a le revizui; erau arătate, și conveneau a aranja numai ordinea paginației.

Într-un ziar local, revista era anunțată de apariție.

Ca și în ceilalți ani, ea va fi trimisă la mai toate redacțiile din țară.

Entuziasmul era ridicat.

Aveau colaborarea mai multor tineri de elită și angajări de abonamente.

Revista, de la apariția ei, a fost propusă de Conservator; plusul peste întreținerea ei servea pentru libațiuni.

În seara aceasta, consumația fu socotită de L[iberal] și stătură până târziu. Ieșirea lor fu prin ogradă, iar la capul străzii, după ce îi salută gardistul de noapte, o luară spre case.

Cons[ervator] era însoțit de D[emocrat] întrucât și el stătea în aceeași parte.

Cons[ervator] împinse oblonul la fereastră, aprinse becul și gândea la cele spuse, intim, de către Liberal. L[iberal] era numit șef provizor la un oarecare departament; guvernul îi remarcase cultura sa politică.

Căonservatorî își prepară o cafea aromată și se culcă.

De fapt, cultura lui Conservator formase pe mulți muncitori politici; casa sa era un laborator social.

Plecarea lui Libăeralî pentru oricât timp, ideile se urmau mai departe, și la *Rev[ista] modernă* veneau manuscrise și din capitală.

Din când în când, cărți, reviste soseau la redacție, făcându-se dări de seamă, de unii și de alții. Revista apărea când săptămânal, când lunar.

Prin scrisul lor întâlneai: individualism, tovărășism, libaționism etc. Dorim a fi liberi, o libertate cultă, ei erau sociali educatori.

Aceste toate urmaseră în câțiva ani; păreau treptat că nici n-au fost. Conservator plecă la țară; lipsa se trecea neobservată. Liberal, se presupune că s-ar fi stabilit în capitală.

De ceilalți nu se mai știa nimic.

Prin părțile acelea, literatura nu se mai producea; oamenii erau grăbiți. Fumul de la multele fabrici producea ploi, se opreau celelalte îndeletniciri; preocupări de industriale și economice.

Nimeni nu mai știe de acele localități.

În schimb, cineva ar fi putut observa câteodată un domn cu plete sub o artistică caschetă; în câteva dăți fusese sărbătorit.

Figura sa evoca literatura locală din trecut. Într-o lucrare a sa descria aceasta, provocând o visare duioasă. Un agent îi desfăcea din diversele sale broșuri și cărți.

Pe strada cu mici ateliere, un depozitar de vinuri, fiindu-i și admirator, îl lăsa la o garafă cu pahar; aici își scria poetice lucrări; nu departe pe această stradă era și locuința sa. Era posesorul unui titlu universitar; firea sa artistică, însă, îl îndemnase spre literatură, ce îl punea alături de unele valori politice.

În unele zile găsea, pe la hanuri, trăsuri de țară; se ducea la cunoscuți, care îl primeau cu plăcere.

Pe lângă verva sa de fin intelectual, aducea cu sine gustoase comestibile din oraș.

La ei găsea, în schimb, preferatul vin țărănesc, ce-i producea însemnări pentru caietele sale.

Pe lângă unele angajări oficiale, era un corifeu cultural care folosea multora.

În zilele cu fermenți de toamnă părea că ascultă romanțe noi și vechi. Se vedea, apoi, în camera sa, unde numai munca alunga un marasm neînțeles.

Anii treceau cu mici note distincte.

Dacă în vremea sa n-ar fi fost trenul, ar fi umblat cu pușca pe meleaguri.

De multe ori era prin mulțimea din gări, prin orașe mai mari sau mai mici.

Prin aceste orașe, un pictor îi făcu portretul, sub denumirea *Un poet al toamnei*.

El obținu un număr de fotografii, copie.

Iubirile ideale erau fugitive, le găsea în cărți, le zărea prin lume.

Un avion, un vapor, ca niște promisiuni amăgitoare, îl întrețineau pentru alte dăți.

Scrierile sale se vindeau în mai multe edițiuni.

Își putea acum trata vreun lăutar găsit în locuri discrete, inspirându-l de a compune o melodie la vreun vers al său.

Treceau zile cu băut și fumat, ca, apoi, să urmeze pauze de reconstituiri.

Frumosul și urâtul vieții se urnea ca minutarul la vale și la deal pe cadran.

La vârsta sa scăpase de tentațiile însurătoarei; o veche cunoștință îi era aproape ca o tovarășă.

Și dacă ecourile vieții strigau la diferite ambițiuni, felul său format avea un ecou mai deosebit...

Viața e atât de scumpă, că nu se poate a o prețui exact.

Un vals, un ecou al tribulațiunilor de pe străzile cu autorități, și de la cele comerciale venea în locuințele mărginașe.

Un tânăr, în una din zile, se atașă la acest singuratic artist; își întâlnea maestrul când pe acasă, când în oraș.

Era un tânăr doritor a se instrui socialmente.

Ei stăteau îndestul timp pe plaja râului din unele părți mai pitorești; acolo Maestru răspundea întrebărilor ingeniosului student despre mitologie sau panteism.

Spre seară, se ridicau, mergând către casă.

Maestru, fumând, făcea istoricul unor locuințe întâlnite, proprietari cu dispozițiuni culturale, și chiar de una în care copilărise.

Povestea obiectiv, și abia observa că însoțitorul era înduioșat până la lacrimi.

Îi recomandă o broșură din aceste cunoștinți, pe care dânsul n-o mai avea, indicându-i unde ar mai putea-o găsi.

Profesorul de țară sosit își trase brișca sub șura din ograda, fostul[ui] său coleg; printre cunoscuți, zis Maestrul, sau Poetul.

Tocmai venea și domnia-sa cu nedespărțitul student, de pe stradelele cu strujeni și paie, ca în zilele de târg.

După salutare și prezentare, Maestrul X luă din cutia de scrisori gazeta locală.

Tot ce interesa pe profesorul sosit era deja publicat și aprobat.

Mulțumire de nedescris... Studentul nu înțelegea nimic din toate acestea. Auzea: adaus, reparații la localul de școală, stăruinți depuse de dumnealor și de alții; toate acestea îl îngrijorau de a nu vedea și pentru sine un viitor prea complicat.

Fură poftiți în casă. Amicul sosit își scutura afară surtucul prăfuit, depunând pe masă portofelul cu bani și acte.

Ora de prânz se apropia; discutau despre aceasta în mai mute feluri.

Se decideau cu greu.

Tânărul se hotărî să plece.

Peste puțin timp cei doi amici ieșiră și ei.

Vor aproviziona un prânz de prin apropiere.

În drum, învățătorul dădu niște parale unui sătean cu care venise, spunându-i că va pleca a doua zi ante meridian... adăugă Maestru.

De asemenea târguielile se terminară și ele.

Erau acum la masă cu cele aduse. Poetul, Maestrul, la toastările ce deveneau susținute, citi o poemă de a sa destul de profundă, între trist și veselesc.

Se vorbeau foarte multe. Deodată, o tobă repetând o cadență andante, apoi fluiere și completări base, făcu de a trezi convivii; tineret din aceeași curte alerga în stradă.

Era un marș funebru. Cadența andante se auzea îndepărtându-se; cei care luaseră parte la spectacol se întorceau cu exclamări grotești.

Greutăți sociale intrau în discuții. O poezie-manuscris a tânărului fiind citită lăsă o îngândurare pesimistă. În curs de publicare, profesorul vorbea de lucrări didactice întocmite de el.

Tovarășa Maestrului îi lăsă singuri la cafea.

A doua zi, rămas singur, Maestrul, la masa ce amintea plăcerea de ieri, continua băutul din vinul ce mai era, adăugând prin scris la romanul cu amintiri, din care unele, făcându-l să râdă, nu le reținea exact.

Activitatea ce începuse în stradă îi amintea drame trăite și citite, apoi timpul devenea uniform.

N-ar fi voit să cedeze că secolul său a trecut.

Observă că foița de țigară se terminase; își înfundă o lulea.

Părea că demonstrase un mister, și știința ducea zilele mai departe.

Din cealaltă odaie tovarășa sa veni într-o haină intimă.

Orele treceau apoi variate prin convorbiri mai mult banale, pentru ca altele mai de seamă să se insereze ca și când n-au fost.

Din scrisul său nu reieșea că ar îndeplini condițiile unui roman.

Unii cunoscuți îl întrebau până unde a ajuns, și când îl publică...

Natura cosmică întreține pe oameni, dar interesele o îndepărtează.

Spre seară, cu un baston, Maestrul trecea încet pe lângă gardul parcului stropit și iluminat de seară.

Funcționari și muncitori se duceau spre casă; printre copaci se vedeau plimbători și sedentari pe bănci.

Orchestra evoca anii tineri și, poate, mângâia maturități.

Din umbră, trecători pentru puțin, se uitau în parc. Spre centrul orașului se vedea lumină mai mare și un zvon mai activ.

Porni înspre acolo; se salută, în treacăt, cu unii ce-i erau cunoscuți, alții mai puțin, dând iarăși în străzi cu miros de flori, umbre și voci din sufragerii.

Se înturnă spre cartierul care locuia.

Ziarele continuau pariuri economice; aceasta se vedea și la mulțimea de prin localuri; amintind de acei bețivi intelectuali propagatori benevoli a culturii politice prin cartier.

Ajuns acasă, își puse o haină de noapte și se culcă.

— M-am împăcat cu lumea, își spunea; omul e rău din cauza unei proaste alimentări, încolo viața e numai discuții.

În întuneric, șezând pe spate, nefiindu-i somn, se perindau amintiri din orașe mari, unde studiase.

Alunga minutele care voiau să spună că viața n-are nici un sens.

Îi venea s-aprindă veioza ca să îndepărteze umbre dintr-un timp antic și primitiv.

În scrisul său tratase o cultură moștenită care de abia o ducea mai departe, ascultând tăcerea prin care, însă, treceau și multe contradictorii.

Închizând amintirile, timpul părea că profetizează viitorul, dar, deodată, viața sa era fără nici un înțeles.

Convenționaluri, care mai de care mai derizorii, voiau parcă să epuizeze seriosul.

De afară se auzea un început de ploaie; ploua încet.

Pașii grăbiți treceau în noapte; un motiv mai mult de a-și continua cugetările, unele — de o politică artistică, altele — de o politică comună.

Un freamăt de copaci uzi se repeta când și când, povestind apropierea toamnei, cu fructe și vin nou.

Interiorul în care se afla arăta slab unele obiecte.

O frică de existență îi schimba figura în zâmbete dureroase, deși prin vecini, ființe și oameni dormeau cu un program normal pentru ziua de mâine.

Tristeți vechi șopteau printre case; mici asocieri sinistre produceau numai moarte.

Voia, dar lipsea curajul de a aprinde o lumină obiectivă, pentru a se stinge aceste iluminațiuni hidoase.

Noaptea udă trezea povești, cu închideri și deschideri din ochi.

Ridicat pe marginea patului, înghiți un rest de cafea și fumă o țigară.

Ziua se ivea udă cu câteva semnale de muncă.

La birou, cu zile de ură, se trezea din primblările prin cameră, notând cu creionul pe un caiet ajuns la un rest mic de pagini, șoptindu-și mici rugăciuni și chiar făcând câte o cruce fugară.

Din oală, vinul, tovarășul necesar în timpul scrisului, întreținea inspirația.

Afară era vânt cu soare rece, a unei zile pustii.

Fiind singur avea plăcerea celor scrise ca și când ar fi regăsit un bun pierdut.

Teama de existență aducea și acest vânt a unei zile pustii.

Se lăsau tăceri.

Dintr-un fotoliu i se părea că este adus la judecată.

Verdictele erau crâncene. Visa sau era o detestabilă realitate?...

Părea că s-aud cântece triste de trubaduri descurajați, iar vântul fugărea o comedie de râs.

Care cu butoaie cu vin pe strujeni treceau încet, amintind plăceri de ani rodnici.

Viața își ducea poema de chefuri și somn.

Acum, se vedea într-un castel, în munți, cu fermecătoare princese, sau la un țărm de mare; acum, era în strada burgheză.

Zărindu-și chipul în oglindă, revenea nevoia unei danturi, unor ochelari, unui cornet acustic.

Ziarele spuneau de reconstrucțiuni, reconstituiri și omenești binefaceri.

Sarcastic, sau ca un mârâit de avion treceau ore.

De la vecini, tovarășa sa îi prezentă un taler cu câteva bucăți de colivă prăfuite cu zahăr și o cană cu vin pentru pomenirea morților.

Vântul, pe stradă, alunga parcă îngeri nevăzuți și formule scrise prin cimitire... aici zace robul lui Dumnezeu... valea-plângerilor... *sit terra levis*...

Pendula veche suna: au fost... au fost...

Coperișurile, garduri[le] erau spulberate cu zăpadă; frigul colinda ca o simfonie cu clopoței; târgul se acoperea de iarnă...

La grătarul sobei, Maestru își încălzea mâinile; păsări de iarnă se lăsau prin curți și pe drum.

Se descărca și se vorbea de aprovizionări casnice.

Zilele treceau cu acțiuni încete și, după puțin timp, începu să ningă întruna. Nopțile erau lungi și geroase; până târziu s-auzeau zurgălăi de la sănii.

Plăci de gramofon aminteau mulțimea din baruri, patinaj și drumuri cu zăpadă; propuneri de edituri simple și artistice se discutau, se încredințau manuscrise cu speranțe diferite.

Colindători glăsuiau în noapte urări de Anul nou, iar zile de repaus făceau târgul un peisaj tăcut.

În primăvară, prin cunoștința unui gospodar rural, Maestru se deplasă la țară, pentru un oarecare timp.

Domnul cu caschetă și plete nu mai poetiza străzi din oraș, și poate, urmau, la mulți, întrebări intime, că timpul schimbă...

Aci, Maestru devenise întrucâtva folositor. Soția sa, împreună cu o țărancă atașată de apartamentul lor, îl distra cu invențiuni economice.

Viața orașelor mai conținea personalități ca dânsul, urmărind frumosul atât de efemer.

În puțin timp el formă în comună mentalități politice și-și ducea mai departe felul său de cugetări, oprindu-se acolo unde întrevedea imposibilul.

Satul cu aerul sănătos, cu liniște, dimineți cu rouă, și vinul de care se interesa mai mult, antrena spre a se crede lăsat în pace.

Conturile cu misitul unor editări făcu să înceteze parte din măruntele negustorești, apropiindu-l spre un buget mai precis.

Când și când, ca un înstreinat mai revedea orașul așteptând în trăsură pe însoțit și care oprea pe unde avea treburi.

Un orizont larg îl însoțea la întoarcere; cinsteau la vreun han de popas.

Vocile păreau înfundate, și convorbirile — un înțeles nedefinit.

Tot astfel ajungând în sat, lătraturi, strigăte, sau răgete denunțau izolări ca pentru acei săturați de orașe.

Se despărțea temporar de oameni, cu aceleași presupuneri de simpatii și sentimente, ce apoi se pierd.

Cu timpul se lăsau uitări și iertări.

Critica umplea pagini despre operele sale...

La conferințele de la club, Democrat trezea aplauze cu citate din acest autor.

Se părea că socialul întârziase și trebuia grăbit spre o cultură nouă.

În larma celor debitate se întrevedeau pretenții și nepricepere contra cărora, în lume, trebuie o mască.

Anii treceau cu delectări diverse și monotone.

Aceleași orizonturi; ideologii tăceau, se reînnoiau, ca, apoi, să devină opere de artă.

Trăia într-o confuzie de a nu face nimic. Timpul trecea și nu se mai știe spre ce evoluări mergea viața sa.

Duminici... cântece, de scripcari, melancolice, sau de jale...

Îngeri căzuți, reabilitând pentru un paradis pierdut...

Părea un socialism... dacă nu se poate pronunța ușor, probabil că ar fi comunism.

A, ce moment de a aparține dreptății pe care, întrucâtva, o concepea, față de fericirea negăsită nici în turnul de ivoriu.

Da, era însă împăcat.

Plecă înaintea altora...

O lumânare ardea lângă un cadavru, nu era decât Maestru.

Fu înmormântat ca un creștin.

Mulți l-au admirat, mai puțini nu știau nimic...

 CUPRINS

VARIA

ARTICOLE

ARTISTUL NU POATE RĂMÂNE DEPARTE DE OM

Arta și artistul nu pot rămâne până la urmă departe de om. Am experimentat eu însumi aceasta. Căci, iată, oamenii m-au descoperit.

Cred că aceasta se datorește faptului că în poezia mea găsisem și eu drumul spre oameni, pornind — se înțelege — tot de la om, ca și faptului că lumea a intrat acum într-o zodie în care arta, ca și celelalte bunuri, se îndreaptă spre drumul care duce la dreptul tuturora de a se împărtăși din ele.

Săptămâna aceasta a cărții, ca și manifestările literare, artistice și muzicale la care și eu am participat — eu, cel atâta vreme izolat — au dovedit-o din plin.

Sătul de arta de salon, artistul combină acum freamătul din el însuși cu ecourile maselor populare și le contopește.

ÎNSEMNĂRI

[ÎNSEMNĂRI AUTOBIOGRAFICE]

Prin anul 1903, deci acum 30 de ani, un tânăr și palid student al Facultăățiii de drept, plictisit de monotonia studiului, găsi printre cărțile sale un mic caiet adus din provincie, cu versuri.

Într-o seară neguroasă de noiembrie, în acest oraș unde mișcarea literară era foarte vie prin aparițiuni de reviste

literare, decise pe studentul care eram eu să bată la ușa redacției revistei *Românul literar*. Caion, directorul acestei foi, era deprimat după procesul ce [tocmai][1] îl sfârșise cu autorul dramatic Caragiale.

Prezența mea singură, fără nici o recomand[are] de autor literar, îl făcu să mă primească cu destulă rezervă. Am schimbat atunci scopul venirii mele, cerându-i adresa colaboratorului său, poetul Macedonski. Mi-a cerut totuși câteva poezii, care au și apărut în revista sa.

Am trecut după aceea la poetul Macedonski, căruia îi trimise[sem] o poezie [care a apărut] și în *Literatorul*.

La ora 11 a.m., palidul și emoționatul student întâlni în curte pe d-na Macedonski, rugând-o să fie anunțat. Reveni peste un sfert oră. Fui primit într-un salon în care ardea o candelă roșie. Întâmpinai și aci aceeași rezervă în fața poeziei, pentru un moment. După câteva lecturi, ni se aduse o gustare, fiind ora mesei. După o butelie de vin, am cetit mai tot caietul meu de versuri. Era încântat. Se apropia ora când mergea de obicei la Cafeul imperial.

Pornirăm spre a mă recomanda acolo la mai mulți poeți.

L-am mai vizitat în câteva seri, când, ca reciprocitate, îmi declama cu mult elan *Noaptea de decembrie*.

Au trecut ani [de] plecări și reveniri în provincie.

Începui a publica [în] *Noua revistă română, Flacăra* și alte reviste.

Poetul I. Pillat și N. Davidescu au găsit că trebuie să-mi adun într-un vol[um] poeziile publicate.

Ele au apărut sub titlul *Plumb*, Edităuraî Flacăra, în anul 1916, în preziua războiului de întregire...

Au trecut ani și am încercat și poeme în proză. Au apărut în 1926, sub titlul *Bucăţi de noapte*, ediția Agatha Gr[igorescu].

[1] Cuvânt tăiat de poet în ms. *(n. ed.)*.

O altă serie de poezii le-am publicat în provincie sub titlul *Scântei galbene*, editură proprie.

În 1930 am tipărit vol[umul] *Cu voi. Poezii*, Editura Orizonturi noi.

La București am făcut să continue revista *Orizonturi noi*, apărută în provincie în câteva numere.

În acest timp critica și-a dat părerile destul de diferit.

Se vorbea câteodată de curentul bacovian. Nu știu dacă au ajuns să mă claseze printre poeții moderni.

S-a vorbit despre simbolism, decadentism, și dacă, desigur, compar printre aceste curente, le recunosc și eu — deși viitorul rămâne încă pentru a se pronunța.

Compunerea operelor mele a fost de cele mai multe ori în mijlocul naturii, schițate cu un creion, deoarece cele mai multe sunt impresii de peisagii.

Dacă m-aș gândi la anii tineri, desigur cărțile literare găsite prin familie mi-au fost primele îndemnuri spre poezie. Am citit pe atunci mult pe Eminescu, Alecsandri și pe toți poeții români. Literații francezi m-au interesat toți, preferând pe Verlaine, Baudelaire, Mallarmé etc.

Literatura clasică și modernă franceză m-a atras toată, precum și literatura universală în traduceri.

Anii trec; 50 de ani din viața unui poet este destul — câte a observat, câte a suferit. Fire debilă, pentru mine școala a fost un efort mare; metodele, profesorii severi, obiectele grele... „Liceu".

Facult[atea], cu alte greutăți materiale, am făcut-o când la București, când la Iași, unde întreținerea mat[erială] putea fi mai ușoară. La Iași am publicat prin *Arta*, fiind încă la Bacău. Apoi acolo, la revista *Versuri ºi prozã*, al cărei redactor era poetul Rașcu. La *Vieaþa nouã*, după ce am cunoscut pe d-l Densusianu — distins profesor și poet d-l Densusianu.

Desigur că viitorul e în funcție de un răgaz, și posibilitățile de a crea fiind numeroase, [urmăresc] concepția unui roman liric social — din care am și publicat fragmente sub titlul *Cântec târziu*.

În domeniul artei sfatul care l-aș putea da viitorimii ar fi să se înalțe cât mai sus, spre orizonturi cât mai largi prin muncă și perseverare în artă.

CUVÂNTUL POETULUI LA SĂRBĂTORIREA A 65 ANI DE VIAȚĂ

Este pentru prima dată când, după o viață de muncă, nu lipsită de suferințe, mă văd înconjurat de atâta iubire și sărbătorit. Unei manifestări atât de sincere nu-i pot răspunde decât printr-o întreagă sinceritate.

Să-mi dați voie, așadar, să-mi exprim sentimentele mele nu printr-o cuvântare, ci printr-o mărturisire.

Nu mi-ar fi putut trece prin gând că scriitorii, până mai ieri lipsiți materialmente sau ignorați, vor ajunge să fie mulțumiți de un guvern recunoscător.

Vă rog să considerați că, sărbătorindu-mă pe mine, dumneavoastră sărbătoriți pe toți scriitorii care au știut să cânte, sau vor cânta nu numai propriile lor dureri, ci și durerile sociale. În trecut, mulți dintre scriitori au fost ținuți la o parte, pe nedrept. Astăzi, îmi place să cred că sunt sărbătorit pentru că am poetizat munca eroică proletară.

Vă mulțumesc pentru aceasta nu numai în numele meu, dar și în numele tuturor visătorilor, care n-am putut fi plăcuți guvernelor trecute. Astăzi avem speranța unor zile mai bune.

Prezența laolaltă a celor care călăuzesc pe cale politică destinele țării și destinele sale spirituale o dovedește. Pre-

mierea dumneavoastră este o cunună de flori care mă cinstește nu numai pe mine, ci are darul să înlocuiască în același timp cununa de spini pe care au trebuit s-o suporte generații întregi de scriitori.

INTERVIURI

G. BACOVIA[1]

În loc de autobiografie. Deznădejdi provinciale. Singurătate. „Citesc pe toți... nu prefer pe nici unul“...

PRIETENII POETULUI

O cafea neagră... și-o ploaie de gheață,
Când spirtul mai arde culori în odaie —
O privire pe-o carte, pe straie,
Și pasul mă-ndrumă în dimineață.

Despre G. Bacovia nu se va putea scrie niciodată îndeajuns. Apreciat la început, uitat mai pe urmă, după un deceniu s-au ridicat scriitori care l-au readus cu entuziasm în actualitate. Este, poate, o întâmplare că ei au fost mai mult poeți decât critici? Intuiția cântăreților a pătruns vremea, redându-i confratelui prețuirea justă.

Cu o lună în urmă, Pompiliu Constantinescu a scris despre poezia lui G. Bacovia (*Viața literară*, nr. 44). L-am vizitat apoi pe poet în casa părintească din orașul Bacău, strada Liceului (fosta Gimnaziului).

[1] Interviu realizat de I. Valerian în 1927 *(n. ed.)*.

ÎN LOC DE AUTOBIOGRAFIE

— M-am născut în orașul Bacău, unde, exceptând anii de studii universitare, am trăit mai tot timpul. Nu țin minte să fi avut intenția de a mă stabili în alt oraș, și mai ales în capitală, al cărei tumut m-a îngrozit întotdeauna, deși am stat o parte din vreme. Aici m-am simțit la mine acasă. După cum vezi, mi-am păstrat locuința moștenită din moși-strămoși. Nu este un palat, dar pentru mine reprezintă singurul bun pe care-l posed. Am și o grădină destul de mare, unde mă pot plimba în orele libere, ca să nu fiu nevoit să stau toată ziua la club sau la cafenea.

De acest oraș, de această casă, îmi sunt legate toate amintirile mele din copilărie, ca și din viața adultă.

Înainte de război am făcut Dreptul la Iași, unde mi-am luat licența. Acolo mi-am publicat primele începuturi. Am o mulțime de amintiri de pe atunci, dar la ce bun să le mai scormonim acum? Oamenii sunt înclinați în anumite ocazii să-și reînvie trecutul, pentru a face comparații în detrimentul prezentului. Putem, oare, să ne amintim de vremurile de odinioară fără a le arunca peste goliciune haina mincinoasă a fanteziei?

Îmi amintesc de ceata prietenilor mei, cu care ne adunam de multe ori într-o bojdeucă din mahalalele Iașilor, pentru a citi versuri, a fuma țigări și a clădi castele, care nu s-au ridicat niciodată, nici măcar în Spania. Mulți din cei care au fost odată au dispărut. Ceilalți s-au făcut oameni cumsecade. Au ajuns avocați vestiți sau profesori respectați. Poate își amintesc cu zâmbete semnificative despre entuziasmul trecutului.

DEZNĂDEJDI PROVINCIALE

— Furat de încurajarea prietenilor, printre cursurile de drept roman și civil, m-am trezit poet de-a binelea. Litera-

tura de care m-am atins din când în când și-a picurat virusul caracteristic în toate fibrele sufletului, luptând cu succes asupra studiilor mele juridice. Am publicat diferite încercări, mai ales în reviste provinciale. Debutul meu propriu-zis a fost din clasa III-a gimnazială, când mi s-a publicat prima poezie în *Literatorul* lui Macedonski. De atunci am mai publicat în revistele: *Versuri ºi prozã, Noua revistã românã, Cronica Moldovei, Flacãra, Cugetul românesc, Gândirea, Nãzuinþa* etc.

Nu am nici un crez poetic. Scriu precum vorbesc cu cineva, pentru că-mi place această îndeletnicire. Trăind izolat, neputând comunica prea mult cu oamenii, stau de vorbă adesea cu mine însumi, fac muzică și, când găsesc ceva interesant, iau note pentru a mi le reciti mai târziu. Nu-i vina mea dacă aceste simple notițe sunt în formă de versuri și câteodată par vaiete. Nu sunt decât pentru mine.

Acum vreo zece ani un prieten mi-a adunat cu sila câteva din lucrările mele în volumul *Plumb*. Acum, de curând, tot îndemnuri prietenești au scos *Scântei galbene* și poemele în proză *Bucãþi de noapte*.

SINGURĂTATE

— De obicei stau aproape toată ziua în casă, afară de câteva ore de lecții care le predau la o școală din localitate. Nu mă plictisesc și nu mă neliniștesc în singurătate. Din cauza temperamentului mi-am croit fatal o astfel de viață. Și-apoi n-am fost întotdeauna prea sănătos. Societatea cere mereu oameni robuști, care să străduiască cu spor pentru ea, să-i ducă mai departe rostul. Melancolia firii mele nu ar fi niciodată înțeleasă.

Unii din prietenii mei îmi spun că sunt inadaptabil, că fug de oameni. Este o exagerare. Iubesc oamenii și îi privesc

cu interes prin geamul din fața casei mele. Cred că fiecare duce ceva bun în sine și, dacă nu sunt toți la fel, de vină sunt împrejurările care diferă de la individ la individ.

Evit oamenii pentru că persoana mea ar aduce un fel de umbrire peste veselia lor spontană. Îi respect prea mult ca să le aduc vreo supărare. Aici, în provincie, viața se scurge monoton. E destul ca să trăiești o zi, să-ți închipui cum se vor desfășura toate celelalte până la sfârșitul vieții tale. Ăsta într-adevăr nu este un lucru prea vesel. Dar ce vrei? Nu m-am născut bogat, și poate nu voi fi niciodată. Dacă aș avea bani mulți, aș chema poeții lumii în jurul meu și am schimba astfel rostul vieții. Pe când așa, mă mulțumesc cu tăcerea.

„CITESC PE TOȚI... NU PREFER PE NICI UNUL"

— Urmăresc cu atenție mișcarea literară contemporană. Găsesc că atmosfera este mult mai prielnică acum pentru literatura originală decât înainte de război. Nu admit nici literatura tradiționalistă, nici pe cea modernistă. În materie de artă n-am putut să dau niciodată definiție. Iar dacă mă întrebi despre critica noastră, mă adâncesc mai greu în confuziune. Sunt mulți tineri talentați, mai ales în poezie. E ciudat cum mai persistă unii în acest gen, deși au un public atât de redus. Literatura franceză în adevăr a influențat mult poezia contemporană, dar acum în urmă se simte o tendință pentru crearea unei poezii proprii.

Cred că, dacă se vor părăsi imitațiile exagerate și autorii vor arăta mai multă bună-credință, vom avea în curând adevărate surprize.

Îmi ceri nume de poeți favoriți? Ar fi prea obositor pomelnicul. Îi citesc pe toți, fără deosebire, și mi-i consider prieteni, însă nu prefer pe nici unul.

 CUPRINS

PRIETENII POETULUI

— Cu toată starea mea, nu sunt lipsit de prieteni. Zilnic sunt cercetat de cunoscuți și amici, care caută să mă distragă din apatia în care te cufundă inconștient izolarea. N-aș voi să termin fără să-ți amintesc de un bun prieten, pe care-l cunoști și dumneata bine. Este vorba de d. G. Tăbăcaru, docent universitar, care s-a stabilit în orașul nostru. Un om rar, un idealist incorigibil. Pentru orașele de provincie — o adevărată providență. După ce a plecat de la Universitatea din Iași, s-a stabilit câtva timp în Tecuci și apoi la Bacău. Am auzit că nici nu trecuse o lună de zile și a început să se simtă că în pașnicul orășel a venit un om nou.

A scos revista *Ateneul literar*, pe care acum o scoatem aici, împreună. E un activist în deplinul înțeles al cuvântului. Nu cruță nici un sacrificiu pentru a stârni viață în jurul lui. Pentru mine este un prețios stimulent. În jurul *Ateneului literar* am strâns o seamă de prieteni și colaboratori, între care vei găsi și nume cunoscute: D. Botez, I. Stoican, Cazacu-Delarast, Agatha Grigorescu, N. Anghel, Liberalle Netto, Pr. Ion Goagă, N. Țintă etc.

Cunoscând pe G. Bacovia îți dai seama că psihicul poetului este însăși poezia lui, iar vorbele ce le pronunță nu așteaptă decât ritmul și rima pentru a fi turnate în tipare.

La plecare, i-am vorbit despre dragostea ce i-o poartă confrații din capitală. Mi-a răspuns cu un surâs ce nu reușea să-i împrăștie melancolia ce-l stăpânea.

„CÂNTEC TÂRZIU"

ROMANUL UNUI POET

DE VORBĂ CU G. BACOVIA[1]

— Plouă?
— Să intrăm aici.
— Ba dincolo, are vinul mai bun.
— Ce apărie, ca în vremurile lacustre!

Poetul G. Bacovia zâmbi, amintindu-și de poezia *Lacustră*.

Am intrat într-o bodegă cu zgomot și muzică. Melodia părea că-l atrage prin noapte. Un gramofon, într-un colț, educa publicul. Am fi preferat țigani lăutari, dar ploaia de afară ne oprea să rătăcim în necunoscut.

— Viața se mecanizează mereu, spuse tovarășul, uitându-se la cutia muzicală, și oftă ca o păpușă mecanică.

Îl întâlnisem din întâmplare și eram bucuros că-l văd între oameni. În ziua aceea dorisem chiar să-l vizitez, și norocul m-a slujit. Poetul era într-o vervă pe care nu i-o cunoșteam. De aceea, fără introducere, am căutat să-l aduc în cadrul întrebărilor care ne interesau:

UN PRETEXT SCANDALOS

— Avem un pretext. Romanul pe care l-ai anunțat. Cu toată gălăgia din această speluncă, poate voi culege câteva informații pentru cititori.

---

[1] Interviu realizat de I. Valerian în 1929 *(n. ed.)*.

Glasul lui era în aparență indiferent. Binecuvântam în mine vacarmul drăcesc, care distra ciudat pe poet. De obicei taciturn, acum era comunicativ. Acest prilej unic nu trebuia pierdut. Tovarășul meu răspunse în frânturi de fraze, cu acorduri personale și idei prelungite dincolo de grai, ca niște ecouri târzii.

— Lucrez la roman din 1927, adică de doi ani. (Aici poetul părea că socotește în gând minutele.) I-am pus titlul *Cântec târziu*. Pentru ce? Poate fiindcă vine ca un ecou întârziat după multă vreme. Nu este un roman în sensul obișnuit. Epicul lipsește aproape de tot. E un roman, dacă vrei, liric. Un poet nu poate fi decât astfel. Eroul se numește Sensitif. Un prieten m-a sfătuit să-l numesc Stan sau Bran, cu nume de oameni. Eu nu văd personajul meu decât în sens simbolic. Asemeni mie sau celorlalți oameni, el trece printr-o serie de stări sufletești, zbătându-se între amorul ideal, teoretic, și cel real și vulgar. Este lesne de înțeles de ce zădărnicia îl urmează ca umbra și este mereu învins. Ca și floarea rară cu același nume, eroul mereu vibrează dureros de câte ori lumea interioară vine în atingere cu cea dinafară.

Cornițele de melc ale sufletului trăiesc continuu un tremur până la deznodământul final. Omul de idei se zbate în lume ca într-o cameră de plumb. În orașul meschin de provincie el se atașează întâi de gazda lui. Face apoi o călătorie în Orient, de unde se întoarce mai înțelept, dar și mai deznădăjduit.

Nu știu întrucât am reușit să motivez acțiunile lui Sensitif. Poate unii vor găsi că-i pornografic, imoral? Ce-i asta moral în artă? Nu înțeleg. Aștept ca romanul să fie comentat de public și de confrați. Zgomotul îmi place, chiar transformat în scandal. Astfel nu înțeleg viața.

CUVINTE CU TÂLC

Am făcut ochii mirați. Zgomotul? Îl știam izolat de oameni și taciturn incurabil. Așadar, viața pompa sângele cu aceeași impetuozitate ca și în sărmanele noastre inimi. Bacovia mi se prezenta într-o lumină nouă. Urmării pe nesimțite investigațiile:

— Cum găsești traiul, după atâția ani de ședere în provincie?

— Cerul de aici este mai plumburiu decât la Bacău. Prietenii mi-au zis pe vremuri: „De ce stai izolat de centru? Vino în capitală. Te vor primi cu brațele deschise cei care te apreciază."

Și am descălecat într-o noapte ploioasă, și am rătăcit, ca Telemac, mai multe zile până mi-am găsit casa. E adevărat, am mulți prieteni, pentru că n-am atacat pe nimeni. Dar tocmai de aceea mă uită ușor. Sunt inofensiv. De luni de zile fac anticameră și măsor culoarele pentru un post promis de mult. Dar și la ministerul scriitorilor și la celelalte, locurile sunt ocupate. Ce-i aia artist, scriitor? Mi-ar conveni mai bine la Ministerul Ocrotirii Sociale. Tot nu mă simt eu bine. Din jocul de-a poetul nu poți ieși niciodată teafăr. Mulțimea își trăiește viața în felul ei, și face bine. Cine trece dincolo își arde aripile, își scurge tot sângele. Ce-i aceea poet? În loc de Ministerul Artelor mă îndrept spre cel al Sănătății. Totuna-i. Numai să fie și acolo.

POETUL ANARHIST

În taverna cu miros de tutun și gramofon, umorul poetului nu reușea să fie decât tragic. Erau lamentările sfârșitului, sau o satiră amară? Mă interesa din ce în ce mai mult. Începusem de la simpla informație și discuția căpăta ex-

tinderea unui interviu. Până acum am stat de vorbă, pentru *Viaþa literarã*, cu aproape toți scriitorii noștri, dar niciodată vorbele n-au lovit mai intens în gongul sufletului, stârnind un vaier deasupra unui vast cimitir cu spectacolul în aer liber. Și am căutat să pătrund misterele poetului.

— Totuși confrații te invidiază, insistai eu, aprinzând a treia țigară. Volumul *Plumb* a fost premiat.

— Pentru *Plumb*. M-a înduioșat această înaltă discuție a confraților. Cu *Scântei galbene* am întâmpinat păreri nostime. Un scriitor de mare merit mi-a spus fățiș: „Poezia d-tale e interesantă, dar ai tendințe sociale. D-ta ești anarhist“... El citise acolo poezia *Serenada muncitorului*, care începe așa:

Eu sunt un monstru pentru voi
Urzind un dor de vremuri noi,
Și-n lumea voastră-abia încap...
Dar am să dau curând la cap.

Observația burgheză venea de la un prozator cu fobia versurilor. Citise numai o singură poezie. Hazardul a deschis cartea la singura pagină fatală. Eu nu fac politică și nu râvnesc la posturi oficiale. Aș dori să fiu anarhist în domeniul esteticii, căci altfel te zbuciumi în zadar.

PROZA POETICĂ

Autorul, de obicei de un calm iremediabil, acum se îmbujoră. Ochii luceau imens pe fața spectrală. În pupilele dilatate, marginile irisului celest proiectau sublimul unui apus. Aprindea absent țigară după țigară. Nu-mi răspundea.

Dincolo de noi, poetul vorbea umbrei cu care de atâtea ori, în nopțile de veghe, stătuse de vorbă.

— Prietenii așteptau mereu ceva nou, dar mult timp ai păstrat tăcerea.

— Într-adevăr, am tăcut. După repetate zguduiri nu mai ai curajul să deschizi vechile caverne. Sunt țipete care țâșnesc deodată cu coardele vocale. Apoi rămâi pentru totdeauna mut. Totuși am scris ceva proză. Cunoști volumașul de poeme *Bucăţi de noapte*. În proză pot să mișc membrele mai liber. Proza unui poet este mai sintetică, mai lirică. Un prozator de meserie, de-o pildă Balzac, pentru fiecare lucru scrie pagini întregi descriptive. Poetul va trece peste cadrul eroilor, furat de o imagine frumoasă, atras de sufletul uman. Dacă lucrarea se va chema roman sau poem fantastic? Nu importă. Poetul n-are nevoie de definiții. Creează cum îl taie capul, călăuzit numai de inducție poetică.

Dacă place, va avea succes. Se vor găsi editori care să tipărească ediții noi. Eu n-am prea avut noroc.

Volumul *Plumb* a fost editat de către prietenii Pillat și Davidescu, în 1916. Este singurul volum tipărit mai îngrijit. De atunci s-a epuizat și n-am mai scos altul. De curând Editura Ancora mi-a propus să-mi editeze, sub titlul *Poezii*, bucăți alese de d. Lovinescu din toate volumele mele.

GLASUL CULORILOR

Vorbea despre el, ca despre altul. Vocea îi venea de departe. Se mira că se trezește vorbind atât de mult. Arăta aceeași indiferență față de cei care l-au hulit, ca și pentru cei care l-au iubit. Inconștient de aurul ce-l poartă în adânc, prințul cerșetor a coborât să ceară obolul ghiftuiților și primește în schimb rânjetul absurdului.

El, care are drept la dobânda talanților, cheltuiți în dărnicie pentru noi. Cine se crede mai bun să ridice piatra. Este oare o vină atât de mare că dispariția nu a venit la timp?

Încercai să dezleg cifrul poeziei bacoviene:

— În poezia d-tale sunt culori obsedante, ca albul zăpezilor, sau cenușiul scrierilor de plumb. Cum se lămurește acest fenomen?

— În poezie m-a obsedat totdeauna un subiect de culoare. Pictura cuvintelor, sau audiție colorată, cum vrei s-o iei. Îmi place mult vioara. Melodiile au avut pentru mine influență colorantă. Întâi am făcut muzică și după strunele vioarei am scris versuri. Fie după note, fie după urechea sufletului, acest instrument m-a însoțit cu credunță, până azi. Am făcut și compoziții pentru mine.

Pictorul întrebuințează în meșteșugul său culorile alb, roșu, violet. Le vezi cu ochii. Eu am încercat să le redau cu inteligență, prin cuvinte. Fiecărui sentiment îi corespunde o culoare. Acum, în urmă, m-a obsedat galbenul, culoarea deznădejdii. De aceea ultimul volum poartă titlul *Scântei galbene*. Roșul e sângele, e viața zgomotoasă. Nu vreau să-ți fac teorii. Urăsc definițiile dascălilor pentru adormit copiii. Asta-i osândă modernă. Unii ar spune: metafizica culorilor.

Amurg de toamnă violet...
Doi plopi, în fund, apar în siluete:
— Apostoli în odăjdii violete —
Orașul tot e violet.

Amurg de toamnă violet...
Pe drum e-o lume leneșă, cochetă;
Mulțimea toată pare violetă...
Orașul tot e violet.

Amurg de toamnă violet...
Din turn, pe câmp, văd voievozi cu plete; —

Străbunii trec în pâlcuri violete,
Orașul tot e violet.

Carbonizate flori, noian de negru...
Sicrie negre, arse, de metal,
Vestminte funerare de mangal,
Negru profund, noian de negru...

Vibrau scântei de vis... noian de negru.
Carbonizat, amorul fumega —
Parfum de pene arse, și ploua...
Negru, numai noian de negru...

Orchestra începu cu-o indignare grațioasă.
Salonul alb visa cu roze albe —
Un vals de valuri albe...
Spațiu infinit, de o tristeță armonioasă...

În aurora plină de vioare,
Balul alb s-a resfirat pe neuitatele cărări —
Cântau clare sărutări...
Larg, miniatură de vremuri viitoare...

— Ce vezi, de exemplu, în plumb?

— În plumb văd culoarea galbenă. Compușii lui dau precipitat galben. Temperamentului meu îi convine această culoare. După violet și alb, am evoluat spre galben. Ascultă:

Eu nu mai știu nimic, și m-am întors acasă,
Uitați-vă ce gol, ce ruină-n amurg —
Amurgul galben m-a-ngălbenit și m-apasă,
Ca geamuri galbene, cu lacrimi ce nu mai curg!

Vei zice: o necesitate subiectivă. În urmă, am ignorat culoarea albă, culoarea roșie. Plumbul ars e galben. În manualul de fizică nu mai găsesc altă culoare. În eprubeta mea, orice reacție chimică dă precipitat galben.

Altă dată în plumb, pe lângă impresia colorată, mai simțeam alta statică, de greutate. Plumbul apasă cel mai greu pe om. Cum te simți într-un cavou de plumb?

Dormeau adânc sicriele de plumb,
Și flori de plumb și funerar vestmânt —
Stam singur în cavou... și era vânt...
Și scârțâiau coroanele de plumb.
Dormea întors amorul meu de plumb
Pe flori de plumb, și-am început să-l strig —
Stam singur lângă mort... și era frig...
Și-i atârnau aripele de plumb.

Plumbul este părintele aurului și al argintului.

Știința a găsit această înrudire în sângele atomilor.

Asta nu mă interesează. Dar forța lui m-a apăsat până la distrugere.

VIAȚA DE LA IAªI

În cârciumă paharele chefliilor se ciocneau în fanfară. Voioșia creștea cu cât noaptea înainta. Cupele noastre cu vin roșu se deșertau mai rar, poate din cauza vopselei dizgrațiată de poet. Pledoaria culorilor proiectase teatral asupra mușteriilor pânze de lumină colorate. Vedeam oameni violeți, roșii, negri. Magicianul îmi apărea galben. Și era în adevăr pal și înecat în culoarea deznădejdii. Sunt convins că vinul porfiriu îl vedea galben. Altfel nu l-ar fi

gustat. Fața se sugea treptat ca într-un descântec. Îl vedeam dincolo de timp, numai în amintire.

Și astfel discuția alunecă spre amintiri:

— Ai cunoscut odată, la Ieși, un bun prieten al meu, I. M. Rașcu?

— Da, am fost studenți amândoi. El — la Litere, eu — la Drept. Scotea pe acea vreme revista *Versuri ºi prozã*, la care colabora și Densusianu. Mi-a publicat poezii din *Plumb*, care m-au pus în conflict cu A. C. Cuza, la care dădeam examene. Revista avea nuanță socialistă și nu-i plăcea profesorului. Eu nu împărtășeam opinia naționalistă. Eram cu inima dincolo, dar cu examenele dincoace.

O întâmplare, mai ales, îmi amintește de Rașcu. Un vers dintr-o poezie a mea suna așa:

Iar în zarea grea de plumb,
Ninge *gri*.

Rașcu mi-a subliniat ultimul cuvânt, adăugând s = gris, argumentând că este un galicism sau străinism. Trăgea a profesor de pe atunci. Eu m-am supărat la început. Apoi el m-a convins că e nepot de franțuzi și n-am mai zis nimic.

Aveam pe atunci un prieten, unul Bontaș, care scria versuri bune. Astăzi nu mai știu nimic de el. S-a cumințit și poate a făcut avere. Mulți Bontași trec în tinerețe prin faza poetică, dar, din fericire, se fac oameni de treabă. Spre binele neamului. Alții, cei mai netrebnici, nu se astâmpără până mor. Eu am încercat să fac ceva avocatură, dar nu s-a prins. Părinții au vrut să mă trimită în străinătate pentru desăvârșirea studiilor, dar poezia mi s-a pus mereu buturugă în cale.

Mai târziu am colaborat la *Vieaþa nouã* a lui Densusianu și la alte reviste. Am încercat și la *Viaþa româneascã* a lui Const. Stere, fără succes. Despre Ibrăileanu nici nu se pome-

nea pe atunci. Eu l-am avut chiar profesor de română, dar nu i-am arătat niciodată versuri.

I-am trimis și lui Vlahuță poezii, dar nici azi n-am primit răspunsul. Poate poșta nu le-a dus la destinație și le poartă încă peste țări și mări.

DESPRE AL. MACEDONSKI

Aparatul muzical din bodegă înlocuia cu succes taraful de lăutari, făcând educația mahalagiilor. Se cânta *Serenade d'autrefois* de Silvestre și melodia îmblânzea deapănul amintirilor. Bacovia își aminti de Macedonski.

— Știu că ai publicat la *Literatorul*. Ce amintiri au rămas mai vii?

— Am publicat acolo din clasa III-a de liceu. Mai târziu m-am apropiat de maestru și am petrecut ceasuri neuitate în casa lui. Munceam pentru un ideal, discutam și beam. El scrisese despre mine: „Din plumb făcut-ai aur" — și eu îi ascultam cu răbdare poemele.

Odată, lângă o sticlă cu Nicorești, am observat în fundul camerei o candelă roșie. L-am întrebat:

„De ce arde, maestre?"

„Roșul îmi dă viață. Am pus-o înadins. Sângele e tot roșu în ființe."

Maestrul trase cu coada ochiului la candela roșie. Era și el surprins că d-na Macedonski aprinsese candela sub icoane. Îi plăcea să pozeze, altfel era om bun. Ca un vestit maharadjah ne împărțea inele cu pietre nestemate. Nu era vina lui dacă, din nefericire, aceste pietre erau întotdeauna false. De multe ori îmi citea din *Nopțile* lui până îmi ațipea conștiința. Era poet adevărat și credea în misiunea lui. Mai arată-mi azi unul la fel!

Aud și acum glasul insinuant al maestrului din veșnicie. După mine, câți or să-l mai audă? Suntem plini de eul nostru cât trăim. Dar pe urmă, ce se alege? Nemurirea! E un cuvânt atât de van! Bun de oblojit sărăcia.

ȘEFUL DECADENȚILOR

Un răstimp personajul meu tăcu. Se părea că a isprăvit tot ce avea de spus. Era prima spovedanie mai sinceră. Dezacordul fonetic, urmărit de cel gramatical, arăta oboseală. Sunt însă prilejuri care vin numai o dată în viață, și perseverența nu mi-a lipsit niciodată. Asupra poeziei bacoviene mai erau taine de lămurit.

— Ce impresie vă face poezia nouă? Ați fost doar precursorul ei?!

— Recunosc accente familiare din *Plumbul* de acum 13 ani. Este interesantă atitudinea tinerilor de astăzi în căutarea formei definitive. Nu-mi place tradiționalismul și nici pentru moderniști n-am laude. Urmăresc regulat în *Viața literară* strădiunța generației de azi. Trăiți o nouă epocă despre care se va vorbi mai târziu. Faptele durabile se fac cu multă răbdare.

Cât privește despre mine, am fost și rămân un poet al decadenței, fără a pierde nici grandoarea versurilor unui Vigny. Dintre confrați, n-am înțeles nici poezia lui Minulescu, și poate nici pe Stamatiad. Citesc din toți, dar nu admit pe nimeni. Din tumultul de la polul artei, nu dezvelesc decât întârziate țipete de cocori pe un cer înnoptat de iarnă. După mine se vor limpezi și aceste lucruri. Mi-a plăcut în artă să urmăresc întotdeauna o problemă. Deși am citit în tinerețe pe Rimbaud, Baudelaire, Laforgue și alții, n-am simțit sufletul românesc vibrând lângă ei. Alt neam, altă vârstă. Noi

trebuie să ne străduim pentru originalitatea noastră. Să devenim o ființă organică, nu paraziți și maimuțe.

CÂNTECUL LEBEDEI

Poetul ceru alt pachet de țigări. Fata care servea ne privi curioasă. Felul tăinuit al convorbirii nu-i părea curat. Eram singurii în local cu gulere curate. Ceilalți erau ceva mai „lejeri“ la gât. Și apoi faptul că eu scriam de câteva ore era încă un motiv de suspiciune. M-am uitat la ceas.

— E târziu.

— Nu poți ști niciodată când e devreme, când e prea târziu. Timpul are întotdeauna ultimul cuvântul. Eu de multe ori am pierdut ceasul meu. Am fost lipsit de spirit practic. În provincie un eveniment local avea ecou în vreme și în suflet. Aici trecem scurt la rubrica faptelor diverse.

Acum scriu rar și public la dv. Nu mai am elanul și forța de odinioară, nici credința. Sunt loviri de care te saturi să le repeți pe nicovala ta. O strofă ucide mai sigur ca otrava. Vreau să înceteze faza feroce. S-a isprăvit. Alții bat tumultuos la poartă: deschideți! Să intre aerul, lumina, primăvara! Ei modelează statuia iluziei din cenușa noastră. Pe rând, cu toții. E o poveste a omenirii, banală, dar prea adevărată. Cu cât simți mai sincer, te descompui mai sigur. Caut oamenii, îmi place zgomotul lor. Ei mă cheamă, dar eu fug să nu aștern tăcere peste cheful lor.

Și astfel, lent, ghemul nervilor s-a încâlcit, sufletul s-a descompus și a rămas doar animalul să joace grotesc ultimul act din marea dramă.

În depărtare o lebădă neagră a fâlfâit și a țipat. Apoi s-a întins tăcerea. Spovedania poetului a fost scrisă pentru

cei care vor veni și poate vor fi curioși. Ultimele cuvinte s-au pierdut în van, aiurit, fără sens. O singură ureche ascultă atent în noapte.

Am uitat dacă merg... încă tot mă iubesc...
Am ajuns la timp, ocup și un loc.
Dar gândul apasă cu greul său bloc...
E numai vedere... nu mai pot să vorbesc...

Apoi brusc, gramofonul porni în vârtej o nouă placă, cupletul lui Tănase: *Pisica pe orez*. Mulțimea sări electrizată. Geniul atotputernic al epocii, cel mai cunoscut și iubit, stăpânea în sală așa după cum delectează viețile de sus și de jos. Vai de acei care se opun șuvoiului în schimbul decrepitudinii fizice și morale.

De unde acest drept sublim la suferință a câtorva întârziați în anul de pomină una mie nouă sute și trei decenii?

DE VORBĂ CU BACOVIA[1]

Nichifor Crainic poate fi căutat la patru telefoane, Liviu Rebreanu — la trei, Camil Petrescu — la două, Sadoveanu, Arghezi și Ionel Teodoreanu — la câte unul foarte sigur.

Cu toți aceștia te mai poți întâlni apoi la Academie, la teatru, prin redacții sau pur și simplu pe stradă.

Gh. Bacovia — pentru a cărui intervievare a stăruit așa de frumos prietenul meu Petre Horsu de la Sibiu — nu are însă nici telefon, nu e nici membru al Academiei, nu e un

[1] Interviu realizat de V. Netea în 1943 *(n. ed.)*.

pasionat al premierelor și nici pe stradă nu mi l-a arătat nimeni, niciodată.

A fost nevoie de răscolirea mai multor școli pe unde a funcționat sau pe unde funcționează doamna profesoară Agatha Grigorescu-Bacovia, soția poetului, pentru a afla că poetul violetului locuiește aici în București, în apropiere de cimitirul Bellu, pe strada Frăsinetului, la numărul 63. Obținerea adresei nu însemna însă mare lucru dacă nu obțineam și autorizația poetului pentru a-l vizita și ispiti. Unii binevoitori au avut grijă să mă încurajeze spunându-mi că nu voi fi singurul ce va bate zadarnic la poarta lui Bacovia.

— Bacovia nu vorbește cu nimeni, mi s-a spus, și mai ales cu ziariștii.

A fost trebuință, astfel, de meșteșuguri care nu se divulgă — și care au mai fost puse în practică de noi — pentru a primi încuviințarea de a vorbi cu cel care a scris poeziile din *Plumb* și *Scântei galbene*.

— Dar numai dacă veniți fix la ora 5 (duminică 23 mai 1943), fiindcă altădată poate că nu-l mai interesează această chestiune.

Exacți am fost, dar am fost și mirați văzând culoarea casei poetului: galbenă. Culoarea tristeții, adică, a plictiselelor și a indiferenței.

— Dar nu e un simbol, s-a grăbit să ne lămurească doamna casei.

Poetul e mărunt la înfățișare, poartă haine de o mare simplicitate și are ochi în culoarea oțelului. O figură care, fără de a o privi atent, nu trece dincolo de comunul oamenilor care cunosc suferința. Privit în lumină și transfigurat, Bacovia este totuși o figură de infinite sugestii și de aspre clarități. Se mișcă ușor, ca și cum ar păși aerian.

Se simte categoric că nu e obișnuit cu astfel de vizitatori.

O clipă regretăm sincer necuviința de a-i tulbura singurătatea. Am voi parcă să ne retragem. Ființele delicate sunt cu mult mai impunătoare pe firul inimii decât cele autoritare, înalte, grave. Biruiți de inocența poetului rămânem totuși... și vorbim.

DESPRE INUTILITATEA CHESTIONARULUI

Gh. Bacovia trăiește numai pentru sine și literatura sa. Orice alte preocupări îi sunt voit și categoric străine. Ne-am dat seama de aceasta imediat ce am deschis contactul cu dânsul. Chestionarul nostru — în parte același care l-am prezentat și celorlalți scriitori intervievați până acum — se dovedește astfel exclusiv inutil.

Timid, discret, nesprinten la grai, zicerile zmulgându-i-se fără ușurință și nedorind să facă nici o impresie care să treacă peste imaginea sa reală, Bacovia nu are de dat nici o indicație lumii în care trăiește, nu critică nici o alcătuire, nu polemizează cu nimeni și nu ține să rostească nici un fel de profeții asupra unor ceasuri sau deveniri care încă nu sunt. Și atât mai puțin ar voi să fie socotit judecător al zilei ce se frământă sub ochii noștri. În afară de creația care se știe și de cea care se va mai afla, Bacovia nu are nimic de spus societății sau culturii noastre. Nu e ideolog și nici militant.

Nu îndrumă — programatic — și nu aderă la nici un fel de opoziții doctrinare. Nu acuză și nu justifică. Pentru tot cât înseamnă Bacovia vorbește literatura sa. Poezia, în primul rând. Poezia aceasta, în accente aprig de reale, destăinuiește însă viața sa. O viață de impresionante singurătăți, de pustiuri necunoscute literaturii noastre, întretăiată de pa-

sionante popasuri în fața unei carafe de vin, luminată de muzică, de iubire și de viziuni care la noi n-au fost decât ale sale.

În locul altor iscodiri, ne oprim, deci, asupra acestei vieți și a poeziei pe care a inspirat-o. În înfiriparea și cristalizarea conversației, de neprețuit ajutor ne este însă doamna Bacovia, poetă și domnia-sa, de subtile realizări, a cărei iscusință și grație deschide lăcatele inimii și ale memoriei poetului.

Bacovia nu vorbește cu certitudini matematici și nici nu dă cuvintelor sale tonul grav al necontradicției. El își aduce aminte; i se pare numai. I se pare astfel că s-a născut în ziua de 5 *sau* 6 septembrie, în 1881; precis nu s-a nevoit însă a ne mărturisi. Vagul nu se neliniștește din pricina destăinuirilor lui Bacovia.

Din frânturile de note, înregistrate vagabondat, vom țese totuși o povestire din care să nu lipsească cel puțin câteva limpezimi sigure.

PUȚINĂ BIOGRAFIE

Numele, sau, mai exact spus, pseudonimul ce stă deasupra poeziei bacoviene, vine de la numele roman al Bacăului, care se zicea Bacovia, așa numindu-se probabil întreaga regiune din această parte a Moldovei.

— Eu l-am luat, ne spune poetul, din dicționarul lui Hasdeu, cum cred că va fi făcut și Arghezi în legătură cu râul Argeșului.

Bacovia mai însemnează însă și altceva. Prescurtând pe *Bacchus* în *Baco*, și adăugându-i apoi cuvântul latin *via* — calea, adică, ajungi să vezi că Bacovia înfățișează pur și simplu *Calea lui Bacchus*. Pe calea aceasta am mers eu în-

tr-adevăr de foarte multe ori. De vină e și regiunea în care m-am născut, viile de la Bacău având renumele lor.

Destăiunuirile lui Bacovia sunt sumare, parcimonioase, dar suficient de concludente pentru a înțelege linia și firea unei vieți din filele căreia umorul și tihna răsfățatului au lipsit totdeauna.

— M-am născut la Bacău prin 5 sau 6 septembrie 1881. Tatăl meu a fost băcan, iar mama aparținea unei familii de funcționari, bunicul meu fiind subprefect al județului Bacău. Eu am fost al cincilea copil.

Liceul l-am făcut în orașul natal. Într-o clasă pe care nu mi-o mai amintesc și într-un an pe care nu-l mai știu am nimerit să citesc *Literatorul* lui Macedonski. Îl adusese la Bacău un cunoscut al familiei noastre, Ioan Jinga, student al unei școli de pictură din București. Prin acesta am și trimis revistei una din poeziile mele de început. Se chema *ai toate...* dar nu mai știu în ce an a apărut. Se află însă reprodusă în volumul *Comedii în fond* (d-na Bacovia ar dori să ne-o arate; în toată casa nu se găsește însă nici un singur exemplar din această carte a poetului).

Personal l-am cunoscut pe Macedonski foarte târziu. M-am bucurat totuși din plin de prețuirea lui. Păstrez de la el și o epigramă. Mi-a făcut-o la București, în berăria Jubileum, în 1916, îndată după apariția volumului *Plumb*:

Poete scump, pe frunte
Porți frunzele de laur,
Căci singur, până astăzi,
Din plumb făcut-ai aur.

Poezia *Lacustră* din volumul *Plumb* datează din acești ani de liceu, fiindu-mi inspirată de o lecție de geologie. Am

purtat-o însă în închipuire foarte multă vreme până când s-a cristalizat în forma cunoscută:

De-atâtea nopți aud plouând,
Aud materia plângând…
Sunt singur, și mă duce-un gând
Spre locuințele lacustre…

Dintre colegii de liceu păstrez în amintire pe Mirela Cancicov, alături de care am luat un premiu, pentru desen, la concursul societății „Tinerimea română“, și pe Eugen Ciuchi, poet și dânsul.

Anii din liceu nu mi-au părut totuși prea fericiți. Era prea multă asprime în școală și prea puțină înțelegere.

CEL MAI SINCER DOCUMENT

Prin anii 1903—1904, Spiru Haret deschisese o mare anchetă printre absolvenții liceului pentru a cunoaște impresiile lor asupra spiritului școalei. În loc de răspuns la anchetă, eu am publicat atunci, în ziarul *Țara*, poezia *Liceu, cimitir al tinereții mele*[1]. Se află retipărită în volumul *Cu voi*.

Cu mare greutate doamna Bacovia găsește singurul exemplar din această carte. D-sa citește și versurile:

Liceu, — cimitir
Al tinereții mele —
Pedanți profesori
Și examene grele…
Și azi mă-nfiori

[1] Titlul exact: Liceu *(n. ed.)*.

Liceu, — cimitir
Al tinereții mele!

Liceu, — cimitir
Cu lungi coridoare —
Azi nu mai sunt eu
Și mintea mă doare...
Nimic nu mai vreu —
Liceu, — cimitir
Cu lungi coridoare...

Citind această poezie, mi-au spus mai târziu intimii lui Haret, ministrul ar fi declarat: „Iată cel mai sigur document".

Se știe ce avânt au luat apoi reformele noastre școlare.

STUDENT... FUNCȚIONAR... PENSIONAR...

— Din viața de student n-aș putea spune prea multe lucruri. Aparținând unei familii sărace, n-am putut urma regulat cursurile Facultății de drept la care m-am înscris — mai întâi la București și apoi la Iași — mulțumindu-mă numai cu prezentarea la examene. Interesante, de altfel, nu mi-au părut decât cursurile de economie politică ale lui A. C. Cuza, care mi-a trezit interesul pentru astfel de probleme. În volumul *Cu voi* se găsesc numeroase ecouri ale constatărilor mele de ordin social.

După ce mi-am luat licența în drept — reîncepe Bacovia — m-am înscris în baroul de Bacău, în 1911, fără a avea însă vreo pasiune pentru avocatură și fără a rămânea prea mult timp în această situație. Am mers pe urmele bunicului meu, izbutind să ajung sub-șef de birou la prefectura

Bacău. În 1920, după anii grei ai războiului, pe care i-am trăit la București ca funcționar obligat a rămânea pe loc, eram funcționar la Ministerul Instrucțiunii Publice, de unde Gr. Trancu-Iași, ajuns ministru al Muncii, nemulțumit de locul modest pe care îl ocupam, m-a trecut la ministerul său pentru a avea o situație mai bună. Același ministru însă, deși susținea că îmi prețuiește poezia, a refuzat, totuși, după două luni de funcționare, să-mi acorde un concediu de boală.

Am renunțat, deci, la slujbă și m-am reîntors la Bacău. Până în 1930 nu m-am mai mișcat din orașul natal. Am rămas un om de provincie. Înființându-se în acel an la Casa școalelor o direcție a Culturii poporului, în frunte cu Liviu Rebreanu, am fost chemat și eu să ocup un loc. Dar iarăși n-am putut rămânea din cauza sănătății șubrede, și astfel am reluat drumul Bacăului. Anii aceștia n-au fost prea ușori. Unii chiar o știau. D-l Al. Rosetti, conducătorul Fundației pentru literatură și artă, m-a invitat să fiu consilier literar al acestei Fundații, așa cum erau și scriitorii Arghezi, Perpessicius, Adrian Maniu, Camil Petrescu și poate și alții. Când s-a prezentat însă soția pentru a ridica numirea, i s-a spus, spre adânca ei indignare, că nu mai sunt libere decât locurile de... comis-voiajor.

Iată, așa s-a întâmplat că astăzi nu sunt decât pensionar al S.S.R.

Definitiv bucureștean n-am devenit decât de câțiva ani.

ÎN LITERATURĂ

Vorbește acum doamna Agatha:

— Și în literatură el tot așa a fost. Modest și puțin preocupat de sine. Întâiul său volum de poezii, *Plumb*, i l-au

editat domnii Ion Pillat și N. Davidescu, iar volumul apărut la Ancora, care, pe lângă *Plumb*, cuprindea și versurile din *Scântei galbene*, a fost tipărit prin străduința d-lui E. Lovinescu. Mi-a fost însă foarte greu până l-am hotărât să meargă la d-sa. Și când ne-am dus, a dat un timp târcoale ca un adolescent, voind să fugă, și abia în urmă, surprins, a trecut totuși pragul criticului. Placheta de versuri *Cu voi* a văzut lumina zilei prin grija lui Gh. Șt. Cazacu, iar cărticica de proză *Bucăţi de noapte* a fost editată de mine.

Intervine Bacovia:

— Pe unele din aceste volume le-am lăsat să apară numai fiindcă mă găseam în situații financiare care mă obligau la un astfel de efort.

Întrebarea noastră:

— Cum vă judecați poezia, și mai ales cum puteți lămuri anumite culori din ea?

— Am considerat întotdeauna arta ca o recreație după muncă. Dacă aș fi trăit într-o regiune de șes e sigur însă că aș fi avut o altă viziune asupra naturii decât cea cunoscută. La Bacău cenușiul e o culoare frecventă. Existând în natură, s-a strecurat necalculat și în versurile mele. Deasemeni, violetul. Cine a privit larga vale a Bistriței de la Bacău, e imposibil să nu-l fi întrezărit. În cele mai multe poezii am plecat de la elemente concrete și de la date autobiografice. Din turnul bisericii „Precista”, încă din copilărie, îmi plăcea să privesc zările Bacăului. Dintr-o astfel de contemplație s-a născut poezia *Amurg violet*:

Amurg de toamnă violet...
Doi plopi, în fund, apar în siluete:
— Apostoli în odăjdii violete —
Orașul tot e violet.

Multe din poeziile din volumul *Scântei galbene* mi-au fost inspirate de priveliștile din grădina publică a Bacăului, iar motivele bachice aparțin celei mai imediate realități.

— Geografia poetică a lui Bacovia — intervine din nou doamna Agatha — e foarte precisă și limitată. El nu cunoaște bine decât orașele Bacău, București și Iași. Marea, pe care a cântat-o așa de mișcător în „Flaute din stânci de mare“[1], n-a văzut-o decât foarte târziu, în 1934, la Cavarna, după ce scrisese aceste versuri.

Cuvântul se întoarce iarăși la poet:

— Persistența într-o culoare am deprins-o de la decadenții francezi. De altfel, una din obsesiile mele a alcătuit-o simbolismul decadent. Prin 1898—1903 m-au preocupat adânc Verlaine, Rimbaud, Baudelaire, Rollinat, Jean Moréas, pe care i-am descoperit în colecția „Les hommes d'aujourd'hui“.

CARTEA DE CĂPĂTÂI

— Știți însă — ne întreabă doamna Bacovia — care a fost cartea de căpătâi a soțului meu? *Les névroses* de Rollinat! De aici au venit sugestiile atâtor nevroze și fiori din poeziile lui Bacovia, precum și acea atmosferă de straniu și macabru. A existat însă și o puternică afinitate organică între Bacovia și Rollinat, soțul meu fiind și o fire muzicală. Unele din poeziile sale mai înainte de a fi scrise cu litere au fost țesute pe caiete de muzică, pe portative, melodia sufletului precedând apariția poeziei.

În afară de muzică trebuie să amintesc apoi sugestiile desenului. Prin hârtiile noastre se mai găsesc încă bruioane de versuri care au pe margini desenate diferite peisagii.

---

[1] Exact: „Și flaute / Din stânci de mare...“ (din poezia *La Părm*) *(n. ed.)*.

— La ce lucrați în prezent?

— Aștept să-mi iasă, la Fundațiile regale, o ediție definitivă a operelor mele: versuri și proză. Așteptarea e însă cam veche. În această ediție va apărea și romanul *Cântec târziu*, din care au apărut câteva fragmente în anul 1930 în publicațiile *Curentul* și *Viața literară*. Socoteala era ca acest roman să apară cu câțiva ani în urmă, când se hotărâse — de către d-l Rosetti — ca să fie ilustrat de către d-na Rodica Maniu. Tot d-l Rosetti a fost încă acela care până la urmă a renunțat la tipărirea lui.

N-am înțeles prea bine de ce.

Mă preocupă apoi ideea scrierii unui „Jurnal autobiografic“, o carte de gânduri și de destăinuiri. Din când în când scriu totuși proză în genul *Bucăților de noapte*...

Cele care au mai urmat n-au mai fost întrebate și spuse pentru interviu. Ne-am lămurit însă nouă înșine un fel de viață, sufletul unui om în care Harul poeziei s-a întrupat în afara orgoliului său. Poate de aceea e atât de pătrunzător, așa de străveziu, plin de o serafică frumusețe.

Bacovia n-a fost decât caligraful acestui Har.

CUPRINS

G. BACOVIA LA 65 DE ANI

CU POETUL DESPRE VIAȚĂ ȘI DESPRE ALTELE

UN INTERVIU LUAT DE EUGEN JEBELEANU

„Umbra mea se adâncește în cartiere democratice." Mediul care presează. — Alături de năzuințele proletariatului.— Frimu, Neculuță, Dobrogeanu-Gherea, Ibrăileanu. — Slujbă și șomaj. — Izvoarele poeziei.

Departe de zgomotul orașului, la marginea capitalei, acolo unde „cartierele democratice", cartierele lumii muncitoare, cântate de marele poet, nu cunosc nici etajul, nici ascensorul... Casa în care locuiește G. Bacovia, împreună cu soția sa, poeta Agatha Grigorescu-Bacovia, și cu fiul lor, elev în clasa a IV-a la liceul „Mihai Eminescu", e o casă ca toate celelalte: modestă, tăcută, decentă. Portița de lemn se deschide, scârțâind, în fiecare dimineață când visătorul pleacă la slujba sa de bibliotecar în Ministerul... Minelor și al Petrolului.

Într-o țară în care trecutele regimuri au oferit până și celui din urmă semidoct politic mașină la scară și scară de marmoră la clădire, G. Bacovia n-a putut să ajungă mai mult decât șef de birou.

Poetul făcuse imprudența să-și cânte nu numai nervii zdrobiți de apăsarea unei societăți egoiste, ci și muncitorimea cu idealurile de libertate, de dreptate și de mai bine ale lumii...

POETUL ȘI PROLETARIATUL

Îl privesc: poetul zâmbește amar.

— Credeți, maestre, — întreb — că tonul poeziilor dumneavoastră „depresive“ ar fi fost același dacă apăsarea societății ar fi fost mai puțin aspră, mai puțin nedreaptă?

— Sigur că un alt mediu ar fi dat rezultate de alte inspirații. Așa cum a fost, mediul burghez m-a presat.

— Credeți că poetul trebuie să fie în același timp un combatant social?

— Desigur.

— Multe dintre poeziile dumneavoastră relevă aspecte sociale. Ați avut contact cu proletariatul și cu preocupările sale?

— M-au interesat întotdeauna năzuințele și luptele lor. De altfel, nu-i așa, și noi poeții suntem până la urmă niște proletari și am fost supuși, ca și ei, acelorași legi de aramă.

Pauză. Poetul vorbește greu, cu distanțe mari între cuvinte, cu un glas obosit, care tremură. Din când în când își cuprinde pieptul cu brațele cruciș, ca și cum s-ar apăra. Peste câteva minute, își readuce aminte de epoca elanurilor tinerești și reia:

— Citeam pe vremea aceea fel de fel de broșuri socialiste, care se tipăreau.

Pauză din nou. Face efort pentru a-și aduce aminte.

— Așa... da... Citeam revista *România muncitoare*, scoasă de Frimu și alții. Citeam de asemenea *Viaþa socialã* și *Facla* lui Cocea. Unele inspirații, ca bunăoară *Serenada muncitorului* și altele, s-ar putea să se datorească și frecventării acelor reviste. Poate să mă fi determinat și criticele lui Gherea. Citisem și de prin Theodor Neculuță, mi se pare, *Spre þãrmul dreptãþii*. Pe urmă, *Revista ideii* a lui Panait Moșoiu și altele.

— L-ați cunoscut pe Dobrogeanu-Gherea?

— Pe Dobrogeanu-Gherea l-am cunoscut numai din vedere. L-am găsit în restaurantul din Ploiești. Era patronul restaurantului. În alt restaurant, la Gambrinus din București, a cărui coasociat era Caragiale, l-am putut vedea și pe acesta.

Discutăm apoi despre critică:

E. Lovinescu — în al cărui cenaclu a fost o singură dată. Ibrăileanu...

— Pe Ibrăileanu — spune — l-am avut profesor. Profesor de română, printr-a V-a la liceu.

— În ce an?

— Să mă gândesc... Cred că prin 1899—1900... Da... Făceam pe vremea aceea versuri, dar nu le arătam la nimeni. Prietenul și colegul Isidor Wertenstein mă informase că C. Vraja, traducătorul lui *Bel-Ami* de Maupassant, nu e altul decât profesorul nostru, Garabet Ibrăileanu.

POETUL ȘI VIAȚA

Întreb:

— Cum ați devenit funcționar public?

Bacovia zâmbește; același zâmbet interiorizat, timid, amar.

— Am urmat Facultatea de drept de la Iași și București. Licența mi-am luat-o la Iași. Am făcut parte zece ani din baroul orașului Bacău, dar n-am profesat. Pe urmă, viața...

Am intrat în slujbă la stat în 1912. Am fost mai întâi copist la prefectura din Bacău. Pe urmă, prin 1916—1918, șef de birou clasa III-a la Casa școalelor, în Ministerul Cultelor. Prin 1919—1920, șef de birou clasa I-a (împreună cu Aderca... mă numise Trancu-Iași...) la Ministerul Muncii...

Poetul a rămas cu ochii pierduți în depărtare; își pleacă fruntea, mâinile atârnă în gol, peste speteaza scaunului.

Intervine d-na Bacovia:

— După aceea s-a îmbolnăvit grav, a cerut concediu... A fost demis... Pe urmă, prin 1929—'30... nu, Bacovia? — poetul confirmă clătinând din cap — a fost funcționar la Cultura poporului. Apoi, șomer, șomer, șomer, șomer...

În 1945 — depășise vârsta — a fost numit bibliotecar, cu contract, la Ministerul Minelor și Petrolului. A fost angajat cu 110 000 lei. Pe urmă, i-au făcut 130 000. Asta, plus pensia de 50 000 lei de la Casa scriitorilor, e toată averea lui Bacovia...

Între timp, Bacovia-junior a adus în brațe un ghem de mătase: un pisoi. Îl așază în poala părintelui, întrebându-l:

— Știi cine-i ăsta, tată?

— Ăsta e Ioachim... surâde poetul, mângâind pisoiul.

— Se înțelege foarte bine cu pisicile și cu câinii, ne spune d-na Agatha Grigorescu-Bacovia. Cât despre oameni, ei l-au înțeles mai puțin.

Țin minte — continuă devotata tovarășă de viață a visătorului — că prin 1933—'34, s-a propus, nu știu de cine, ca Bacovia să fie numit consilier la Fundațiile pentru literatură și artă. Bacovia șomase trei ani, era bolnav de nervi. M-am dus. Secretarul general al Fundației de pe atunci... i-am uitat numele... mi se pare, Rally... a spus că nu-i poate oferi decât unul din locurile de comis-voiajor. Am plecat, indignată. Dar n-a fost insulta cea din urmă. În 1928, Minulescu, care era director general al Artelor, mi-a spus că nu poate să-i ofere decât un post de copist clasa III-a...

Sunt amintiri dureroase. Trupul puțin al poetului s-a strâns, s-a gârbovit, s-a ascuns, parcă, în haina cenușie, și largă,

prea largă. Dacă n-ar fi aceste profunde șanțuri ale vieții dure, care sunt ridurile, dacă n-ar fi mustața brumată de iarna vârstei, ai crede că te afli în fața unui copil fără apărare.

IZVOARELE POEZIEI

Toate poeziile lui sunt trăite de Bacovia cu nervii exasperați, cu întreaga sensibilitate sfâșiată.

— Ce-ați vrut să înțelegeți — întreb — prin versul „Mulțimea anonimă se va avea-n vedere“ din poezia *Note de toamnă*?

— Versul acela — răspunde Bacovia — a fost scris într-una din zilele când căutam și nu puteam obține o slujbă. Era prin 1916. Mi se scria pe petiții: „se va avea în vedere“ — și rămâneam cu atât.

Cât despre versul: „Tot ce-mi trebuie să am pot să cer“, din aceeași poezie, asta înseamnă că puteam să cer, dar nu mi se da, sau, mai bine-zis, la Sfântul așteaptă! Seismele sociale nu m-au lăsat niciodată indiferent. Numai cei care n-au voit n-au găsit urma lăsată de aceste seisme în poeziile mele.

Amurg din volumul *Cu voi*, de pildă, a fost scris prin 1915, când se decretase mobilizarea. Era o epocă de mari agitații. Atunci, am notat: „Greve, sânge, nebunie. / Foame, / Plânset mondial...“, „Filozoful proletar“ din poezie eu eram.

Peisajul industrial al Bacăului, oraș cu multe fabrici, a avut de asemenea rezonanțe în versurile mele.

— M-a dus și pe mine — vine în ajutor d-na Bacovia — să-mi arate abatorul din Bacău, care i-a inspirat poezia *Tablou de iarnă*. În 1916, când l-am cunoscut prin Aurel Savela, o rudă a sa, locuia în strada Berzei. Sora lui Bacovia ple-

case și-l lăsase să păzească locuința. El era funcționar la Casa școalelor. Pe la sfârșitul lui august sau începutul lui septembrie — nemții ajunseră pe la Jiu — l-am găsit într-o după-masă într-o cameră, căutând să-și încălzească o cafea, cu niște hârtii aruncate într-un godin. Bietul Bacovia... Să-l fi văzut... Acolo, a scris poezia *Bel^{o}ug*:

Vinul, și mierea, și grâul tot
Le-au strâns, pe grabă, cine-a putut...

Era pe vremea când nemții luau tot.

Bacovia o ducea într-o neagră mizerie... De altfel n-am scăpat niciodată de lipsuri și de nedreptăți. Dar se anunță vremuri noi, pe care Bacovia le-a visat, în care a crezut și pe care le-a cântat. Credem în ele...

S-a înserat.

Marele poet se ridică și, scotocindu-se în buzunare, ne oferă:

— Luați o caramea albă!

Bomboana de-o zi a visătorului: o bucățică de zahăr. Ne ridicăm, privim: la spatele poetului, chipul lui Crist, încadrat într-o ramă ovală. Rama e spartă.

D-na Bacovia ne șoptește:

— Nu poate să sufere tabloul. De nenumărate ori a încercat să-l distrugă lovindu-l cu bastonul. Spune că-l urăște pentru că a suferit ca și el...

Ieșim. Au răsărit stelele. Pe trepte, G. Bacovia îmi ține mult timp, strâns, mâna în mâinile lui. În depărtare, fluierul unui tren care pleacă. Și inima orașului, palpitând...

Pulsul visătorului bate mai repede...

[RĂSPUNS LA ANCHETA REVISTEI „CRONICARUL“]

1. Ce părere aveți despre actualul stadiu al literaturii române?

— Literatura română se prezintă sub aspect fecund. Nu văd o evaluare spre mai nou, ca ideologie și exprimare.

Va fi desigur opera unei îndelungate așteptări

2. Credeți într-o Internațională a scriitorilor și artiștilor, bazată pe un plan comun de luptă și de vederi?

— Despre Internaționala scriitorilor și artiștilor ce s-ar putea spune?

Nu sunt ei internaționali prin idealul artistic, care trebuie să întrunească condiția de „adevărată artă“, ce poate fi de oriunde și a oricărei națiuni?

Cooperare intelectuală și artistică? Da... în ce privește interesele de breaslă... Marea originalitate va fi totdeauna opera individualismului, fie el chiar anarhist.

3. Care sunt, după părerea dvs., căile de evoluțiune ale romanului românesc și ce anume i-ar putea da un caracter de pregnantă originalitate, în stare să-l facă interesant pentru traducere?

— Despre romanul românesc? Ce i-ar putea da o pregnantă originalitate? Aici e rolul geniului, al talentului viguros... îndrăznelii de concepție și redare... Cu aceste condiții poate înfrunta orice tălmăcire... În ce privește materialul de roman, iată ce nu ar trebui uitat.

Trăim epoca cea mai febrilă a civilizației și a celei mai complexe psihologii. Romanul și-ar putea folosi seva din aceste două surse. Una ar deveni document social, cealaltă — document uman.

Împreună ar sintetiza un crâmpei de notă, din torturata notă a secolului mecanicii și a înălțimilor.

4. Există o dificultate reală de apropiere între Iași și intelectualii din București?

— O apropiere între Iași și București din punct de vedere intelectual? Dificultatea ar sta numai în veleitățile literare. Talentele pot fuziona de oriunde.

ADDENDA

DIVAGĂRI UTILE

1955

Am fost și eu odată ca niciodată...
Am fost stea pe cer? Acum ce sunt?...
Eu sunt steaua? Aș putea lumina pustiul?
Aș vrea să domnesc în Sahara... Aș putea lumina tăcerea...
Cum să nu mă duc după aceste vremuri?
Dacă am existat, e că te-am iubit...
S-a dus Agatha? O stea senină a fost în visul meu...
Dar „florile roșii muriră“.
O, buno, tu muncești și eu stau?... S-a năruit echilibrul...
Cum? oare cântecul meu să se năruie?
Tot am luptat eu, în cerc restrâns...
Taci, labor vrăjitor! Noi dacă vom pieri, nici urșii nu ne vor sfâșia.
Profeții mei? Nimeni... Iar e trist pe pământ...
O, părinților ce ați rodit în glebea vieții, George, Virginia, Ecaterina, Lina...
Când Isus a murit, nici în Roma, August nu mai domnea...
Pământului i-am spus moartea mea...
Înțeleg cântul. El dă plăcere lucindelor stele...
Spre stele se înalță veacul...
Pământului i-am spus: tăcere...
George, oprește calea spre destin...

1956

Culegeți, voi, ce mai pot semăna gândurile mele.

Shakespeare? Suspinele mute ale Londrei.

Steaua, steluța mea, va apune și ea!

Când Cloșca va apune, mă duc și eu cu puii ei.

Ce-i pasă lui Zeus de mine?

Și, totuși, bolta cerului cerne și astăzi nemernicii pe astă lume!...

Când toate nemerniciile le știi, amarul se postează fără să-l dorești...

Mi s-a trecut copilăria, viața la mulți e în dizgrație...

Prezentul vrea să mă doboare, dar nu va putea...

Suntem toți niște mișei; nu descifrăm caisa de zarzăr.

Baconsky, lasă pe Cicerone să vorbească despre mine.

George moare de al vieții glonte dureros.

Ca și legenda Bacăului, am și eu legenda mea.

Doar cerul este liber, nu mi se văd artificiile morții.

Eu nu mai cred în Zeus, căci Zeus este orb cu noi toți.

O, vederile în lume sunt scurte! „Ad finis“ asta și o doresc.

O minte dacă-ți vine-n cap, n-o pierde! e-n funcție de creier.

Esențialul vieții?... a nu fi prea esențial.

Bacovia, vei apune!...

George Enescu, tu cântă la scripca-ți minunată, suflet din sufletul țării.

Steaua mea majoră, ce m-ai albit tu pe mine!

Septembrie... o, septembrie, ca o gălușcă de aur, un lăstun... O fi murit?...

Ultimul ecou al lui George Bacovia, pe care trebuie să-l percepți.

La muncă!... Nu leneși, nătărăilor, la muncă!!

Pe Cik Damadian îl apreciez. Îmi place cum m-a liniat în *Contemporanul*.

Prea departe mergem cu trecutul. Prezentul îl doresc.

Cum am cântat eu în *Scânteile* mele și scânteile s-au aprins azi.

Ivești... Ivești... Ștefan Petică... iubitul și frumosul poet...

Un DA limpede, un NU întunecos, asta e viața.

Viața mea a fost o iubire a mea, cu lacrimi perfide...

Îmi place *Gazeta literară* foarte mult.

Un poet cu ochii albaștri... Ștefan Petică...

Vino și tu, muză a ultimelor mele litanii... Vino, muză, stea muncitoare, bine ai venit!...

Ce liniște crepusculară este azi!

Iată frumusețea pe bolta lui Dumnezeu, — poetul, ce niciodată cu trandafiri nu s-a împodobit...

Mă turbură vederea în centrul ei... poate pier...

În liniște nimica nu-i... tăceri...

Pamfilică Șeicaru?... un ticălos, a șters-o ca un trădător peste hotare.

Așa este Gabriel. Când el are, eu nu am; când eu am, el nu are...

Și Gangele se duce spre răsărit...

Chinezii sunt teribili, s-au întrecut pe sine...

Șoseaua Olteniței — Arghezi! Șoseaua Giurgiului — Bacovia; aici începe comparația socială...

Simfonia a IX-a de Beethoven! Ce mult m-a fermecat; urechile mele sunt ciudate. Lauri, pe lauri...

În umbra ulițelor lui Bacovia găsești iubiri...

Iată ce frumos am prins sunetul lui Arghezi; mă căuta mai târziu pe mine, dar eu eram dispărut...

Aripi de aur mai vreau.

M-am născut în zilele cele mai teribile, cu gânduri de lei, cu o serenadă a muncii...

Socialismul este prietenul meu. Să beau și eu în cinstea lui, ca la puntea leilor...

Să lăsați pe domnul să doarmă, acel domn sunt eu, tu, el, noi toți...

Să ne iubim toți artiștii: pe George Enescu eu îl iubesc ca un mare viorist ce este...

O carte aș mai vrea să mai citesc odată: *Alixãndria*.

S-a trezit creierul și a spus: „Eu iubesc viața".

Se descărnează trupul și-și așteaptă moartea...

Aproape gingaș și delicat e versul meu...

De la egoism la realitate...

Salut destinul. Am văzut abundențele epocii.

Tăcerea, o, moarte e ceasul tău...

Odihnește-te, buna mea, tu muncești pentru toți...

Uneori plouă la șes, rime fără de-nțeles, alte ori plouă la munte, Bistrița ne spune multe.

Am venit bătrân și trist pe acest pământ ca să văd Luceafărul de la Bacău...

Pământul este ca și un șarpe, atomul l-a potolit ca să nu muște.

Calvarul nu există dacă nu există oameni...

Când oamenii ajung să se sfâșie, nici tigrii bengali, nici leii africani nu sunt atât de cruzi.

Gabriel, cititul e un viciu, dar nedăunător minții și trupului...

Gabriel, de ce nu te culci? Tot mai vrei să notezi?... O, visul meu, mă clatin când vorbesc...

Mai bine să te îmbeți de licoarea minții decât de licoarea dracului.

Nu fi zgârcit cu mintea; dă-i bună dulceață, și chinină cât mai puțină...

Nu te îndepărta de carte! Citește și cărți bune și cărți rele, așa poți vedea și compara binele cu răul...

O autoprefață sau fotografie la un volum adaugă a înțelege mai aproape pe autor.

O cafea și o țigară, realizări de pace.

Beția materială atrage pe cea spirituală...

Vor apare și poeziile lui George Bacovia... ani mulți fără tipar...

Gloria nu a murit... Tot mai vine către poetul ei...

Am slujit poeziei și vinului... prietenii tăcerilor grele...

Prin undele grele ale amurgurilor au rătăcit și versurile mele.

Am primit apele și frunzele târgului meu în rime...

Poeziei i-am trimis luceferii bucuriei...

Luceafărul meu? stea fără noroc...

S-a deschis golul și mă duce în adânc...

Cumplit e golul singurătății... Sunt ucisul ei...

Golul din spații goale, din existențe pustii…

Singurătatea, povara tăcerilor sfâșiate de suspine…

Singurătate, ochiul tău privește înghețat în ochiul gândului neîmpărtășit.

Singurătate, nu te-am voit… Viața haină m-a dăruit ție… Tu m-ai cerut vieții…

Prizonierul tău, singurătate…

Poeți, evitați singurătatea, între oameni e viața… Cum i-am iubit… Dar ei nu m-au voit…

Din singurătatea vieții în singurătatea morții… și nimeni nu înțelege acest adânc.

O, Gabriel, cu tot ce am scris, e mai bine să pier… E momentul… E momentul oportun…

Eu am fost un fenomen din naștere… superior oamenilor și simplu.

Îmi place și slava care s-a fanat…

George, te vei duce în steaua lui Verde-mpărat…

Eu sunt poet… să pier, atât aștept… Societății, nimica pe pământ…

Pe tine când te-am adus pe lume așa mi-au șoptit zeii: În lume te-am dat atât de blazat!

Iar eu voi trece curând ca mânjii din povești…

Erau scântei galbene în Bacău… Adio… în noapte meditez și tac…

Gabriel, eu am cunoscut Bacăul în anii de demult ai tinereților plecate…

Ce-a fost și Bacovia decât un nume prin univers…

Iată vine și primăvara și nici o floare nu mă va mângâia…

O tăcere s-a lăsat peste sufletul meu… Nu faceți dezordine în viața mea…

Mă duc spre ținutul lui Dumitru[1] pentru totdeauna…

Copii, jucați-vă cât timpul vă permite…

Și steaua polară din timpul nopții ziua m-a întărit…

Flori de miozotis? Și zeii încă mă mai iubesc?

Ce sunt eu decât un cuib de inimă?

În casă un dar… și bani… și belșug…

Da! Berlinul se vrea iarăși botnița Europei.

Acordurile Londra —Paris? Orice zi aduce o doză de otravă…

Problema păcii, dacă șade la Londra, atunci sărmana pace rămâne în ceață.

America? Ce să caute pe aici? N-o înghite Oceanul Pacific?

Ce mai fac? Stau pe întuneric, privesc luceferii țigării în oglindă…

Gândesc la luceferii păcii… Când vor răsări, când nu vor mai apune?

Și pupăza când se uită-n oglindă i se pare că este steaua polară…

Pentru masele largi, ieri eram ținut în întuneric… Azi încep să fiu cunoscut… Mâine?…

E greu să spui Bacovia… Azi sunt necunoscut. Mâine sunt mort… și ascuns…

Am vrut să scriu despre frumos… sunt ani de-atunci… Azi scriu, despre ce? nu mai știu…

În poeme de *Plumb*, acolo sunt neîntrecut…

Toate foarfecele au o îndeplinire: de a strica operele literare.

---

[1] Tatăl poetului *(n. ed.)*.

Am greșit colosal că m-am născut în acest secol...

Isus era mare când făcea revoluție...

Îmi pare rău că zeii nu s-au consfătuit și despre mine, Bacovia Gheorghe... unde sunt cam tare...

Și noi în oglindă ne vedem pupăză și ne credem că strălucim ca steaua polară.

A fost odată un prinț vestit cu plete mari, El: Eminescu... Azi este mort, dar scrierile lui nemuritoare sunt și mai tari ca rubinele în strălucire...

Admirații... aplauze, interminabile, și apoi m-am văzut în vitrină... dar acum sunt în cameră cu mine însumi...

A, m-am dezgustat, oglindă, tot secretul tu ni-l spui...

Viața? un pachet de tutun cu aspect de aur și gust oxidat...

N-am scris mult, dar multe lucruri am zugrăvit în puținul și concisul meu fel de a scrie...

O, degeaba scriem... O, Gabriel. Au venit ploile, sunt multe deșertăciuni...

A nu munci însemnează că ai o senzație prostească: e o propozițiune lungibilă cu un accent dureros...

Am fost caricatura vremurilor prin saloane... Nu vreau să-mi amintesc...

Eu sunt copilul natural al epocii noastre... Poeți, nu scrieți pentru saloane...

Fustele ne fură prvirile, să nu ne pierdem mințile...

O, mamă! Păcatul mare este că sunt singur, că tu nu mai ești alături de mine...

Destin, nu-mi place sărutarea ta!... a fost prea amară...

Bacău, adio, pământ cult... Sunt în București...

În viață nu găsim egalitate...

Destin, te-am văzut cum farmeci oamenii... Pe mine nu m-ai iubit...

Eu sunt un piccolo la frizeria vieții, mătur cu măturicea durerilor semnele bucuriilor prezentului, pentru unii...

A murit prezentul? S-a dus și viitorul? Învie trecutul? Pentru cine?

Nimic despre poeta Agatha Grigorescu-Bacovia? Ar trebui să dea de gândit Editurii de stat.

Nici un studiu cât de cât serios nu există despre George Bacovia, nici măcar în „Mica bibliotecă critică“...

Tânărul A. Baconsky figurează, singurul, care în *Colocviul critic* a scris mai serios despre mine...

Amintiri... Noapte... luciri de stele... acum voi merge și eu printre ele...

Eu sunt orice numai pentru o completare la redacția unei gazete.

Voi, Jebeleanu și Cicerone, sunteți copiii mei, ca și Gabriel...

Ce singur mă simțeam în lume! 1916! Bacovia poetul de „plumb“...

Am scris poezii când pantofii erau de aur și argint, iar opinca din ogheli...

Îmi spuneam: la fântâna ta, viață, eu n-o să mai beau mult...

De ce stai pe-ntuneric? N-am nici o nebunie de văzut...

Nu mă mai ajută creierul să am condeiul acela de demult...

Înger al suferinței, fie că ești îmbrăcat în negru, fie că ești îmbrăcat în alb, lumea ți-o ia înainte...

Pune piciorul în prag: Înainte...

Închidem din ochi și viața se sfârșește.

Alege-ți prietenii, fiule: fugi de oamenii lingușitori ce-n față te sărută și în spate te spală cu apă de colonie.

Prin undele grele ale amurgului au rătăcit și versurile mele.

1957

Realitățile îmi produc reale efecte.

Seară plăcută... Lumini de candelabre, și fotografii. Mă filmau! A fost o poezie noaptea aceea...

O, sală cu flori și versurile mele bătrâne...

Am văzut bogățiile de aur și mătase ale trecutului, și acum ale lui azi...

Cât de săraci suntem, iubito, cum ai putut să stai cu mine!...

Fusei în castelul nababilor. Cu sticle, oglinzi, și marmură...

Și cei doi mari parcă se îmbrățișau...

Arghezi, te iubesc, mă bucură cinstea că ai venit.

A fost o poezie noaptea aceea... Nu te mai culci?... Nu... Ochii mei sunt foarte buni...

E noaptea la cruce. Vino să te sărut! Nunta cu garoafe albe s-a sfârșit...

De acum, aurore nu vor mai veni asupra mea.

Când ard lămpile prin centru, mă predispun la poezie...

Or fi anii care au trecut, lacrimi... Or fi anii care au trecut să citim licărinde stele...

Nu mai poate fi mândră bătrânețea...

Povești din trecut... o, vino să te sărut, Agatha mea...

Ce vreți voi, așa e creierul meu: gândește când nu e nevoie, și stă când nu trebuie să stea...

Gândul se gândește pe gând, și gândirea devine eter...

Eu sunt Dumnezeul și judecătorul meu.

O, geniu, inexistent și prea solitar...

George Bacovia, artist înmormântat și nemuritor în același timp.

Plecați sunt toți? Iar sunt singur?... Și Agatha vine târziu...

La naiba! Ei, și ce dacă mi-au picat dinții? E o sincopă a vieții.

O undă roză de ftizie a străbătut și corpul meu, și viața se scurge lent.

Policandru al vieții, puține brațe ți-au mai rămas...

Ce tristețe. S-a dus și Camil Petrescu cam pe la capătul zorilor.

Cocoșul i-a cântat pentru ultima dată...

Păcat! te-ai dus, bunul meu prieten.

Erou al muncii... ai murit în ceasul al unsprezecelea; ai murit încă tânăr...

Eu când mă voi duce odată?...

Ce calabalâc e în mintea mea!!...

Îți părăsești familia, prietenii și te îmbraci în neagra mătase, și-ți porți ca Isus crucea...

Adio, Camil Petrescu! Îmi pare rău de moartea ta. Dar și eu sunt ținut pe patul suferinței...

Dar... nu s-a auzit bătând clopotul...

Cum, tu nu ai voit să plângă clopotul prelung și sfâșietor!?...

Când am plecat din Bacău, plângea grădina publică cu stropi de ploaie, iar eu de atunci plecat am fost, plecat voi fi mereu...

Ce întunecime... vi...ne... ntunericul...

REFERINŢE ISTORICO-LITERARE

Bacovia se bucură de rarul privilegiu al originalităţii: de n-a creat poezia de atmosferă, a înterbuinţat-o cu înlăturarea atât de completă a oricărui alt artificiu poetic, încât s-a confundat cu ea. Există, în adevăr, o atmosferă bacoviană: o atmosferă de copleşitoare dezolare, de toamnă cu ploi putrede, cu arbori cangrenaţi, limitată într-un peisagiu de mahala de oraş provincial, între cimitir şi abator, cu căsuţele scufundate în noroaie terne, cu grădina publică răvăşită, cu melancolia caterincilor şi bucuria panoramelor, în care „princese oftează mecanic în racle de sticlă"; şi în această atmosferă de plumb, o stare sufletească identică: o abrutizare de alcool, o deplină dezorganizare sufletească prin obsesia morţii şi a neantului, un vag sentimentalism banal, în tonul caterincilor, şi macabru, în tonul păpuşelor de ceară ce se topesc, o descompunere a fiinţei organice la mişcări silnice şi halucinante, într-un cuvânt, o nimicire a vieţii nu numai în formele ei spirituale, ci şi animale. Expresie a unor nevroze, o astfel de poezie impresionează în ansamblu fără să reţină prin amănunt.

Nicăieri nu se pune mai tulburătoare problema „poeziei de atmosferă" ca la Bacovia. După cum cele două note stridente ale cocoşului de pe casă, în mijlocul unei nopţi sinistre de toamnă, creează o „atmosferă" fără să formeze o muzică, tot aşa şi arta poetică a lui Bacovia. Atmosfera iese din limitarea senzaţiilor, a imaginilor, a expresiei poetice şi din repeţirea lor monotonă; obsesia dă chiar impresia unei intensităţi şi profunzimi, la care spiritele nobile nu ajung. Poezia se reduce, astfel, nu numai la un nihilism intelectual, ci şi la unul estetic: cum emoţiunea ei rudimentară nu are nici o legătură cu arta privită ca un artificiu, cultul bacovian pare mai mult o reacţiune împotriva unei literaturi saturate de estetism, prin jocul cunoscut al dezgustului ce împinge pe rafinaţi spre primitivism.

Legătura acestei poezii cu simbolismul e prea făţişă pentru a fi nevoie s-o subliniem mai mult: ea e expresia celei mai elementare stări sufleteşti, e poezia cinesteziei imobile, ce nu se intelectualizează, nu se spiritua-

lizează, cinestezie profund animalică, secreţiune a unui organism bolnav, după cum igrasia e lacrima zidurilor umede; cinestezie diferenţiată de natura putredă de toamnă, de ploi şi de zăpadă, cu care se contopeşte. O astfel de dispoziţie sufletească e o dispoziţie muzicală, căreia i s-ar putea tăgădui interesul, nu însă şi realitatea primară; în ea salutăm poate întâia licărire de conştiinţă a materiei ce se însufleţeşte.

Redusă la un conţinut sufletesc atât de elementar, această poezie şi-a găsit şi expresia necesară; prin estetica ei se realizează integral şi se diferenţiază cu totul de poezia d-lui I. Minulescu şi a Elenei Farago. Pe când, anume, poezia minulesciană are o muzicalitate externă şi, retorică, se declamă; pe când, muzicală fără a fi sonoră, adică fără zgomotul de alămuri, dar cu gâlgâitul înfrânt al violoncelului pasiunii, atinsă de altfel de verbalism, plângerea dnei Elena Farago se despleteşte, râurează, se opreşte, se revoltă şi se potoleşte, litanie melopeică sau act de persuasiune a unei fiinţe pururi prezente; pe când, aşadar, pateticul amândurora prelungeşte estetica romantică a dezvoltărilor poetice, poezia bacoviană înăbuşe verbalismul şi aplică principiul esteticii verlainiene: Prends l'eloquence et tords-lui son cou! *căci, după cum cleiul de pe copac, mucegaiul de pe zid nu pot fi retorice, statică, nici poezia bacoviană nu e capabilă de devenire.*

... Adaptarea formei ei la fond este atât de integrală, încât îndepărtează gândul oricărei intenţii artistice, iar mijloacele de expresie sunt atât de simple şi de naturale, încât par crescute din obiect. În fond, există, totuşi, un instinct artistic, care ştie a alege nota justă, şi, pentru a nu ne raporta la poeziile din care emoţia iese mai mult din obsesia repetiţiei şi, deci, se reduce la expresia aproape directă a unei cinestezii bolnave, vom cita o poezie cu o notaţie organizată: Lacustră — *„De-atâtea nopţi aud plângând, / Aud materia plângând, / Sunt singur, şi mă duce-un gând / Spre locuinţele lacustre. / / şi parcă dorm pe scânduri ude, / În spate mă izbeşte-un val —/ Tresar prin somn, şi mi se pare / Că n-am tras podul de la mal. / / Un gol istoric se întinde, / Pe-aceleaşi vremuri mă găsesc... / şi simt cum de atâta ploaie / Piloţii grei se prăbuşesc. / / De-atâtea ori aud plouând, / Tot tresărind, tot aşteptând... / Sunt singur, şi mă duce-un gând / Spre locuinţele lacustre...“*

„Materia care plânge“, „golul istoric“, organizarea întregii impresii prin amănunte ne arată şi intenţia şi putinţa realizării conştiente. O notaţie pregnantă şi nouă, dar pur exterioară, mai găsim şi în alte poezii: „... Umbra mea stă în noroi ca un trist bagaj“, sau în această viziune plastică a unor foi roşii de toamnă, ce cad pe statui de femei: „Acum cad foi de sânge-n parcul gol / Pe albe statui feminine, / Pe alb

model de forme fine, / Acum se-nşiră scene de viol“, sau chiar în această simplă notaţie a unui început de primăvară: „Primăvară... / O pictură parfumată cu vibrări de violet. / În vitrine, versuri de un nou poet”.

Eugen LOVINESCU, Nervi de primăvară*, în* Istoria literaturii române contemporane, II, Evoluţia poeziei lirice*, B; Editura Ancora S. Benvenisti , 1928, p. 581—584.*

Lirica dlui Bacovia a avut darul să lase o dâră grea asupra poeziei de după război. În vremea când simbolismul era acaparat de sonoritatea facilă şi de strălucirile false ale d-lui Ion Minulescu, pe atunci foarte tânărul poet Ion Pillat strângea în volumul Plumb *(1916) versurile profund originale bacoviene. Mai deloc citit, sau numai de poeţi, volumul sortit unei străbateri încete, subterane, avea să se infiltreze în sensibilitatea generaţiei următoare până la saturaţie. G. Bacovia aducea o notă nouă în lirismul de acum douăzeci de ani. O notă elementară, de dezagregare sufletească, de descompunere, impusă simplu, fireşte, cu un caracter de fatalitate. [...]*

Bacovia e socotit îndeobşte ca poetul deznădejdilor provinciale; şi e drept— cadrul târgului de sărăcie, cu grădina publică, abator, cazarmă, panoramă, cafenea, cinematograf, cu geamurile iubitei (din recuzita romantică) e uşor identificabil. Cu toate astea, a-l înţărcui în zările strâmte ale Bacăului său, căruia poetul i-a adoptat numele, învederează scurtime de vedere. Ca la toţi adevăraţii poeţi, realitatea e depăşită şi ridicată la semnificaţii generale. Cutare Nocturnă*, de pildă, exprimă starea sufletească a citadinului nelocalizat: „Fug rătăcind în noaptea cetăţii, / În turn miezul nopţii se bate rar, / E ora când cade gândul amar / Tăcere... e ora laşităţii... / / Te pierzi în golul singurătăţii, / O, suflet al meu, de lume fugar, / E ora când Petru plânge amar / Ascultă... e ora laşităţii...“*

Dar se mai poate vorbi de un Bacovia al provinciei, când majoritatea poemelor — şi ne referim, mai ales, la Plumb *— se înalţă peste amănuntele locale ca să smulgă universului, din alternanţa periodică a anotimpurilor, sensul fiind al morţii? Fireşte că nu. Dealtfel nu vom cădea în păcatul unei ieftine idealizări a poetului. Trebuie precizat că Bacovia e un poet elementar, dar cu menţionarea puterii sale primitive de sugestie, cu totul excepţională.*

Din demontarea mecanismului reacţiunilor sale reiese limpede un lucru. Deşi nimic nu e deliberat logic în poezia sa, sentimentele au o impresionantă logică firească, internă, implicită. Spre deosebire de filiera clasică a pesimiştilor noştri: Grigore Alexandrescu, Eminescu şi epigonii lor,

care şi-au desfăşurat un mosor conştient de sentimente şi idei, Bacovia e poetul subconştientului, al impresiilor organice, formulate printr-o forţă obscură. Aşa se explică influenţa sa însemnată asupra generaţiei postbelice, care a recunoscut într-ânsul nu un şef de şcoală, un teoretician, ci un precusror prestigios prin divinitate, prin instinct. Cum ar fi putut confunda cineva absorbţia pasivă în anorganic, scufundarea în materie, reintegrarea neantului, cu teoria, total absentă la Bacovia, fie ea tehnică, fie de substanţă poetică? Bacovia nu propune un ideal de artă sau un ideal etic: el este cel ce este, identic cu sine şi neasemănător cu nimeni, şi, fără a chema pe cineva după sine, a modificat sensibilitatea contemporană prin simplul fapt al existenţei sale. (E vorba de sensibilitatea poeţilor care l-au urmat cronologiceşte. Publicul, care îl ignoră aproape complet, va lua cunoştinţă de acest poet de seamă... din ediţia pusă în circulaţie [...] care urmează să răspândească efectiv mesajul său autentic, unde un maximum de artă e în fiecare vers depăşit de un maximum de adevăr sufletesc, în aşa fel încât, pentru întâia oară în istoria poeziei noastre, se poate afirma că puţinătatea artei nu numai nu este simţită, dar este binevenită şi sporeşte valoarea poeziei. Pentru întâia şi probabil cea din urmă oară, căci fenomenul Bacovia nu se mai poate produce.

Şerban CIOCULESCU, G. Bacovia: Poezii, *în „Adevărul“, 48, nr. 15. 429, 28 aprilie 1934.*

Poezia lui G. Bacovia a fost socotită, în chip curios, ca lipsită de orice artificiu poetic, ca o poezie simplă, fără meşteşug (E. Lovinescu, A. Maniu). Şi tocmai artificiul te izbeşte şi-i formează în defenitiv valoarea. Dealtfel, luată în total, ea este o transplantare, uneori până la pastişă, a simbolismului francez, însă pe temperamentul unui Traian Demetrescu. De la „Tradem“ (evocat într-o poezie), Bacovia moşteneşte sentimentalismul proletar, ţinuta de refractar, nostalgia maladivă, „filozofiile“ triste, şi, mai ales, tonul de romanţă sfâşietoare. Poetul a făcut muzică şi şi-a scris versurile „după strunele vioarei“ şi cutare poezie este imitaţia cadenţei unui marş funebru: „Ningea bogat — şi trist ningea — era târziu/ Când m-a oprit — în drum, la geam — clavirul; / şi-am plâns la geam, şi m-a cuprins delirul — / Amar, prin noapte — vântul — fluiera pustiu”.

Însă Traian Demetrescu e dus mai departe, complicat prin atitudini estetice. Astfel, Bacovia se face partizanul audiţiei colorate. „În poezie — zice el — m-a obsedat întotdeauna un subiect de culoare. Pictura cuvintelor sau audiţie colorată, cum vrei s-o iei... Pictorul întrebuinţează în meşteşugul său culorile: alb, roşu, violet. Le vezi cu ochii. Eu am încercat să le redau cu inteligenţă, prin cuvinte. Fiecărui sentiment îi cores-

punde o culoare. Acum, în urmă, m-a obsedat galbenul, culoarea deznădejdii. De aceea ultimul volum poartă titlul Scântei galbene. *Roşul e sângele, e viaţa zgomotoasă... Este foarte adevărat că, folosite ca simple tonalităţi, culorile pot sugera stări. De pildă, galbenul e tonul lâncezelei autumnale, al anemiei. Însă, la Bacovia, ele se prefac adesea într-un cifru naiv: „Amurg de toamnă violet... / Doi plopi, în fund, apar în siluete: /— „Apostoli în odăjdii violete — / Oraşul tot e violet"; „Aurora violetă / Plouă rouă de culori— / Venus, plină de flori, / Pare-o vie violetă"; „şi frunze albe, frunze negre; / Copacii albi, copacii negri; / şi pene albe, pene negre; / Decor de doliu, funerar..."*

Simbolismul poetului e acela din tradiţia sumară a baudelaireanismului care a cântat ploaia insinuantă, rece, provincia, urâtul funebru, monotonia burgheză, tristeţea autumnală: „Plouă, plouă, plouă / Vreme de beţie / şi s-asculţi pustiul / Ce melancolie! / Plouă, plouă, plouă..."; „Da, plouă cum n-am mai văzut... / şi grele tălăngi, adormite, / Cum sună sub şuri învechite! Cum sună în sufletu-mi mut! / / Oh, plânsul tălăngii când plouă!"

Prototipii sunt Rodenbach: „Oh! la pluie! oh! la pluie! oh! les lentes trainées / De fils d'eau qu'on dévide eux fuseaux noirs du Temps / Et qui semblent moullés aux larmes des années!/ Oh! la pluie! oh, l'automne et les soirs attristants! / Oh! la pluie! oh! la pluie! oh! les lentes trainées!" Rimbaud (mai puţin) şi Verlaine: „Oh! doux bruit de la pluie, / Par terre et sur les toits! / Pour un coeur qui s'ennuie, / Oh! le chant de la pluie". *Cadavrele în putrefacţie, sânii surpaţi ai iubitei sunt o reminiscenţă din Baudelaire, iar toamnele insalubre, tusea şi ftizia ("E toamnă, e foşnet, e somn, / Copacii, pe stradă, oftează; / E tuse, e plânset, e gol / şi-i frig şi burează"; „Un bolnav poet, atăcat / Se plimbă tuşind pe la geamuri — / O fată, prin gratii, plângând, / Se ută la lună prin ramuri") vin de la tuberculosul Jules Laforgue:* „Voici venir les pluies d'une patience d'ange, / C'est la touz dans les dortoirs du lycée qui rentre, / La phtisie pulmonaire attristant le quartier / Et toute la misere des grands centres". *La sfârşit, nevrozele, macabrul, sentimentalismul morbid, claviristele care cântă marşuri funebre de Chopin îşi au originea în Maurice Rollinat, pentru care muzica chopiniană este „frigul umed şi gras al cavourilor funebre", „tusea tuberculosului", „mirosul acru al solului când cad ploile", adică tocmai ceea ce formează atmosfera lui Bacovia, care dealtfel îşi recunoaşte patronii: „Departe în cetate viaţa tropota... / O! simţirile-mi toate se enervau fantastic... / Dar în lugubrul sălei pufneau în râs sarcastic / şi Poe şi Baudelaire şi Rollinat".*

Tema plictisului provincial şi duminical e mai puţin dezvoltată de poet. Ea a fost exploatată larg de Demostene Botez. Umiditatea pluvială de la Rodenbach ia la Bacovia aspecte infernale şi se observă o adevărată teroare de apa tristă, ostilă, care contaminează tot, un sentiment fizic de insalubritate: „ţârâie ploaia... / Nu-i nimeni pe drum: / Pe-afară de stai / Te-năbuşi de fum"; „Nu e nimeni... plouă... plânge-o cucuvaie / Pe-un acoperiş de piatră-n noapte cu ecouri de şivoaie / Vai, e ora de-altădată, umbre ude se-ntretaie / şi-n curentul unui gang aţipesc, plin de ploaie".

Ploaia şi ninsoarea (cu interesante efecte uneori de monotonie acustică) neliniştesc prin durată şi imensitate [...].

Penetraţia umezelei peste tot, atmosfera ceţoasă care înăbuşe, crâşmele umede, murdare, zidurile vechi ce se dărâmă, pereţii uzi şi frigul, un mort evreiesc pe ploaie, o fată îngropată pe ploaie, toate acestea sfârşesc prin a da „nervi", prin a exaspera. Atunci, după o fază de prostraţie, simţurile sunt cuprinse de o agitaţie vecină cu demenţa. Poetul zgâlţâie nervos fereastra iubitei ca să-i arate cum plouă cu frunze [...]. [...].

Ca supreme condensări ale teoriei de umid sunt de citat Lacustră, *halucinaţie a unui diluviu ce izbeşte cu valuri de apă pe adormit [...].*

Din modelele franceze, Bacovia şi-a făcut, lucrul este evident, o existenţă proprie, susţinută de un sentimentalism fundamental, şi, în genere, de capacitatea de a trăi personal toate aspectele împrumutate. Asocierea ninsoarei grandioase în căderea ei molcomă, cu mişcarea alburie a imaginilor pe ecranele de cinematograf, ar fi, singură, o dovadă de acuitate a simţurilor. Poezia bacoviană provoacă însă incertitudini, trezind aci entuziasme, aci o firească rezervă pentru manierismul ei patetic. Însă, în acest manierism, stă, în parte, şi savoarea ei fragilă. Există la Bacovia un satanism (cu punctul de plecare în Rollinat, dar şi în Edgar Poe), care e un stil al pateticului, un romantism al lugubrului, compus ca o convenţie literară odată pentru totdeauna. E ceva asemănător cu senzaţionalul romanului-foileton, care trezeşte atâta plăcere intelectului, tocmai prin gratuitatea psihologiei, sociologiei şi naturii sale. Poetul are o poză pe care şi-o menţine, puerilă ca orice mecanism şi, deci, de un secret humor. E foarte probabil că el crede în poză, ceea ce e o ingenuitate, folositoare însă procesului de sugestie. Toată problema estetică stă în putinţa acestei convenţii de a simboliza în chip de neuitat, ca o viziune stranie, momentele de mare sinceritate, ceea ce se şi întâmplă uneori. Poetul este, deci, nu un simplu liric, ci un ilustrator al propriei sale lumi, un creator de contururi şi gesturi proprii.

George CĂLINESCU, G. Bacovia, *în* Istoria literaturii române de la origini până în prezent, *B., Fundaţia regală pentru literatură şi artă, 1941, p. 627—630.*

Poet decadent, al melancoliilor pluvioase, al toamnei, al iernii şi al unei primăveri resimţite cu nervii unui convalescent, cufundat în deznădejde şi în prevestirea morţii apropiate, Bacovia este şi un poet al provinciei moldoveneşti. Printre poeţii care s-au aliat, după 1900, noului crez simbolist se pot distinge două grupări — acel al muntenilor: un Minulescu, un Stamatiad, un Davidescu, temperamente mai retorice, afişând exotismul şi un nevrozism livresc; apoi acel al moldovenilor: un Şt. Petică, un G. Bacovia, un I. M. Raşcu sau Demostene Botez — naturi mai interioare, cultivând tonalităţile minore ale sentimentului. Poeţi urbani şi unii şi alţii, dar cei dintâi încadrându-se în peisajul marilor oraşe, prin estetism, prin cosmopolitism, prin gustul iubirilor venale, ceilalţi aparţinând sufleteşte micului târg moldovenesc.

*S-ar putea desprinde o întreagă psihologie a oraşelor provinciale de peste Milcov, în care atâţi poeţi, începând cu Petică, au resimţit viaţa ca o retrişte. „Un corb trece încet pe sus — evocă Petică Tecuciul tinereţii sale — dar zborul său e aşa de abătut, mişcările sale atât de stranii încât biata pasăre pare că ar avea şi ea conştiinţa dezvoltării din oraşul fantomă“ (*Opere*, p. 245). Este acelaşi corb „vâslind... încet... tăind orizontul diametral“ din* Amurg de iarnă *al lui Bacovia, căruia i se adaugă într-o icoană mântuitoare amintirea târgului îngheţat sau ploios, cu glod şi coceni, cu înmormântări evreieşti, cu galbeni şi bolnavi copii venind de la şcoală, cu cafenele goale, cu bangăte puternice de armă şi goarne sunând din marginea târgului, cu fanfara militară cântând „târziu, în noapte la grădină“: o lume întreagă de înfăţişări văzute şi de sonorităţi printre care sufletul simte că agonizează.*

Este, desigur, în toatea astea o altă imagine a oraşului moldovenesc decât aceea a aşezării patriarhale, cu oameni joviali, din unele nuvele ale lui C. Hogaş. Căci Moldova literară configurează un dualism dat în însăşi tovărăşia epocală a lui Creangă şi Eminescu. Nu poate fi deloc discutabil către care dintre aceşti poli se grupează producţia lui Bacovia, care, ca mai toţi poeţii moldoveni a trebuit să plătească şi el obolul lui marelui liric. Înrâuririle eminesciene pot fi din când în când semnalate în versurile lui Bacovia, printre care uneori este uşor să recunoaştem armonia tipic eminesciană [...]. [...].

Interesant este de constatat cum modul propriu al sensibilităţii bacoviene, cristalizată în dezvoltările oraşului de provincie şi originală în ciuda înrâuririlor identificabile pe alocuri, şi-a exercitat o parte a propriilor ei influenţe dincolo de aria Moldovei, la un poet, el însuşi atât de personal, ca bucureşteanul Adrian Maniu, unul din promotorii ediţiei volumului Plumb *din 1916, sau ca ardeleanul Mihai Beniuc [...].*

Printre procedeele artistice ale lui Bacovia mi se pare a putea distinge două îndrumări, despre care n-aş putea spune că sunt succesive pentru că ne lipseşte o cronologie a poeziilor sale, dar care se leagă totuşi de câte un alt moment al evoluţiei noastre lirice mai noi. Unele din versurile lui Bacovia se asociază în configuraţii decorative, stilizate, cu o largă întrebuinţare a refrenului, amintind pe Macedonski, aşa încât strofele poeziei Decor *ar fi putut să fie semnate şi de autorul volumului* Excelsior *[...].*

Este un moment în care poetul lucrează prin generalizarea unei singure impresii, un procedeu de atâtea ori folosit de Macedonski şi în Rondelurile *sale, dar şi în atâtea din bucăţile lui Bacovia care notează o obsesie: „Amurg de toamnă violet... / Doi plopi, în fund, apar în siluete / — Apostoli în odăjdii violete — / Oraşul tot e violet“ (*Decor*), la care se poate adăuga, printre altele, şi notaţia cuprinsă în refrenul fiecăreia din strofele poeziei* Amurg antic*: „Havuzul din dosul palatului mort / Mai aruncă, mai plouă, mai plânge / şi stropii căzând, în amurg iau culori: / De sineală, de aur, de sânge”.*

Poetul se exprimă printr-un material de impresii artistice ca acele pe care i le împrumută poezia vremii, cu parcurile, havuzurile şi statuile ei. Apoi limba poetului este acum acea a primului simbolism românesc, care cu: solitar, funerar, secular, sinistru, hidos, carbonizat, lugubru, funebru, barbar, satanic, sumbru *etc. exprimă nu numai genul impresiilor care l-au urmărit mai cu dinadinsul, dar şi participarea lui la o lume a cărţilor şi a culturii. Când se va stabili cronologia poeziilor lui Bacovia, se va vedea că prima lui formă este aceea a unui poet mai estet, mai livresc, mai dependent de modele.*

*A doua îndrumare a tehnicii lui Bacovia tinde către o individualizare a impresiilor, stând într-un anumit contrast cu stilizările observate mai înainte. De această orientare se leagă toate acele imagini, metafore, comparaţii, printre cele mai sugestive ale liricii noastre mai noi, fie că ele evocă plopii în depărtare, aplecându-se la pământ, „În larg balans lenevos de gumă“ (*Amurg de toamnă*), fie că observă cum: „La geam, într-un pahar / O roză galbenă se uită-n jos“ (*Nocturnă*), fie că notează cum: „O frunză s-a lăsat pe-o mână întinsă care cere“, sau: „O pasăre cade-n oraş, ca o tristeţe mai mult“ (*Note de toamnă*), fie că aude cum „Greierul zimţează noaptea cu nimic“ (*Nocturnă*), pentru a nu mai vorbi de obligatoriile cenesteziii simboliste, consecinţe de senzaţii al căror model a fost fixat de Baudelaire şi Rimbaud, ca acea evocare a primăverii ca „o pictură parfumată cu vibrări de violet“ (*“Nervi de primăvară“*).*

Tendinţa de a zugrăvi tablouri simetrice, construite, raţionalizate, este depăşită acum. Poetul doreşte să noteze senzaţia sa nemijlocită, ingenuă şi dureroasă. Forma se dezorganizează în această aspiraţie către imediat, aşa încât, nu o dată, asistăm la o frângere a ritmului, ca în Spre toamnă *[...]. În aceasă nouă configuraţie, limba se schimbă nu numai prin vocabularul mai familiar, care primeşte şi unele provincialisme, dar şi prin toate acele împerecheri de cuvinte ale vorbirii curente, ca d. p.: „Chiar pentru asta am venit să-ţi spun“ (*Cuptor*), „Să nu mai ştiu nimic, ar fi un singur mod“ (*Nocturnă*), „Când pentru ftizici nu se ştie ce noi surprize vor veni“ (*Nervi de toamnă*), „De această întâmplare, atât de rău mi-a părut“ etc. — forme prozaice, cum întâlnim adeseori şi la Adrian Maniu, care nu trebuiesc înţelese însă ca nişte concesii făcute graiului vorbit, inexplicabile ca atare la nişte poeţi de notaţii scriptice ca aceştia, ci ca o expresie (de altfel deliberată) a naivităţii lor, ca un mijloc de a sugera cititorului lipsa de artificiu în exprimarea emoţiei directe.*

Tudor VIANU, G. Bacovia în ediţie definitivă, *în „Revista Fundaţiilor regale“, nr. 7, iulie 1944.*

Arta dlui Bacovia este, în cele mai expresive poeme ale sale, o artă de crochiu liric; notaţia e densă, sugestivă, poemul însuşi este concentrat la maximum de esenţă; retorica a fost cu tenacitate sugrumată. Virtuozitatea îşi are şi primejdiile ei, căci notaţia se poate steriliza şi rămâne o simplă poză informativă; căutată cu perseverenţă, se poate atenua şi extenua. Pildele se găsesc şi-n poemele din culegerile posterioare volumului Plumb, *şi mai ales în poemele în proză, din* Bucăţi din noapte, *unde jurnalul intim, de strictă notaţie lirică, alternează cu proza poetică, şi mai ales în amestecul de roman schematic, de jurnal şi poem, din* Dintr-un text comun; *se găsesc aci toate semnele unui prozaizm voit, unei eliptice notaţii interioare şi unei ironii care prozaizează până la anularea poemului însuşi; în* Bucăţi de noapte *notaţia e încă suculentă pe alocuri, deşi poemul în proză obligă la o nedezminţită cristalizare.*

Dar oriunde d. Bacovia este direct antologic, inteligenţa sa artistică e vădită şi prospeţimea e aceeaşi ca şi acum două decenii, când a apărut în lirica noastră modernă; astăzi locul său este în prima linie a valorilor contemporane şi, la antipodul minulescianismului, prin simplitate şi lipsă de retorism, reprezintă o realizare certă a simbolismului.

Universul său liric este de neconfundat, şi înseşi mijloacele sale de expresie sunt nealienabile.

Într-o încercare de situare a unui poet autentic, nu numai între contemporani, dar şi în lirica noastră, suntem înclinaţi totdeauna să ne

referim la Eminescu şi la Arghezi, ca la cei doi poli de orientare ai poeziei române; conceptul de poezie şi măsura de limbaj, ca şi universul înfăţişat de ei ne pot fixa o scară a valorilor. Eminescu e un poet cosmic cu o viziune integrală a lumii, cu un presimţ metafizic, în care lirismul arde la temperaturile cele mai înalte şi cu un abundent creator de limbaj. Figuraţia însăşi este simfonică, pe potriva orizonturilor cuprinse în universul lui moral.

Arghezi atinge aceeaşi viziune a lirismului, alcătuită din elemente demonice şi creştine, creând un nou şi abundent limbaj poetic. Fireşte că nu acestea sunt proporţiile liricii bacoviene; dar universul său moral, oricât de restrâns ar fi, este atât de original, prin însăşi singularitatea lui, atât de personal în expresie şi atât de lucid în inteligenţa artistică, prin care-şi surprinde dezagregarea, încât are toate atributele valorilor lirice.

Pompiliu CONSTANTINESCU, G. Bacovia: Opere, *în* Scrieri, *I, B., Editura pentru literatură, 1967, p. 155—161.*

George Bacovia e cel mai modern poet român din prima jumătate a acestui secol şi unul dintre precursorii europeni ai celor mai noi tendinţe din literatura universală de azi; absurdul, drama existenţială, pustiul istoric al lui Eliot, sau amurgul lui Trakl, negrul biologic-larvar al lui Beckett, antimetaforismul expresiei sau, ca să utilizez un termen din artele plastice, nonfigurativismul ei — toate aceste elemente se prefigurează în strania şi derutanta operă a acestui mare poet, pe care exegeţii nu izbutesc adeseori decât să-l mistifice, dacă nu să-l escamoteze, terorizaţi de clişeele ce i-au pecetluit de la apariţie existenţa în critică şi în istoria literară. Dovadă că însuşi marele Călinescu a văzut în el un tributar al lui Rollinat, poet pe care l-am hipertrofia neîngăduit dacă am spune că are, în literatura franceză a veacului trecut, locul rezervat la noi unui Carol Scrob. Acest epigon baudelairean, anulat încă de pe vremea lui de către Verlaine într-un excelent portret, nu mai poate fi găsit nici la indicele de nume ale istoriilor literare de după Lanson. Cum putea, deci, Bacovia să fi suferit influenţa unui poet inexistent în propria lui ţară, iată o întrebare fără răspuns. E adevărat că autorul Plumb-*ului îl citează în finalul unui poem [...], faptul nu e însă decât un capriciu de poet, numele respective fiind aici simple elemente ale unei figuri de stil. Dacă afinităţile cu Poe şi Baudelaire — şi uneori cu Verlaine — mai presus de toate biografice şi structurale, sunt sensibile, originea lui Bacovia trebuie căutată, în primul rând, în sferele celor două tradiţii fundamentale ale poeziei noastre din secolul al XIX-lea: Eminescu şi Macedon-*

ski. Poezia lui care e, paradoxal, monotonă şi diversă în acelaşi timp, cuprinde crâmpeie de rezonanţă eminesciană, depăşind simpla apropiere [...]: el preia, dezvoltând-o până la consecinţe imprevizibile, latura existenţială a liricii eminesciene [...]. De la Macedonski vine percepţia sonoră a naturii fabuloase şi gustul decorului somptuos; dar la Bacovia somptuozitatea are funcţii acut sinistre, devine fundalul decompoziţiei şi al agoniei [...].

Poezia lui Bacovia creează, înaintea lui Eliot şi cu mijloace expresive mai pregnante, în primul rând prin extraordinara lor concentrare, prin epurarea totală de orice superfluitate a limbajului convenţional, un Wast Land absolut.

A. E. BACONSKY, G. Bacovia, *în* Panorama poeziei universale contemporane, *B., Editura Albatros, 1972, p. 90—91.*

Bacovia cel adevărat e în poemele în care spiritul „decadent“ al simboliştilor francezi e absorbit de atmosfera apăsătoare şi sumbră a tristelor locuri unde nu s-a întâmplat nimic. El e întâiul mare poet al „deznădejdii provinciale“, şi, fără el, n-ar fi de înţeles o întreagă literatură de după primul război.

Care e timbrul intim, sunetul fundamental, desprins de toate armonicele superioare, al poeziei lui Bacovia e greu de spus. Se observă la el întâi o nostalgie surdă şi incurabilă, o tânjire, de care suferea Eminescu şi care e a moldovenilor în general; un sentimentalism puţin desuet de provincial care pune o surdină pe suferinţa patetică a poetului. Coarda lui cea mai lungă este sentimentalismul, şi poetul devine, foarte uşor, nostalgic din cauza mediocrităţii monotone a mediului. [...]

Dar din astfel de imagini ale tristeţii provinciale Bacovia îşi face curând o atmosferă proprie, întemeiată nu pur şi simplu pe sentimentalism ca Demostene Botez (acesta, mult mai influenţat de Rodenbach), ci pe o dezorganizare sufletească. Melancolia devine deznădejde, plictisul — suferinţă. Ce e dintr-o dată bacovian sunt „nervii“ [...].

În câteva momente, sentimentalismul şi melancoliile de solitar ale lui Bacovia iau forma unei teribile anxietăţi în faţa universului terorizant. Prin accentele lui cele mai profunde, Bacovia e nu numai creatorul unei atmosfere foarte personale, dar chiar un poet mare. Atât însă că emoţiile lui sunt discontinuie şi rar se pot cita mai mult de câteva strofe. Dintre poeţii români Bacovia e singurul care s-a coborât în infern. Vedeniile aduse la suprafaţă sunt, la lumina zilei, stranii şi tulburătoare, fulgurante ca imaginile de la panoramă. Ca prin nişte „ochene triste”poetul vede corpuri de ceară cu priviri hâde şi fixe, şi ciudate păpuşi care scot oftaturi mecanice [...].

Omul care s-a coborât în infern şi căruia întunericul i-a ars ochii nu poate fi un disperat oarecare. Cântarea lui e obsesivă, monotonă, dar uneori auzim adevărate strigăte de teroare. Vocea se umple de un plânset sfâşietor ce urcă din străfundurile fiinţei şi încearcă să se articuleze. Copacii îşi plâng frunzele, caterincile se tânguie, toamna“ în mii de fluiere cântă“ o durere ce nu poate fi atribuită decât întregului univers. În cea mai adâncă imagine, în care Bacovia şi-a oglindit sumbra deznădejde, răsună un plânset universal — materia plânge [...].

Se pune, în sfârşit, în legătură cu poezia lui Bacovia o chestiune: aceea de a şti dacă ea este expresia unei sincerităţi absolute sau, dimpotrivă, triumful unui stil. [...]

Bacovia este, ca mai toţi contemporanii săi, un eminescian. Dar pesimismul, melancolia lui Eminescu au devenit la el, în lipsa unui suport, spaimă aproape biologică de fărâmare a timpului şi a materiei. Suferinţa lui nu e imaginară. Bolnav, poetul este cu adevărat, şi poezia lui pare nu o dată un efort de a articula un cântec, ca în finalul Scrisorii IV *a lui Eminescu [...].*

Însă Bacovia nu rămâne, ca Eminescu, în versurile de mai sus, la expresia directă a destrămării lăuntrice. Poezia lui nu e numai „produs organic“ al unei sensibilităţi maladive, „lipsită de retorică şi de patetic“ (Pompiliu Constantinescu). Bacovia îşi compune, ca Macedonski, o mască; îşi face din suferinţă un stil, o convenţie, care e manierismul decadent. Poetul se joacă pe sine, ca şi Minulescu, dar nu spre a se disimula, ci spre a se exprima. Transcrisă pur şi simplu, ca într-un jurnal intim, suferinţa lui ar fi mai degrabă incoerentă. Ea are nevoie, spre a fi ce e, de o „interpretare”; nu oricum, dar de una plină de gravitate şi de patetism. Bacovianismul e o haină de teatru, o poză patetică. Nu ascultăm confesia unui bolnav, ci vedem o punere în scenă, poetul desprinzându-se pe fondul universului căruia i-a dat viaţă ca un personaj. Confuzia merge până acolo încât poetul împrumută masca, într-un proiectat roman, eroului său autobiografic. Acesta nu e Bacovia, cât bacovian.

[...] G. Bacovia reprezintă punctul cel mai înalt al simbolismului românesc, situându-se totodată, prin valoare, mai presus de simbolism şi de orice curent literar, în universalitate. Influenţa lui asupra poeziei secolului XX rămâne o pagină nescrisă a istoriei noastre literare. Ea e extraordinară, dar implică un paradox: poetul cu cel mai adânc ecou asupra poeziei române moderne este, izolat în strania lui frumuseţe, inimitabil.

Nicolae MANOLESCU, Prefaţă *la* G. Bacovia: Plumb, *B., Editura pentru literatură, colecţia „Biblioteca pentru toţi“, 1965, p. V—XV, XV—XXXI.*

Practic, repetiţia joacă, în tehnica bacoviană, un rol-cheie, apăsarea pe aceleaşi note sfârşind în obsesie. Cu mijloace primare (juxtapunere de impresii, flux de senzaţii), confesiunea dobândeşte substanţă, emoţia concentrându-se în jurul unei singure stări sufleteşti. Decorul, cutire de rezonanţă, amplifică un sentiment dominant. În Plumb*, simbolul utilizat ca titlu revine, în opt versuri, de şase ori. Revelatoare sunt, în cadrul aceleiaşi tehnici, pseudorefrenele cu elemente fantomatice, procesionale, din concisa capodoperă* Decor. *Copacii sub zăpadă rămân negri, preciza poetul; o ţarcă neagră, zburând, dă mişcare tabloului static. Culorile contrastante, alb-negru, fuzionează într-o halucinantă impresie de cenuşiu, cu vibraţii funebre... [...]*

Drama absurdului şi revolta în genunchi converg într-un univers de incontestabilă autenticitate estetică. Aripile îngreuiate de plumb bat spre pământ, însă idealul de „mai frumos" rămâne ca o generoasă aspiraţie umană în tentaţia spre absolut. G. Bacovia, minor în aparenţă, e unul din poeţii de prim-plan de după 1900.

Constantin CIOPRAGA, G. Bacovia, *în* Literatura română între 1900 şi 1918, *Iaşi, Editura Junimea, 1970, p. 378—379, 385.*

Starea de spirit numită „decepţionism" de Gherea, iar de Ibrăileanu, „curentul eminescian", a stăpânit pe mulţi poeţi de după Eminescu, dar singurul care nerămânând un epigon, reuşeşte să o comunice la modul direct în expresie într-adevăr artistică e Bacovia.

Bacovia este creatorul unei atmosfere lirice inedite: atmosfera bacoviană. [...]

Cu poetul Plumb-*ului şi al* Scântei-*ilor* galbene *intrăm într-o lume unde totul concurează la coborârea fiinţei umane la un stadiu subomenesc. O lume a mitului, a animalităţii. [...]*

Neizbutind să rupă cercul strivitor al existenţei închise, fără orizont, hărăzită omului de o lume antiumană, să se îndrepte efectiv către zările unor vremi viitoare, lirica lui Bacovia este expresia unei conştiinţe tragice a damnării şi a dorului deznădăjduit de izbăvire. [...]

Elementul creaţie este, în opera lui Bacovia , esenţial, şi prin aceasta aparţine ea marii arte. [...] Bacovia caută, într-adevăr, efecte, dar nu exclusiv de dragul acestora, ci pentru a comunica pe diferite căi o experienţă specifică de viaţă. [...]

Împreună cu Arghezi, Blaga, Barbu, George Bacovia e unul dintre cei câţiva „mari" ai poeziei româneşti din al douăzecelea secol.

Dumitru MICU, G. Bacovia, *în* Început de secol. 1900—1916. Curente şi scriitori, *B., Editura Minerva, 1970, p. 450—456, 468.*

În lirica bacoviană, pictura concurează cu muzica, deşi, statistic, elementul muzical precumpăneşte asupra celui cromatic, care, şi el, produce ecouri muzicale şi efecte de incantaţie ("Copacii albi, copacii negri / Stau goi în parcul solitar"). Poezia sa se organizează în jurul unui motiv, laitmotiv, după modelul muzical, principalul procedeu de obţinere a laitmotivului fiind repetiţia unui singur cuvânt, care provine, de obicei, din sfera cromatică: negrul, albul, violetul, galbenul, roşul, plumbul; în măsura în care sunt nuclee coagulate ale poeziei, ele devin şi laitmotive muzicale, chiar dacă în sine culoarea n-are virtuţi sonore speciale. [...]

Favoarea excepţională acordată postum lui Bacovia ţine de domeniul senzaţionalului. O creaţie atât de restrânsă ca întindere, atât de inegală ca invenţie tematică şi expresivă, concurează cu opera lui Arghezi, Blaga, Barbu în emulaţia editorială, în pasiunea critică, în popularitatea numelui. Ba, mai semnificativ, titularii poeziei noi îl cultivă cu o fervoare incomparabilă, cel puţin aparent, cu propria lor orientare estetică, aşezându-l pe Bacovia alături de artişti mai desăvârşiţi, mai fecunzi, mai complecşi decât autorul Plumbului. *Stima lor se spijină pe intuiţia, clară sau obscură, a modernităţii poetului, a sensibilităţii sale, deosebit de acută la neliniştile timpului nostru. Intuiţie exactă, căci poezia bacoviană deţine, prin postulatul ei tragic, o virtualitate universală şi profund contemporană, justificând confruntarea cu câţiva din marii martori ai aceleiaşi tensiuni, care sunt Kafka, Camus, Beckett. [...]*

Aşa cum am mai spus o dată, George Bacovia se apropie şi se desparte de creatorii de „Angstträume", de apocalipse moderne, de la Trakl la Beckett. Poet al eşecului şi al speranţei resuscitate — în persoana sa, Casandra, a cărei umbră este atât de zdrobitoare în lumea de azi — îşi contestă vocaţia.

Mihail PETROVEANU, Prefaţă la G. Bacovia: Opere, *B., Editura Minerva, colecţia „Scriitori români", 1978, p. XXIV, XXVI, XXXIV, XL—XLI.*

Dintre poeţii a căror tensiune de comunicare a atins pragul extrem al suportabilităţii emotive, în ordinea poeziei româneşti, Bacovia este primul. [...]

Simbolul la G. Bacovia nu numai că nu este un pretext, dar nu are nici meritul de a se constitui dintr-o consecinţă, adică el nu pleacă de la

o idee care i-ar putea prilejui o declanşare de sentimente şi nici nu ajunge la o idee în urma unui spectacol dramatic al sentimentelor.

Pur şi simplu în acest rar caz, al poetului de geniu, simbolul când se lipseşte de fluxul liric, la fel cu aluviunile, el însuşi, simbolul, preia rolul de martor material, cu nimic mai presus decât obiectele concrete, selectate întâmplător şi care constituie indiferenta recuzită, deloc semnificativă, a oricăror mari destine poetice. [...]

Bacovia este poet prin excelenţa poeziei sale, iar nu prin sensurile sublim simbolice, care-i pot fi atribuite.

Nichita STĂNESCU, Bacovia, *în* Fiziologia poeziei , *B., Editura Eminescu, 1990, p. 242—243.*